

Universita Karlova
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Vybrané otázky právní úpravy obchodních společností v Irské republice

konzultant rigorózní práce:
Doc. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Dušan Malota ml.
Loudova 6, Praha 3
PSČ 130 00

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Dušan Malota

Vybrané otázky právní úpravy obchodních společností v Irské republice

1.	Úvod	3
2.	Formy obchodních společností podle irského práva	4
2.1.	Osobní a kapitálové společnosti podle irského práva	4
2.2.	Srovnání osobních a kapitálových společností podle irského práva	5
3.	Osobní společnosti v irském právu	7
3.1.	Partnership (Společenství)	7
3.1.1.	Založení a vznik společenství	8
3.1.2.	Společníci společenství	8
3.1.3.	Odpovědnost za závazky společenství	9
3.1.4.	Ručení společníků za závazky společenství	9
3.1.5.	Partnership – shrnutí	10
3.2.	Limited Partnership (Společenství s omezeně ručícími společníky)	11
3.2.1.	Společníci společenství s omezeně ručícími společníky	11
3.2.2.	Odpovědnost za závazky společenství s omezeně ručícími společníky	12
3.2.3.	Založení a vznik společenství s omezeně ručícími společníky	12
3.2.4.	Český ekvivalent společenství s omezeně ručícími společníky	13
3.2.5.	Ručení společníků za závazky společenství (Limited Partnership)	13
3.2.6.	Limited Partnership – shrnutí	15
4.	Kapitálové společnosti v irském právu	16
4.1.	Základní kapitál, jeho členění a způsob jeho vzniku u irských kapitálových společností	16
4.2.	Formy irských kapitálových společností	17
4.2.1.	Společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu (Company limited by shares)	18
4.2.2.	Společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich záruky (Company limited by guarantee)	18
4.2.3.	Společnosti s neomezeným ručením společníků (Unlimited Company)	19
4.2.4.	Společnosti podle otevřenosti vůči investorské veřejnosti	19
4.2.4.1.	Veřejné společnosti (Public companies)	19
4.2.4.2.	Soukromé společnosti (Private companies)	20
4.3.	Srovnání právní úpravy forem českých a irských kapitálových společností	21
4.3.1.	Rozdíl mezi irskými soukromými a veřejnými společnostmi, obdoba v české úpravě	21
4.3.2.	Srovnání jednotlivých forem irských a českých kapitálových společností z hlediska ručení za závazky společnosti	22
4.3.2.1.	Česká akciová společnost a její irská obdoba	22
4.3.2.2.	Česká akciová společnost založená bez veřejné nabídky a její irská obdoba	22
4.3.2.3.	Srovnání ručení společníků v české akciové společnosti s irskou úpravou	23
4.3.2.4.	Česká akciová společnost a irská společnost s neomezeným ručením společníků	23
4.3.2.5.	Česká akciová společnost a irská společnost s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu	24
4.3.2.6.	Česká společnost s ručením omezeným a její irská obdoba	24
4.3.2.7.	Česká společnost s ručením omezeným a irská společnost s neomezeným ručením	25
4.3.2.8.	Česká společnost s ručením omezeným a irská společnost s ručením společníků omezeným výší záruky	25
4.3.2.9.	Česká společnost s ručením omezeným a irská společnost s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu	26
4.4.	K nejasnosti vnímání pojmů omezené ručení a podíl podle irského práva	27
5.	Založení a vznik irské obchodní společnosti	29
5.1.	Memorandum o inkorporaci	29
5.2.	Stanovy	29
5.3.	Návrh rejstříku společností na zápis vzniku společnosti	30
5.4.	Následky inkorporace	31
5.4.1.	Samostatná právní osobnost společnosti a případ Salomon	31
5.4.1.1.	Případ Salomon – shrnutí	34
5.4.2.	Důsledky rozhodnutí ve věci Salomon pro princip omezeného ručení	34
5.4.3.	Soudní aplikace případu Salomon v Irsku	35
5.4.3.1.	Případ Irish Permanent Building Society	35
5.4.3.2.	Případ Battle v. Irish Art Promotion Centre	36

5.4.3.3.	Případ Roundabout Ltd. v O'Beirne	37
5.4.3.4.	Případ Power Supermarkets	38
5.4.4.	Soudní aplikace případu Salomon v Irsku - shrnutí	42
5.4.5.	Zprostředkovatelský, zastupitelský princip v aplikaci rozhodnutí ve věci Salomon	44
5.4.6.	Zneužívání právní subjektivity společnosti a aplikace rozhodnutí ve věci Salomon	46
5.4.6.1.	Případ Gilford Motor Co.	47
5.4.6.2.	Případ Jones v Lipman	48
5.5.	Geneze principu omezeného ručení společníků v irském právu	49
5.5.1.	Historické okolnosti vzniku principu omezeného ručení společníků v anglo-irském právu	49
5.5.2.	Důsledky zavedení principu omezeného ručení společníků	51
5.5.3.	Privilegium obchodování s omezeným ručením společníků	52
5.5.4.	Soudní aplikace principu omezeného ručení společníků v anglo-irském právu	53
6.	Práva a povinnosti společníků irských kapitálových společností	54
6.1.	Kdo se může stát společníkem irské obchodní kapitálové společnosti	54
6.2.	Vznik členství v obchodní společnosti	57
6.3.	Základní práva společníků irských kapitálových společností	60
6.4.	Základní povinnosti společníků	61
6.5.	Zánik členství v irské kapitálové společnosti	64
7.	Práva a povinnosti členů statutárních orgánů irských kapitálových společností	64
7.1.	Jednatelé	64
7.1.1.	Obchodní vedení společnosti	65
7.1.2.	Výkonný jednatel	69
7.1.3.	Kompetentní výkon funkce jednatele	70
7.1.4.	Povinnost jednatelů zabezpečit vedení účetnictví	73
7.2.	Tajemník společnosti	74
8.	Rozdělení moci nad společností mezi jednatele a společníky	77
9.	Odpovědnost a ručení za závazky irské obchodní společnosti	79
9.1.	Postavení jednatelů	79
9.1.1.	Hazardní obchodování jednatelů jménem společnosti	80
9.1.2.	Podvodné obchodování jednatelů jménem společnosti	80
9.1.3.	Otázky náhrady škody	81
9.2.	Postavení společníků	83
9.2.1.	Přístup irských soudů k otázce právní subjektivity obchodní společnosti	83
9.2.2.	Odstranění inkorporační clony na základě zákona	84
9.2.2.1.	Osoby odpovědné za podvodné obchodování	84
9.2.2.2.	Koncept spřízněné společnosti	86
9.2.3.	Odstranění inkorporační clony soudy	86
9.2.3.1.	Nahlédnutí za inkorporační clonu	88
9.2.3.1.1.	Případ State v Dublin County Council	89
9.2.3.1.2.	Případ Rex Pet Foods	89
9.2.3.2.	Proniknutí inkorporační clonou	90
9.2.3.2.1.	Případ Cummins v Stewart	91
9.2.3.2.2.	Případ Cockburn v Newbridge Sanitary Steam Laundry	91
9.2.3.2.3.	Případ Roundabout Ltd v O'Beirne	92
9.2.3.3.	Rozšíření inkorporační clony	93
9.2.3.3.1.	Případ Allied Irish Coal	94
9.2.3.4.	Ignorování inkorporační clony	95
9.2.4.	Obdoba irského odstraňování inkorporační clony v českém právu	96
9.2.4.1.	Obdoba nahlédnutí za inkorporační clonu v českém právu	96
9.2.4.2.	Obdoba proniknutí inkorporační clonou v českém právu	97
9.2.4.3.	Obdoba rozšíření inkorporační clony v českém právu	98
9.2.4.4.	Obdoba ignorování inkorporační clony v českém právu	99
10.	Zrušení a zánik irské obchodní společnosti	102
10.1.	Zrušení společnosti soudem	102
10.2.	Zrušení společnosti společníky	104
10.3.	Zrušení společnosti věřiteli	106
10.4.	Zánik společnosti	106
11.	Závěr	108
	Seznam použité literatury:	111

1. Úvod

Právní úprava obchodních společností tvoří v každém státě jeden ze základů úpravy podnikatelského prostředí a do značné míry může mít vliv na schopnost domácích podnikatelů uspět v dnešním propojeném obchodním světě. Tato práce si klade za cíl prozkoumat vybrané otázky právní úpravy obchodních společností a jim podobných entit v Irské republice a srovnat je s obdobnými instituty práva českého. Vzhledem ke značnému rozsahu právní materie zabývající se obchodními společnostmi, do níž v Irsku vstupuje i nezanedbatelné množství soudních rozhodnutí, nemůže tato práce postihnout a srovnat celou právní úpravu obchodních společností. Budu se v ní proto zabývat zejména otázkami nejvýznamnějšími a pro srovnání nejvhodnějšími při zachování jistého logického sledu, počínaje vymezením jednotlivých forem obchodních společností, způsobem a podmínkami jejich vzniku, otázkami právní subjektivity a principu omezeného ručení společníků, následně postavením členů statutárních orgánů irských obchodních společností a postavením společníků, otázkami odpovědnosti a ručení za závazky irských společností a konče způsoby zániku právnických osob obchodního práva.

Vzhledem k historickému vývoji na území dnešní Irské republiky bude třeba v mnohém využít poznatků a dědictví britské a jmenovitě anglické právní jurisprudence, z nichž irská právní věda i praxe neustále čerpají. Oba státy tvoří v rámci většinově kontinentálněprávní oblasti práva v Evropě „ostrůvek“ anglo-amerického právního systému common law a musí tak velmi podobným způsobem reagovat na výzvy, které dnešní globalizovaný obchodní svět nabízí. Ačkoliv jak Irská tak i Česká republika jsou dnes členy Evropských společenství, nebudu se v této práci zabývat, až na výjimečné případy, vlivem evropského práva na obě právní úpravy, neboť to by posunulo její obsah směrem od vytyčených cílů.

Důsledkem příslušnosti irského právního řádu do rodiny common law je také výrazný vliv soudních precedentů nejen na výklad práva, ale i na jeho další tvorbu. Několika zásadním rozhodnutím, z nichž některá díky svému významu přečkala i

rozpad britského koloniálního impéria a na irské půdě se dobře ujala, bude v mé práci věnována patřičná pozornost.

2. Formy obchodních společností podle irského práva

Irské právo rozlišuje následující formy obchodních společností: Partnership, Limited Liability Partnership, Private Company a Public Company, přičemž u posledních dvou existuje ještě několik dalších poddruhů, ovlivňujících postavení společníků vzhledem k závazkům společnosti.¹ Podobně jako v českém právu se každá výše zmíněná forma obchodní společnosti výrazně odlišuje od ostatních. Způsobem zakládání počínaje a podílem společníků na obchodním vedení společnosti a jejich ručením za závazky subjektu konče. Zejména z pohledu posouzení postavení společníků ve vztahu k závazkům obchodních společností je možné blíže charakterizovat jednotlivé jejich formy, jak je irské právo uvádí.

2.1. Osobní a kapitálové společnosti podle irského práva

Ač to v irské nauce není běžné, lze irské obchodní společnosti rozdělit, podobně jako u nás, na společnosti osobního a kapitálového typu.

Formy osobních společností jsou v právu konstruovány zásadně tak, že staví na osobnosti společníků, na jejich odborných znalostech, manažerských schopnostech, charakterových vlastnostech apod.. Proto je v těchto společnostech členství vázáno na individuální osoby a je v důsledku toho zásadně nepřenosné na jiného a neděditelné bez souhlasu ostatních členů. Převažujícím principem je osobní účast společníků na obchodním vedení společnosti a jejich vzájemná spolupráce při tom, dále pak osobní ručení společníka celým jeho majetkem za závazky společnosti². Tyto české definice osobních společností lze vztáhnout na dvě formy irských obchodních společností a to na Partnership a Limited Partnership.

¹ Projekt BASIS, internetová prezentace Ministerstva obchodu Irské republiky.

² Příbyl in: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl, 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 166.

Dále, pokud jedním z charakteristických rysů kapitálových společností je kapitálová účast společníka a zdaleka tolik nezáleží na osobnosti jednotlivých společníků, na jejich schopnostech nebo jiných vlastnostech,³ pak lze v irské úpravě považovat za kapitálové společnosti zbývající formy obchodních společností, tedy Private Company a Public Company s několika variantami ručení společníků za jejich závazky.

Toto rozdělení irských obchodních společností slouží pouze k jejich lepšímu rozlišení z pohledu české nauky. Pokud o českých obchodních společnostech platí, že hranice mezi osobními a kapitálovými společnostmi není nikterak ostrá a mezi těmito dvěma skupinami společností nejde o nějaké absolutní protiklady⁴, o společnostech irských, u nichž se toto rozdělení obvykle ani nepoužívá, to platí tím spíše. To je třeba mít neustále na paměti.

2.2. Srovnání osobních a kapitálových společností podle irského práva

Obdoby našich osobních a kapitálových společností v irské právní úpravě se do jisté míry liší. Základní odlišností je již to, že obdoby českých osobních společností (tedy Partnership a Limited Partnership, v překladu zhruba Společenství a Společenství s omezeným ručením některých společníků) nejsou v irském právu nadány právní subjektivitou – nemají vlastní právní osobnost⁵ odlišnou od svých členů. Ellis je nazývá „neinkorporovanými sdruženími“.⁶ Tyto formy společností mohou nabývat práva a povinnosti a mohou být účastníky řízení.⁷ Ačkoliv tedy Společenství může žalovat a být žalováno svým jménem, jeho členové mohou stejně dobře být žalováni individuálně. Irské obdoby našich kapitálových společností již tuto odchylku nectí a jsou nadány plnou právní subjektivitou, odlišnou od subjektivit jejich členů nebo statutárních orgánů.

³ Příbyl in: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 167.

⁴ Příbyl in: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 167

⁵ KEENAN, A. : Essentials of Irish Business Law, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd , 2001 s. 315.

⁶ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 87.

⁷ Pauknerová in : Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K., Zunt, V. : Úvod do studia českého práva mezinárodního obchodu, Plzeň, Vydavatelství Západočeské univerzity Plzeň, 1997 s. 42.

Irská úprava je odlišná pro osobní a kapitálové společnosti i v otázce rozsahu ručení společníků za jejich závazky. Společníci osobních společností obecně neomezeně ručí za dluhy vzniklé činností společenství za dobu jejich členství, s výjimkou společenství s omezenou odpovědností společníků založeného podle Limited Partnerships Act 1907.⁸ Společníci kapitálových společností ručí za jejich závazky jen v případech a ve výši upravené zákonem a společenskou smlouvou. Podrobnosti budou uvedeny dále.

Podobně jako v českém právu se liší i postavení společníků irských obchodních společností pokud jde o možnost podílet na jejich obchodním vedení. Společníkům osobních společností náleží jejich obchodní vedení (pokud tedy nejsou omezeně ručícími společníky). Členové kapitálových společností se na obchodním vedení podílejí pouze v případě, že se stanou členem jejich statutárního orgánu. Z toho zároveň vyplývá další dělicí kritérium, kterým je společníkům přiznaná možnost zavazovat svým jednáním společnost. V případě osobních společností jejich členům toto právo vzniká, u kapitálových společností již nikoliv.

Při srovnání podle kritéria převoditelnosti podílu ve společnostech rozlišuje irské právo mezi osobními a kapitálovými společnostmi tak, že v osobních společnostech je možnost převádět podíl bez souhlasu (všech) ostatních společníků vyloučena, zatímco u veřejných kapitálových společností je zcela neomezená a u soukromých kapitálových společností je obecně vázána na souhlas statutárních orgánů.

---

⁸ Marshall in : MORSE G., MARSHALL E. A., MORRIS R. : Charlesworth & Morse, Company Law, Sweet & Maxwell, London, 1991 s. 34.

3. Osobní společnosti v irském právu

Jak jsem již uvedl, irské právo zná dvě formy obchodních společností, které je možné považovat za obdobu českých osobních společností. Na rozdíl od českého obchodního zákoníku⁹ nejsou všechny formy irských obchodních společností upraveny v jediném předpisu. Pro osobní společnosti leží těžiště úpravy ve dvou zákonech, a to v Partnership Act 1890 a v Limited Partnerships Act 1907, vydaných ještě před vznikem samostatného irského státu¹⁰.

3.1. Partnership (Společenství)

Partnership je společenství osob podnikajících společně s cílem dosáhnout zisku.¹¹ „V současné době je tato forma využívána nejčastěji pro sdružování profesionálů jako jsou účetní nebo právníci, kteří musí zachovat osobní odpovědnost svým klientům.“¹² Společníci takto společně podnikající společně vystupují jako „firma“ a používají „firemní jméno“¹³, to obvykle sestává z příjmení všech společníků, jinak musí být zaregistrováno¹⁴. Posun oproti české úpravě firmy spočívá v tom, že irská firma odpovídá spíše našemu pojmu obchodní společnosti a irské firemní jméno (firm name) české obchodní firmě tak, jak ji upravuje obchodní zákoník¹⁵. Vzhledem k tomuto poněkud matoucímu názvosloví bude o formě Partnershipu nadále pojednáno jako o Společenství. Jak vyplyne z následujícího, uspořádání společenství (partnership) se velmi podobá úpravě české veřejné obchodní společnosti.

---

⁹ Zákon č. 513/1991 Sb.

¹⁰ Svobodný irský stát byl vyhlášen v roce 1922 na základě Britsko-irské smlouvy o rozdělení ostrova z roku 1921.

¹¹ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 1.

¹² Marshall in : MORSE G., MARSHALL E. A., MORRIS R. : Charlesworth & Morse, Company Law, Sweet & Maxwell, London, 1991 s. 35.

¹³ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 4 (1).

¹⁴ Registration of Business Names Act 1963, pravá jména společníků však musí být vždy uváděna na obchodních listinách.

¹⁵ Zákon č. 513/1991 § 8 a n.

3.1.1. Založení a vznik společenství

Ke vzniku Společenství se nevyžadují žádné formalities. Společenství vznikne v důsledku uzavření společenské smlouvy obsahující stanovy Společenství nebo i konkludentním jednáním, z něhož lze dovodit úmysl společně založit Společenství. I když tedy společenská smlouva může být uzavřena ústně nebo jen konkludentně, je taková neformálnost vzácná.¹⁶ Společníci obvykle společenskou smlouvu sepisují. V případě *Macken v. the Revenue Commissioners*¹⁷ bylo ovšem rozhodnuto, že „Až do sepsání společenské smlouvy žádné společenství (partnership) neexistovalo. Existoval pouze úmysl založit společenství (partnership) s účinností od 1. ledna 1954“ V tomto případě se společníci během září 1953 dohodli, že založí společenství k prvnímu lednu 1954. Společenská smlouva s tímto účinkem však byla podepsána až v dubnu 1954 a žalovaní požadovali rozhodnutí, že společenství (partnership) vzniklo již k prvnímu lednu. Poměrně detailní vodítko pro určení, kdy společenství (partnership) již existuje, podává Partnership Act.¹⁸ Česká úprava oddělující založení a vznik obchodní společnosti se jeví jako jasnější a poskytující vyšší právní jistotu v otázce, zda a kdy společnost vznikla. Stejně tak se zdá vhodnější i naše úprava společenské smlouvy, která s ohledem na ustanovení § 57 odst. 1 obchodního zákoníku musí být písemná.

3.1.2. Společníci společenství

Minimální počet společníků je stanoven na dva. Maximální počet na dvacet, ovšem s výjimkami pro osoby podnikající jako účetní nebo právníci, kde maximální počet společníků není stanoven. Stejně jako u české veřejné obchodní společnosti je možné přistoupení dalšího společníka změnou společenské smlouvy se souhlasem všech stávajících společníků.¹⁹ Každý společník jedná za firmu a ostatní společníky v rozsahu obvyklém při obchodní činnosti společenství (partnership), svým jednáním zavazuje přímo firmu. Na řízení společenství (partnership) se společníci

¹⁶ KEENAN, A.: *Essentials of Irish Business Law*, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd, 2001 s. 278.

¹⁷ 1962.

¹⁸ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 2.

¹⁹ Partnership Act 1890 ve znění novel, např. sect. 24 (7).

podílejí způsobem dohodnutým ve společenské smlouvě a není-li jí, řídí se jejich vztah zákonem.²⁰

3.1.3. Odpovědnost za závazky společenství

Společenství neodpovídá za závazky sjednané společníkem jednajícím nad rámec jeho jednatelského oprávnění podle společenské smlouvy pouze tehdy, kdy třetí osoba buď věděla, že společník překračuje své pravomoci, nebo jej za společníka vůbec nepovažovala.²¹ Jednání společníka nad rámec jeho oprávnění, avšak v mezích obvyklé obchodní činnosti firmy (což by se dalo přirovnat k českému předmětu činnosti, respektive podnikání), zavazuje firmu i společníky. V případě *Mercantile Credit Co. of Ireland Ltd v. Garrod*²², kde společenská smlouva výslovně vyloučila oprávnění společníků v autoservisu prodávat a kupovat motorová vozidla, žalovaný (Garrod) přesto prodal auto žalobci. Ten žaloval i firmu a uspěl. Rozsudek byl odůvodněn tím, že prodej aut spadá do obvyklé obchodní činnosti autoservisu, a tudíž jednání žalovaného zavazuje firmu.

U nás, podle § 85 odst 2 obchodního zákoníku u veřejné obchodní společnosti, je sice možné omezit společenskou smlouvou jednatelské oprávnění společníka, ovšem toto omezení není účinné vůči třetím osobám, a to ani když bylo zveřejněno (§ 13 odst. 5). Má takříkajíc pouze vnitřní povahu²³. Stejně tak podle § 13 odst. 4 jedině překročení zákonné nebo zákonem dovolené působnosti statutárním orgánem nezaloží vázanost společnosti takovým jednáním. Naše úprava by tedy situacím z výše uvedeného případu měla bránit.

3.1.4. Ručení společníků za závazky společenství

Každý společník ručí společně s ostatními společníky za všechny závazky společenství (partnership), které vznikly v době, kdy byl společníkem.²⁴ Obdobně

²⁰ Partnership Act 1890 ve znění novel, např. sect. 19, 24 – 30.

²¹ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 5.

²² 1962.

²³ Plíva in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 36.

²⁴ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 9.

jako u nás podle § 87 (2) obchodního zákoníku. Pokud věřitel získá rozsudek proti firmě, působí také proti všem jejím společníkům a jejich veškerému majetku. Pokud ovšem věřitel nastoupí namísto proti firmě jen proti některým společníkům, jsou ostatní společníci odpovědnosti zbaveni.²⁵ Společenství odpovídá za škodu způsobenou třetím osobám společníky při podnikání.²⁶ Osoby, které se prohlásí ústně, písemně nebo konkludentně za společníky konkrétního společenství (partnership), nebo které vědomě dopustí, aby tak byly prezentovány, odpovídají třetím osobám, které na základě důvěry v takové tvrzení poskytly společenství úvěr, stejně jako společníci.²⁷

Případy zrušení a likvidace Společenství se v irské úpravě více méně shodují s českým obchodním zákoníkem²⁸. Ztráty Společenství musí být uhrazeny nejprve ze zisku, pak z majetku společnosti, a je-li to nutné, jednotlivými společníky z jejich majetku v poměru, v jakém se podle společenské smlouvy podílejí na zisku. Vzhledem k dispozitivní povaze § 82 obchodního zákoníku²⁹, upravujícího rozdělení zisku a nesení ztrát, lze tedy i v tomto případě konstatovat blízkou podobnost úprav.

3.1.5. Partnership – shrnutí

Partnership – společenství nejbližší odpovídá české veřejné obchodní společnosti. Je to v zásadě smlouva mezi dvěma a více osobami, které se sdružují za účelem podnikání.³⁰ Ačkoliv nemá právní subjektivitu, může být žalováno. Pokud jde o práva a povinnosti společníků, právo podílet se na obchodním vedení společnosti nebo případně vedením pověřit jen některé společníky, způsob zavazování společnosti a výjimky, kdy jednání společníka společnost nezavazuje, možnost upravit si způsob výplaty zisku, který se zároveň použije pro povinnost

²⁵ KEENAN, A. : Essentials of Irish Business Law, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd , 2001 s. 281.

²⁶ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 10.

²⁷ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 14.

²⁸ Partnership Act 1890 ve znění novel, zejm. sect. 32 – 44 , resp. Zákon č. 513/1991 Sb. § 68 a § 88 (1).

²⁹ Štenglová in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 279.

³⁰ Pauknerová in : Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K., Zunt, V. : Úvod do studia českého práva mezinárodního obchodu, Plzeň, Vydavatelství Západočeské univerzity Plzeň, 1997 s. 50.

uhradit ztráty společnosti, povinnost splatit vklad, je – li vklad vůbec vyžadován, podobnost s českou veřejnou obchodní společností je značná.

3.2. Limited Partnership (Společenství s omezeně ručícími společníky)

Tuto formu společnosti upravuje zvláštní zákon – Limited Partnerships Act³¹, který odkazuje na obecný zákon – Partnerships Act³² tam, kde je úprava pro oba druhy těchto osobních společností shodná. Pokud jde o význam a využití této formy obchodní společnosti, v Irsku se forma Limited Partnership stala takřka redundantní po přijetí irského zákona o obchodních společnostech³³, který umožnil založit soukromou společnost sestávající pouze ze dvou společníků, které také poskytl výhodu omezeného ručení. V současné době se lze s touto formou setkat zejména u účetních a právnických firem.

3.2.1. Společníci společenství s omezeně ručícími společníky

Limited Partnership sestává z jednoho nebo více neomezeně ručících společníků (tzv. generální společník – general partner) a jednoho či více společníků, kteří za závazky společnosti odpovídají pouze do výše vkladu (tzv. omezeně ručící společník – limited partner). Omezeně ručícím společníkem může být i právnická osoba. Maximální počet společníků je stanoven na dvacet.³⁴ Vklad omezeně ručících společníků nesmí být za trvání společnosti vrácen nebo jinak získán zpět. Na faktickou odpovědnost omezeně ručícího společníka by však takové vrácení nemělo vliv, protože podle sekce 4. by i nadále ručil za závazky společnosti až do výše takto zpět získaného vkladu. Omezeně ručící společník se nesmí podílet na obchodním vedení společnosti. Pokud by se tak stalo, stává se dosud omezeně ručící společník společníkem ručícím neomezeně, ovšem pouze v rozsahu závazků vzniklých společnosti za období, kdy se na vedení podílel.

³¹ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel.

³² Partnership Act 1890 ve znění novel.

³³ Companies Act 1963.

³⁴ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel, sect. 4 (2).

3.2.2. Odpovědnost za závazky společenství s omezeně ručícími společníky

Na rozdíl od předchozí formy, musí již být Limited Partnership zaregistrován v irském obchodním rejstříku (Registrar of Companies) a samozřejmě na všech obchodních listinách se musí objevit údaj o omezeném ručení. Sankcí za nedodržení tohoto imperativu je ztráta výhody omezeného ručení. Tedy společenství s omezeně ručícími společníky se v případě opomenutí své registrace považuje za společenství, jehož všichni společníci ručí neomezeně (tedy za již výše popsanou formu „prostého“ společenství, obdobu české veřejné obchodní společnosti – Partnership).³⁵

3.2.3. Založení a vznik společenství s omezeně ručícími společníky

Jak je zřejmé, založení této formy společnosti se již neobejde bez písemného dokumentu – návrhu na zápis do obchodního rejstříku, které ovšem není společenskou smlouvou. Zákon (Limited Partnerships Act) neupravuje formu zakladatelských dokumentů, a tak je třeba uplatnit obecnou úpravu (Partnerships Act), která, jak již bylo uvedeno výše, umožňuje založení i jen ústně či konkludentně. Vzhledem k povinnosti omezeně ručících partnerů splatit vklad lze však předpokládat, že stěžejní dokumenty budou zaznamenány písemně. Minimální požadavky na obsah společenské smlouvy vyplývají z rozsahu údajů vyžadovaných pro registraci³⁶ (jméno firmy, sídlo, předmět podnikání, doba, na kterou se společnost zakládá a od kdy operuje, jména všech společníků s údajem, kteří z nich ručí omezeně a s uvedením výše jejich vkladu). O tom, zda má zápis do obchodního rejstříku konstitutivní význam, zvláštní úprava mlčí. Podle obecné úpravy tedy lze soudit, že nikoliv a že pro založení a vznik společenství s omezeným ručením společníků platí vše, co bylo již výše zmíněno u prosté formy společenství.

³⁵ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel, sect. 5.

³⁶ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel, sect. 8.

3.2.4. Český ekvivalent společenství s omezeně ručícími společníky

Forma Limited Partnership se nejvíce blíží české formě komanditní společnosti. Obecně o ní lze říci, shodně s českou doktrínou, že „Forma komanditní společnosti je vhodná pro případy, kde někteří společníci jsou ochotni převzít hospodářské riziko spojené se společným podnikáním, a to bez jakéhokoliv omezení (ručení veškerým majetkem), a současně případnou osobní účast na obchodním vedení společnosti i na jiné činnosti se společným podnikáním souvisící (např. vlastní pracovní činnosti), zatímco jiní společníci jsou ochotni podílet se na společnosti pouze majetkově (příslušným vkladem, ať již v penězích nebo v jiných ocenitelných hodnotách) bez ekonomického rizika nad rámec tohoto vkladu.“³⁷

Požadavky na minimální obsah společenské smlouvy³⁸ jsou v podstatě shodné v obou úpravách, ačkoliv z irského zákona je lze pouze dovodit z požadavků na návrh na zápis do obchodního rejstříku³⁹ (jméno firmy, sídlo, předmět podnikání, doba, na kterou se společnost zakládá a od kdy operuje, jména všech společníků s údajem, kteří z nich ručí omezeně a s uvedením výše jejich vkladu a způsobu jeho splacení). Obchodní vedení společnosti je v Irsku vyhrazeno pouze neomezeně ručícím (generálním) společníkům⁴⁰, stejně jako u nás komplementářům⁴¹.

3.2.5. Ručení společníků za závazky společenství (Limited Partnership)

Shodně s domácí úpravou jde v případě společenství s omezeným ručením některých společníků o obchodní společnost se dvěma druhy společníků. Těch, kteří ručí za závazky společnosti omezeně – u nás komanditisté, v Irsku omezeně ručící společníci – limited partners. A jednak těch, kteří ručí za závazky společnosti celým svým majetkem – u nás komplementáři, v Irsku generální společníci – general

³⁷ Pelikánová, Příbyl in: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 277.

³⁸ Zákon č. 513/1991 Sb. , Obchodní zákoník, § 94.

³⁹ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel, sect. 8.

⁴⁰ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel, sect. 6 (1).

⁴¹ Zákon č. 513/1991 Sb. , Obchodní zákoník, § 97.

partners. Komanditní společnost je modifikovanou veřejnou obchodní společností.⁴² Obdobně irská forma společnosti s omezeným ručením některých společníků - Limited Partnership, je pouze modifikovanou formou společnosti, v níž všichni společníci ručí za její závazky celým svým majetkem neomezeně – (Partnership).

V irské úpravě jsou tyto dvě formy obchodních společností upraveny v různých zákonech⁴³. Pro obdobu naší komanditní společnosti se však uplatňuje obecná úprava (Partnership Act) všude tam, kde není zvláštním předpisem (Limited Partnerships Act) stanovena úprava odchylná⁴⁴. Obdobně u nás obchodní zákoník stanoví přiměřené použití jeho ustanovení o veřejné obchodní společnosti na komanditní společnost.⁴⁵ Aplikovatelnost ustanovení o společnosti s ručením omezeným na postavení komanditistů nemá svou obdobu v irské úpravě. Stejně tak ani naše úprava povinné minimální výše vkladu komanditisty podle § 97a.

Pokud jde o ručení za závazky společnosti, je třeba blíže zkoumat zejména jeho rozsah u omezeně ručících společníků. Komanditisté v české úpravě ručí pouze do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku. „Ve dvou případech však kogentní ustanovení zákoníku rozsah ručení komanditistů rozšiřují.“⁴⁶ Podle § 95 obchodního zákoníku ručí komanditista za závazky společnosti jako komplementář pokud firma společnosti obsahuje jeho jméno. Dále komanditista ručí jako komplementář za závazky ze smluv, které jménem společnosti uzavřel bez zmocnění.⁴⁷

Obdobu těchto ustanovení lze nalézt i v irském právu. Pokud jde o prezentaci jména omezeně ručícího společníka ve firmě společnosti, bylo by snad možné

---

⁴² Pelikánová, Příbyl in: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 275.

⁴³ Partnership Act 1890 a Limited Partnerships Act 1907.

⁴⁴ Limited Partnerships Act 1907, ve znění novel, sect. 7.

⁴⁵ Zákon č. 513/1991 Sb. , Obchodní zákoník, § 93 (4).

⁴⁶ Pelikánová, Příbyl in: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 285.

⁴⁷ Zákon č. 513/1991 Sb. , Obchodní zákoník, § 101 (2).

přeneseně použít ustanovení obecné úpravy⁴⁸ o odpovědnosti osob, které se prohlásí ústně, písemně nebo konkludentně za společníky společnosti (partnership), nebo které vědomě dopustí, aby tak byly prezentovány. Ty pak odpovídají třetím osobám, které na základě důvěry v takové tvrzení poskytly společenství úvěr, stejně jako společníci. Podle této úpravy tedy neomezeně.

Zvláštní úprava na tento případ nepamatuje, výše uvedený výklad se však jeví jako příliš rozšiřující. Proto zřejmě bude třeba vycházet z toho, že omezeně ručící společník není osobou stojící mimo společnost a tudíž vždy odpovídá za její závazky, ovšem jen do výše svého vkladu. Vzhledem k tomu, že tato forma obchodní společnosti se již zapisuje do irského obchodního rejstříku, který je veřejně přístupný, nebude rozlišení omezeně a neomezeně ručících společníků (povinná součást zápisu) činit větší potíže. Pokud by však k registraci nedošlo, nebo omezeně ručící společník nebyl jako takový zaregistrován, pak se jeho ručení rozšiřuje na neomezené.⁴⁹

Podle irské úpravy nemá omezeně ručící společník právo podílet se na obchodním vedení společnosti a ani jejím jménem jednat⁵⁰. V případě, že se angažuje v obchodním vedení a za společnost jedná, odpovídá za všechny závazky vzniklé v období, kdy tak činil, a to v rozsahu jako neomezeně ručící společník, tedy celým svým majetkem⁵¹. Tato úprava je širší než podle českého obchodního zákoníku, který v § 101 odstavci druhém zakládá odpovědnost komanditisty celým svým majetkem pouze za závazky z konkrétních smluv, které bez zmocnění uzavřel, nikoliv tedy za všechny závazky společnosti.

3.2.6. Limited Partnership – shrnutí

Limited Partnership – společenství s omezeným ručením některých společníků v irském právu nejbližší odpovídá české komanditní společnosti. Alespoň jeden jeho

⁴⁸ Partnership Act 1890 ve znění novel, sect. 14 (1).

⁴⁹ Limited Partnerships Act 1907, sect. 5.

⁵⁰ Limited Partnerships Act 1907, sect. 6 (1).

⁵¹ Limited Partnerships Act 1907, sect. 6 (1), alinea třetí.

společník ručí celým svým majetkem a druhý jen omezeně. Na rozdíl od české komanditní společnosti je Limited Partnership pouze společenstvím bez právní subjektivity, v zásadě smlouvou mezi dvěma a více osobami, které se sdružují za účelem podnikání, nicméně stejně jako prosté společenství (partnership) může žalovat, být žalováno a vystupovat jako účastník řízení. Je tak mezistupněm mezi právními osobami na jedné straně a útvary bez právní subjektivity na straně druhé, mezistupněm, který české právo nezná.⁵²

4. Kapitálové společnosti v irském právu

Jak již bylo uvedeno u osobních společností, irská právní úprava je oddělená pro období našich osobních a kapitálových společností. Jestliže se tedy osobní společnosti řídí zejména zákony Partnership Act a Limited Partnerships Act, pak úprava kapitálových společností spadá zejména pod zákon o obchodních společnostech – Companies Act 1963 ve znění pozdějších předpisů.

4.1. Základní kapitál, jeho členění a způsob jeho vzniku u irských kapitálových společností

Jedním z rozlišujících znaků kapitálových společností je existence základního kapitálu. Tedy majetku vloženého zakladateli do společnosti při jejím vzniku. Společníci se na základním kapitálu podílejí svými vklady, které se stávají majetkem společnosti. Společníkům pak náleží podíl ve společnosti, odpovídající poměru jejich vkladu k základnímu kapitálu společnosti.⁵³ Podíl je účastí společníka ve společnosti. V irském právu je podíl (share) na společnosti vyjádřen v podobě akcií (shares). Společnost může akcie vydat jako kmenové nebo prioritní (v angličtině označované jako „preferenční“).

---

⁵² Pauknerová in: Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K., Zunt, V. : Úvod do studia českého práva mezinárodního obchodu, Plzeň, Vydavatelství Západočeské univerzity Plzeň, 1997 s. 50.

⁵³ KEENAN, A. : Essentials of Irish Business Law, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd , 2001 s. 298.

S kmenovými akciemi jsou spojena plná práva společníka (člena) - tedy zejména právo hlasovat na valných hromadách, právo na výplatu dividendy (byla – li schválena) a podíl na likvidačním zůstatku společnosti.

Vlastnictví prioritních akcií neopravňuje k výkonu hlasovacích práv, avšak jejich majiteli je přiznáno právo na pevně stanovenou dividendu za každý rok a dále právo na podíl na likvidačním zůstatku, obojí přednostně před majiteli kmenových akcií.

Všeobecné pravidlo ohledně splácení akcií v irském právu zní, že všechny akcie musí být zcela splaceny, a to v hotovosti.⁵⁴ Výjimky umožňují jednotlivá ustanovení zákona o obchodních společnostech (částečné splacení se závazkem doplatit zbytek na požádanou, splacení akcií nikoliv v penězích, sleva z emisního kursu akcií, možnost určit ve společenské smlouvě, že část akcií bude splacena teprve v případě likvidace společnosti atd.). O některých z uvedených výjimek se zmíním později.

4.2. Formy irských kapitálových společností

Zákon o obchodních společnostech umožňuje založení několika druhů kapitálových společností v závislosti na způsobu ručení jejich společníků za jejich závazky. Dalším možným dělením je rozdělení podle toho do jaké míry společnosti umožňují veřejnosti stát se jejich společníky a podílet se na jejich podnikání.

Kritérium způsobu ručení společníků za závazky obchodní společnosti považují za nejdůležitější pro odlišení jejich jednotlivých forem. Zejména z tohoto kritéria budu nadále vycházet při další analýze irské právní úpravy obchodních společností. Irské kapitálové společnosti mohou být založeny buď s omezeným nebo neomezeným ručením společníků za jejich závazky. Přičemž u společností s omezeným ručením může být toto ručení společníků omezeno výší jejich vkladu nebo výší jejich záruky.

---

⁵⁴ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 91.

4.2.1. Společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu (Company limited by shares)

Jde o nejběžnější formu obchodní společnosti v Irské republice. Ve společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu je, jak ostatně vyplývá již z překladu jejího názvu, ručení každého společníka za závazky společnosti omezeno výší jeho (nesplaceného) vkladu. Tudíž poté, co společníci zcela splatili své vklady, již po nich nelze více žádat na úhradu závazků společnosti.

4.2.2. Společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich záruky (Company limited by guarantee)

V tomto typu irské obchodní společnosti je každý společník povinen se zavázat ke splacení dohodnuté částky pro případ zrušení a likvidace společnosti. Zákon o obchodních společnostech upravuje v jeho tabulce C typické formule obsažené v zakladatelské smlouvě tohoto typu obchodní společnosti:

- 1) ručení společníků je omezeno, a
- 2) každý společník společnosti se zavazuje přispět do majetku společnosti v případě, že bude zrušena a likvidována během doby, kdy bude společníkem, nebo do jednoho roku poté, na úhradu dluhů a závazků společnosti vzniklých předtím než přestal být členem, ve výši podle konkrétní potřeby, ne však více než 1.000 liber⁵⁵ (suma je uvedena jen jako příklad)

Společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich záruky jsou vhodné spíše pro potřeby odborných nebo vzdělávacích institucí než pro účely podnikání.⁵⁶ I tento typ společnosti však může mít základní kapitál. (viz tabulku D zákona o obchodních společnostech Companies Act 1963). Tento druh společnosti může být založen pouze jako společnost soukromá, nikoli jako společnost veřejná (viz dále) (sekce 7 Companies Amendment Act 1983)

⁵⁵ Což je 1.269,74 Euro podle oficiálního přepočítacího koeficientu z národní měny

⁵⁶ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 88.

4.2.3. Společnosti s neomezeným ručením společníků (Unlimited Company)

Společnost s neomezeným ručením společníků za její závazky je taková, v níž společníci v zakladatelské listině své ručení neomezí a dobrovolně se tak vzdají privilegia omezeného ručení.⁵⁷ Tento typ společností není příliš běžný a navíc ani příliš vhodný pro obchodní účely. Přesto však bývá využit pro potřeby daňové optimalizace s tím, že společnost s neomezeným ručením nebude sama aktivně podnikat.⁵⁸

4.2.4. Společnosti podle otevřenosti vůči investorské veřejnosti

Všechny společnosti – ať již s neomezeným ručením, nebo ručením omezeným výší vkladu společníků (s výjimkou společností ručením omezeným výší záruky společníků) - mohou být založeny ve dvou dalších formách, a to buď jako společnosti soukromé (Private Companies), nebo jako společnosti veřejné (Public Companies), z tohoto obecného pravidla ovšem existují i výjimky.

4.2.4.1. Veřejné společnosti (Public companies)

Tyto společnosti musí mít nejméně sedm členů (sekce 5 zákona o obchodních společnostech Companies Act 1963) a musí být založeny se základním kapitálem v minimální výši 30.000 liber⁵⁹ (sekce 5 Companies (Amendment) Act 1983), z něhož nejméně 25 procent musí být splaceno před vznikem společnosti.

Jméno takové veřejné společnosti musí končit zkratkou „plc“ nebo „cpt“, což vyjadřuje v angličtině, a posléze uvedená zkratka v irštině, veřejnou povahu společnosti – tedy: plc = public limited company, čili veřejná společnost s omezeným ručením, nebo totéž v irštině cpt = cuideachta phoiblí teoranta.

⁵⁷ Marshall in : MORSE G., MARSHALL E. A., MORRIS R. : Charlesworth & Morse, Company Law, Sweet & Maxwell, London, 1991 s. 41.

⁵⁸ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 89.

⁵⁹ To je 38.092,14 Euro

Hlavní výhodou založení veřejné společnosti je neomezený počet společníků a dále to, že podíly ve společnosti jsou volně převoditelné, ať již na burze cenných papírů nebo mimo ni. Jak vyplývá již z názvu, jde o společnost maximálně vstřícnou zapojení investorské veřejnosti (úpis dostatečného počtu akcií je dokonce podmínkou dalšího postupu vedoucího ke vzniku společnosti).

4.2.4.2. Soukromé společnosti (Private companies)

Definice soukromé společnosti zahrnuje několik prvků.⁶⁰ V první řadě jde o společnost se základním kapitálem rozděleným na podíly nebo akcie. Za druhé, právo na jejich převod je omezeno zřizovacími dokumenty (viz dále) společnosti. A za třetí, veřejnosti není umožněno upisovat akcie společnosti, ani se jinak podílet na jejím základním kapitálu (sekce 33 Companies Act 1963 – irského zákona o obchodních společnostech).

Soukromé společnosti (zde rozhodně nejde o vymezení soukromého a státního vlastnictví podílů ani osob zakladatelů, ale spíše o vyjádření stupně otevřenosti společnosti vůči nezúčastněným osobám nebo potenciálním investorům, která je podstatně nižší než v případě výše zmíněných veřejných společností) jsou dále oproti veřejným společnostem omezeny v počtu společníků, který může činit nejvýše 50 osob, s výjimkou současných a bývalých zaměstnanců.

Původní ustanovení zákona o obchodních společnostech vyžadující nejméně dvě osoby pro založení tohoto typu obchodní společnosti bylo novelizováno v souladu s právem Evropských společenství (dvanáctá směrnice), takže dnes může v Irské republice soukromou společnost s ručením společníků omezeným do výše vkladu nebo do výše záruky založit i jen jediný zakladatel.

---

⁶⁰ GRIFFIN, S. : Company Law, Fundamental Principles, second edition, Financial Times Pitman Publishing, London, 1996 s. 45.

4.3. Srovnání právní úpravy forem českých a irských kapitálových společností

Z výše uvedeného se může zdát, že irské právo nabízí potenciálním společníkům kapitálových společností mnohem širší spektrum možností výběru z forem obchodních společností než právo české. Z dalšího však vyjde najevo, že mnohost forem ještě nemusí znamenat také mnohost obsahu. Pro co irská úprava využívá více názvů, bývá často v českém obchodním zákoníku upraveno jen jako dovolená odchylka od základních ustanovení o konkrétním typu kapitálové společnosti.

4.3.1. Rozdíl mezi irskými soukromými a veřejnými společnostmi, obdoba v české úpravě

Rozdíl mezi společnostmi veřejnými a soukromými, jak je zná irské právo, lze v českém právu vztáhnout víceméně jen na úpravu akciové společnosti a to zejména týkající se jejího založení na základě veřejné nabídky akcií (§ 164 a n. obchodního zákoníku). Česká úprava založení akciové společnosti bez veřejné nabídky akcií (§ 172 obch. zákoníku), stejně jako celá česká úprava společnosti s ručením omezeným, v podstatě naplňují irskou představu o soukromých společnostech (sekce 33 Companies Act 1963) tak, jak je o ní pojednáno výše.

Rovněž tak otázka na svobodu převoditelnosti podílů na kapitálových společnostech vede k závěru, že převoditelnost akcií české akciové společnosti se nejvíce blíží irské úpravě veřejných společností, tedy s výjimkou omezení převoditelnosti akcií na jméno podle § 156 odst. 4 obchodního zákoníku. Výslovné ustanovení neomezené převoditelnosti akcie na majitele podle odstavce sedmého téhož paragrafu jen potvrzuje správnost takového závěru.

Dalším znakem veřejných společností podle irské úpravy je mnohost společníků a neomezenost jejich maximálního počtu. Shodně náš obchodní zákoník v § 162 vyžaduje (s výjimkou jediného zakladatele-právnícké osoby) nejméně dva

zakladatele pro akciovou společnost, maximální počet jejích členů však nestanoví⁶¹. Na rozdíl od úpravy společnosti s ručením omezeným, kde obchodní zákoník v § 105 stanoví nejen možnost zakládání jednočlenných s.r.o., ale i hranici padesáti společníků jako limit pro členství v této formě společnosti. Irské právo pro soukromé společnosti stanoví stejný horní limit počtu členů jako právo české, ovšem s tím rozdílem, že omezení se netýká současných a bývalých zaměstnanců společnosti (sekce 33 odst. 1) b) zákona o obchodních společnostech – Companies Act 1963).

4.3.2. Srovnání jednotlivých forem irských a českých kapitálových společností z hlediska ručení za závazky společnosti

4.3.2.1. Česká akciová společnost a její irská obdoba

Podle české definice akciové společnosti podle § 154 obchodního zákoníku, jde o společnost, jejíž kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě, společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem a akcionář neručí za závazky společnosti. Česká akciová společnost je společností otevřenou, její akcie jsou zásadně obchodovatelné.⁶² Při srovnání s nabídkou podle irské úpravy půjde zřejmě (v případě akciové společnosti založené na základě veřejné nabídky akcií) o společnost veřejnou (shodná je i úprava vyžadující vyšší minimální základní kapitál v případě veřejného založení), a to o společnost s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu.

4.3.2.2. Česká akciová společnost založená bez veřejné nabídky a její irská obdoba

V případě české akciové společnosti založené bez veřejné nabídky akcií se zdá vhodnější její přirovnání k irským soukromým společnostem (s ohledem na sekci 33

---

⁶¹ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 513.

⁶² Černá in : PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 331.

irského zákona o obchodních společnostech), které mají (obdobně jako podle §154 našeho obch. zák.) základní kapitál rozdělený na akcie, jejichž převoditelnost může být omezena a veřejnosti není nabízena možnost podílet se na podnikání společnosti nákupem akcií.

4.3.2.3. Srovnání ručení společníků v české akciové společnosti s irskou úpravou

Přirovnání české akciové společnosti ke konkrétnímu typu irské společnosti podle způsobu ručení společníků za závazky společnosti nebude zřejmě činit větší potíže. Vzhledem k tomu, že česká úprava nezná možnost společníků ručit za závazky společnosti poskytnutím záruky namísto splacení vkladu tak, jako irská úprava společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich záruky (Company Limited by Guarantee), nebude možné naši a.s. považovat za protějšek zmíněné formy irských společností (která navíc může být založena pouze jako společnost soukromá a není ani příliš běžná – jak bylo již uvedeno výše). Z praktického hlediska se u nás ručení společníků, případně statutárních orgánů kapitálových společností využívá spíše jako způsob zajištění závazků z úvěrů u již vzniklých společností a stejně tak i v Irsku.

4.3.2.4. Česká akciová společnost a irská společnost s neomezeným ručením společníků

Stejně se nezdá vhodným přirovnání české akciové společnosti k irské společnosti s neomezeným ručením (Unlimited Company), neboť jde v podstatě o protiklady. Tam, kde irské právo umožňuje vznik společnosti jejíž společníci ručí za její závazky v plném rozsahu, nebo do výše stanovené ve společenské smlouvě, tam české právo (v § 154 obch. zák.) výslovně stanoví, že akcionář neručí za závazky společnosti. Jedním z principů naší úpravy akciové společnosti je, že společníci jsou povinni vložit do společnosti vklad a jsou pak zcela zbaveni povinnosti ručit za

trvání společnosti za její závazky.⁶³ Zmiňovaná forma irských společností nemá mezi českými kapitálovými společnostmi protějšek.

4.3.2.5. Česká akciová společnost a irská společnost s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu

Ačkoliv český výklad vychází z toho, že akcionáři za závazky společnosti neručí, a to ani do výše nesplaceného vkladu⁶⁴, který se vložením do společnosti stává jejím majetkem.⁶⁵ Podstata naší úpravy se nejvíce přibližuje irské úpravě Company Limited by Shares - společnosti s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu, a to v podobě veřejné společnosti – tedy Public Limited Company – plc.. V obou úpravách se vyžaduje vložení majetku členů na vytvoření kapitálu společnosti, v irské úpravě je splacením vkladu ručení člena vyčerpáno, v české úpravě, jak již bylo zmíněno, ani před splacením nenastane. Podíl v podobě akcií je jak u nás, tak v Irsku zásadně převoditelný, ať již na burze cenných papírů nebo mimo ni.

4.3.2.6. Česká společnost s ručením omezeným a její irská obdoba

Z hlediska irského práva česká úprava společnosti s ručením omezeným nepochybně odpovídá formě soukromých společností. Má kapitál rozdělený na podíly, právo na jejich převod je omezeno zřizovacími dokumenty společnosti a veřejnosti není umožněno se podílet na jejím základním kapitálu - tedy splňuje znaky sekce 33 Companies Act 1963, která definuje soukromé společnosti.

---

⁶³ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 471.

⁶⁴ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 471.

⁶⁵ Černá in : PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 330.

4.3.2.7. Česká společnost s ručením omezeným a irská společnost s neomezeným ručením

Zcela jistě nelze s.r.o. srovnávat s irskou úpravou společnosti s neomezeným ručením, důvodem pro tento závěr je zejména vzájemná protikladnost úprav a výslovné ustanovení § 105 a 106 obchodního zákoníku upravující omezené ručení společníků do výše souhrnu nesplacených částí vkladů.

4.3.2.8. Česká společnost s ručením omezeným a irská společnost s ručením společníků omezeným výší záruky

Ani pro přirovnání s.r.o. ke společnosti s ručením omezeným výší záruky (Company Limited by Guarantee) česká úprava nedává prostor. Jak již bylo konstatováno, úprava českých kapitálových společností možnost společníků zavázat se k úhradě všech závazků společnosti (popřípadě do určité výše) ve společenské smlouvě výslovně neupravuje. Možnost ručit za jednoznačně vymezený⁶⁶ závazek jiného subjektu právních vztahů naše právo zná (a pro obchodní závazkové vztahy upravuje v § 303 a násl.). Tato úprava se pro ručení společníků za závazky společnosti použije přiměřeně (§ 312 obch. zák.). S možností zavázat se ve společenské smlouvě k příspěví do majetku společnosti v případě jejího úpadku, tak jako v Irsku, však tento český institut nelze srovnat. Stejně tak příplatková povinnost společníků podle § 121 obchodního zákoníku má sloužit zejména k překonání okamžitého nepříznivého stavu hospodaření společnosti⁶⁷, zatímco úprava irské společnosti s ručením společníků omezeným do výše záruky hovoří o závazku přispět do majetku společnosti až v okamžiku jejího zrušení a likvidace, tedy nikoliv k překonání dočasného nepříznivého stavu, ale za situace, kdy další existence společnosti se již nepředpokládá a je pouze třeba uspokojit její věřitele, na něž po zpeněžení majetku společnosti nic nezbylo. Záruka irského společníka nahrazuje jeho vklad do společnosti, česká příplatková povinnost naopak může vzniknout vedle povinnosti splatit vklad.

⁶⁶ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 996.

⁶⁷ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 378.

4.3.2.9. Česká společnost s ručením omezeným a irská společnost s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu

Nejpříhodnější se tedy jeví přirovnání české společnosti s ručením omezeným k irské soukromé společnosti s omezeným ručením společníků (Private Limited Company). Již z názvů obou společností vyplývá určitá podobnost. Podle Pauknerové se Private Company Limited by Shares (tedy společnost s ručením společníků omezeným výší jejich vkladu) vzdáleně podobá (české) společnosti s ručením omezeným.⁶⁸

Jak u nás, tak i v Irsku jde o společnosti s kapitálem rozděleným na podíly (k terminologické nejasnosti ohledně irského významu slov podíl a akcie viz dále), které nejsou zcela volně převoditelné. Důvod omezené převoditelnosti je u nás i v Irsku totožný. Omezením počtu a převoditelnosti členských podílů se sledovalo již v době, kdy byla tato forma obchodní společnosti zaváděna, odstranění nevýhod a rizik, která činí z podílů v akciové společnosti předmět spekulace a z kolektivu akcionářů anonymní masu společnosti i sobě navzájem odcizenou.⁶⁹

Společníci jak české tak i irské společnosti ručí za její závazky do výše nesplacených vkladů, ovšem s tím rozdílem, že čeští společníci ručí do výše souhrnu nesplacených částí vkladů, zatímco společníci irské společnosti ručí jen do výše své vlastní nesplacené části vkladu (tedy stejně, jako tomu bylo podle našeho obchodního zákoníku do novely provedené zákonem č. 370/2000 Sb.). Podle české úpravy společníci ručí za závazky společnosti v uvedeném rozsahu až do doby, než je zapsáno do obchodního rejstříku splacení všech vkladů (bez ohledu na to, zda k úplnému splacení skutečně došlo), společníci irské společnosti s ručením omezeným však ručí jen do doby, než svůj konkrétní vklad plně splatí, sekce 207 odst. 1) písm e) Companies Act 1963 pro tento případ výslovně uvádí skutečně

⁶⁸ Pauknerová in : Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K., Zunt, V. : Úvod do studia českého práva mezinárodního obchodu, Plzeň, Vydavatelství Západočeské univerzity Plzeň, 1997 s. 50.

⁶⁹ Pelikánová, Příbyl in : PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl, 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 393. , Obdobně i prof. Henry Ellis v přednášce na University of Limerick, listopad 2002.

splacení vkladu. Irská úprava se tak zdá jasnější než česká, kde určení, zda společníci ručí po zapsání úplného splacení i přes to, že de facto k němu ještě nedošlo, ze zákona jednoznačně nevyplývá⁷⁰.

4.4. K nejasnosti vnímání pojmů omezené ručení a podíl podle irského práva

Při překladech názvů jednotlivých forem obchodních společností podle irského práva nastává v případě společnosti s omezeným ručením společníků (Limited Company) terminologický problém spočívající v tom, zda lze tuto formu považovat z hlediska českého práva za společnost s ručením omezeným, tak jak ji upravuje český obchodní zákoník v paragrafech 105 až 153e, nebo za akciovou společnost.

Irské právo zná formu společnosti s omezeným ručením, která se ovšem dále štěpí na tzv. veřejnou společnost s ručením omezeným (Public Limited Company, plc.) a na soukromou společnost s ručením omezeným (Private Limited Company, Ltd.). Formy omezenosti ručení (neomezené, do výše vkladu, do výše záruky) byly zmíněny dříve. Jak již bylo uvedeno, irská veřejná společnost s ručením omezeným se nejvíce podobá české akciové společnosti založené na základě veřejné nabídky akcií podle § 164 a násl. obchodního zákoníku.

Irská soukromá společnost s ručením omezeným má blízko jak k české akciové společnosti založené bez veřejné nabídky akcií, tak k české společnosti s ručením omezeným. Výskyt slůvka „Limited“ tedy omezené (ručení) v názvu těchto korporátních forem často svádí k tomu, aby jak veřejné tak soukromé irské společnosti s ručením omezeným byly z hlediska našeho práva považovány za společnosti s ručením omezeným, zejména i proto, že irské právo příliš nerozlišuje „na rozdíl od českého obchodního zákoníku, mezi pojmy podíl a akcie (v obou případech anglicky „share“). Podíl v českém právu představuje účast společníka ve

---

⁷⁰ Štenglová in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 343.

společnosti a práva a povinnosti z ní plynoucí, každý společník může mít jen jeden podíl ve společnosti, nejedná-li se o akciovou společnost.⁷¹ Vzhledem k odlišné konstrukci forem obchodních společností irské právo umožňuje aby společník měl více než jeden podíl, v případě veřejných společností půjde o akcie – tak jak je zná naše právo, v případě soukromých společností spíše o podíly, ve svém souhrnu se rovnající obdobě českého obchodního podílu podle § 114 obchodního zákoníku.

Zdá se proto vhodné označovat irské veřejné společnosti s ručením omezeným (Public Limited Company – plc.) za obdobu české akciové společnosti a irské soukromé společnosti s ručením omezeným (Private Limited Company – Ltd.) za obdobu české společnosti s ručením omezeným.

Význam tohoto rozlišování se ukáže v případě, kdy irská společnost s jediným společníkem hodlá založit v česku společnost s ručením omezeným (podle českého obch. zák.) jako jediný zakladatel. Zde je otázka správného zařazení irské zakládající společnosti navýsost důležitá vzhledem k zákazu formulovanému v § 105 odst.2 našeho obchodního zákoníku a následkům jeho porušení. Výklad tohoto ustanovení tíhne k tomu, považovat je za závazné i pro zahraniční společnosti⁷², a proto s ohledem na úpravu Dvanácté směrnice⁷³ je nutné prozkoumat, které zahraniční obchodní společnosti mohou být v souladu s českým právem považovány za formu odpovídající naší společnosti s ručením omezeným.

V článku 1. Dvanácté směrnice je pro Irsko uvedena pouze forma soukromé společnosti s ručením společníků omezeným do výše vkladu nebo záruky (Private Company Limited by Shares or by Guarantee). Lze tedy dovodit, že posuzování

---

⁷¹ Štenglová in: Hendrych, D. a kol. : Právní slovník. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2001 s. 579.

⁷² Štenglová in : : Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 340.

⁷³ Směrnice č. 89/667/EHS.

jakýchkoliv dalších forem irských obchodních společností jako obdob české s.r.o. není vhodné ani možné.

5. Založení a vznik irské obchodní společnosti

Jak již bylo uvedeno, obchodní společnost v Irsku dnes může založit i jen jeden zakladatel, a to sepsáním dvou dokumentů: Memoranda o inkorporaci a Stanov.

5.1. Memorandum o inkorporaci

Memorandum o inkorporaci (Memorandum of Association) se velice blíží českému pojmu zakladatelské listiny (společenské smlouvy) s tím rozdílem, že neupravuje vnitřní organizaci společnosti, ale spíše její vnější vztahy se třetími osobami.⁷⁴ Každé memorandum o inkorporaci musí obsahovat v první řadě firmu společnosti, její předmět činnosti, určení jakým způsobem je upraveno ručení společníků za závazky společnosti (tedy zda jde o společnost s neomezeným ručením, s ručením omezeným do výše záruky nebo s ručením omezeným do výše vkladu.), dále výši základního kapitálu a způsob jeho rozdělení na podíly nebo akcie. Memorandum musí být vyhotoveno ve formě odpovídající našemu notářskému zápisu a podepsáno všemi zakladateli v přítomnosti nejméně jednoho svědka. (sekce 6 a 7 Companies Act 1963). Vzorové znění memoranda je uvedeno v Tabulce B tvořící přílohu zákona o obchodních společnostech.

5.2. Stanovy

Stanovy (Articles of Association) upravují vnitřní uspořádání společnosti, spolu s memorandem jsou zřizovacím dokumentem společnosti.⁷⁵ Paragrafované

---

⁷⁴ DAVIES, P.L. : Gower's principles of modern company law, sixth edition, Sweet & Maxwell, London 1997 s. 106.

⁷⁵ Mayson in: MAYSON, S.W., FRENCH, D., RYAN, C.L. : Mayson, French & Ryan on Company Law, twentieth edition, Oxford University Press, Oxford, 2003 s. 103.

znění stanov musí být, obdobně jako memorandum, podepsáno všemi zakladateli v přítomnosti svědka jako oficiální listina (deed).

Irský zákon o obchodních společnostech z roku 1963 obsahuje vzorové znění stanov (v Tabulce A, tvořící jeho přílohu) čímž zjednodušuje zakládání společností do té míry, že v memorandu o inkorporaci zakladatelé mohou uvést, že zcela přijímají stanovy ve znění podle Tabulky A, případně s jakými výhradami nebo doplňky – tak, aby výsledné znění vyhovovalo potřebám zakládané společnosti. (sekce 13 Companies Act). Pro společnosti zakládané s neomezeným ručením jsou vzorová znění memoranda a stanov uvedena v Tabulce E. Vytvořením vzorů zřizovacích dokumentů zákonodárce v žádném případě neomezuje svobodu zakladatelů si je sepsat podle vlastního uvážení (za předpokladu zákonnosti všech jejich ustanovení)⁷⁶.

5.3. Návrh rejstříku společností na zápis vzniku společnosti

Memorandum o inkorporaci, Stanovy a další dokumenty musejí být zaslány Irskému rejstříku společností (Registrar of Companies) v návrhu na zápis vzniku společnosti. Dalšími dokumenty jsou zejména prohlášení o založení společnosti v souladu se zákonem podepsané advokátem podílejícím se na založení, nebo osobou označenou v návrhu jako budoucí jednatel nebo tajemník společnosti, dále prohlášení o tom, kdo jsou první jednatelé a tajemník společnosti a o sídle společnosti.

Na základě zaslaných dokumentů Rejstřík společností rozhoduje o tom, zda založení společnosti proběhlo v souladu se zákonem a při kladném výsledku vydá potvrzení o inkorporaci (Certificate of incorporation), které je přímým dokladem o založení a vzniku společnosti. Společnost vzniká právě až vydáním tohoto potvrzení.

---

⁷⁶ KEENAN, A. : Essentials of Irish Business Law, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd , 2001 s. 295.

Do šesti týdnů od vydání potvrzení o inkorporaci následuje zveřejnění informace o vzniku společnosti v Iris Oifigiúil – období českého Obchodního věstníku. Rozsah oznámení se omezuje pouze na to, že společnost vznikla a její zřizovací dokumenty byly uloženy u Rejstříku společností. Obsah zřizovacích dokumentů se v tomto případě nezveřejňuje.

5.4. Následky inkorporace

Účelem založení právnické osoby – společnosti je vytvořit samostatnou právní entitu s vlastními právy a závazky, odlišnými od práv a závazků těch, kdo ji zakládají a jimž patří.⁷⁷ Princip samostatné právní subjektivity je v irské právní nauce zdůrazňován mnohem více než v české. Důvodem pro to bude zejména existence společenství (Partnership), které v jistých ohledech vystupuje jako právní subjekt, nicméně subjektivitu nemá. Vymezování hranic právní subjektivity obchodních společností se v Irsku dělo nejen zákonem, ale ve značné míře též rozhodováním soudů.

5.4.1. Samostatná právní osobnost společnosti a případ Salomon

Princip omezeného ručení a samostatné právní osobnosti obchodních společností došel plného ocenění v roce 1897, kdy byl rozhodnut z hlediska korporátního práva zcela zásadní případ Salomon v. Salomon & Co.⁷⁸

Salomon rozvinul skvělý obchod v obuvnictví jako samostatný podnikatel – z dnešního pohledu jako podnikající fyzická osoba. Posléze převedl podnikání na formu obdobnou akciové společnosti jak ji známe dnes – Salomon & Co., kde společníky byl on, jeho žena a jejich pět dětí. V té době totiž zákon vyžadoval minimálně sedm společníků pro založení obchodní společnosti.

Salomon prodal společnosti svůj podnik v hodnotě třicet devět tisíc liber sterlingů výměnou za hotovost, dlužní úpis na deset tisíc liber zajištěný zástavou a

⁷⁷ Farrar in: FARRAR, J.H., HANNIGAN, B. : Farrar 's Company Law, Butterworths, London, 1998 s. 79.

⁷⁸ Salomon v Salomon & Co. (1897) AC 22.

dále dvacet tisíc a jednu akcii z celkového počtu dvaceti tisíc a sedmi akcií. Zbývajících šest akcií připadlo Salomonově ženě a dětem. Zbývajících zhruba deset tisíc liber z prodejní ceny podniku zůstala společnost Salomonovi dlužna jako obvyklý, nezajištěný dluh.

V důsledku hospodářského propadu na trhu se později společnost Salomon & Co. dostala do finančních potíží. I přes veškerou Salomonovu snahu se nakonec stala insolventní a musela vstoupit do likvidace. V jejím průběhu Salomon uplatnil svou zajištěnou pohledávku na deset tisíc liber vůči společnosti a k nevíli likvidátora požadoval přednostní uspokojení před ostatními věřiteli s tím, že druhou, nezajištěnou pohledávku na dalších deset tisíc liber uplatnil také, v tomto případě již bez požadavku na přednostní uspokojení – mezi ostatními věřiteli společnosti. Likvidátor jeho postup napadl s tím, že Salomon nemůže mít pohledávky vůči společnosti, která je de facto „Salomon sám akorát pod jiným jménem“

Likvidátor společnosti Salomon & Co. – Broderip, se domáhal toho, aby neuhrazené závazky společnosti Salomon & Co. uhradil sám Salomon, vzhledem k tomu, že společnost sloužila pouze jako Salomonův zástupce a prostředník. S takovou argumentací uspěl i u odvolacího soudu (Court of Appeal), který v případě Broderip v Salomon ⁷⁹ rozhodl jednomyslně, že společnost v podstatě jednala ve prospěch Salomona jako jeho mandatář a že tudíž je Salomon jako mandant odpovědný ze závazků uzavřených pro něj zástupcem – společností.

Salomon se ovšem odvolal až k sněmovně lordů, která prostřednictvím lordů-soudců rozhodla zcela opačně. Lord – soudce Macnaghten v legendárním rozsudku píše:

„Společnost je z právního hlediska zcela a naprosto odlišnou osobou od svých společníků. Ačkoliv po založení a vzniku společnosti jde o přesně tentýž podnik jako

---

⁷⁹ Broderip v Salomon (1895) 2 Ch 323.

předtím, a řídí je i přesně tytéž osoby a i zisky přicházejí do přesně týchž rukou, společnost není zmocněncem svých společníků a stejně ani společníci společnosti za ní neodpovídají žádným způsobem či formou, s výjimkou způsobu a rozsahu stanoveného zákonem. “

Společnost nebyla Salomonovo alter ego, jak tvrdil likvidátor. Byla vlastně společností jednoho muže, jak vyplývá z odůvodnění rozsudku:

„Stalo se módou nazývat takové společnosti společnostmi jednoho muže. Je to hezká přezdívka, ale příliš nepomáhá v řešení sporu. Pokud by se tato přezdívka měla vykládat tak, že společnost jež je pod absolutní kontrolou jednoho člověka není vlastně právníkou osobou řádně založenou podle zákona, bylo by to zavádějící a nepřesné. Pokud je jí však pouze míněno že ve společnosti je jeden dominantní společník s drtivým a nepřekonatelným vlivem, který je oprávněn těžit téměř všechny zisk, pak v tom nevidím nic, co by bylo v rozporu se zákonem, či dokonce veřejným zájmem, nebo co by snad ohrožovalo věřitele společnosti. Pokud jsou vklady plně splaceny, je stejně snadné změřit solventnost jednotlivce i finanční potenciál zástupu. “

Lord Halsbury ve stejném rozsudku píše:

„Jeví se mi nemožným brát v potaz skutečnost, že je-li jednou společnost v souladu se zákonem založena, musí s ní být zacházeno jako s jakoukoliv jinou nezávislou osobou. Se všemi jejími právy a odpovědnostmi jež jí přísluší. Motivy těch, kteří se podujali k založení společnosti jsou naprosto irelevantní pro diskusi o tom, jaká práva a odpovědnosti společnost má. “

Sněmovna lordů rozhodla, že Salomon & Co. byla řádně založená právníká osoba s vlastními právy a odpovědností, i přes dominantní postavení Aarona Salomona v ní. Tím, že za akcie řádně zaplatil převodem svého podniku se Salomon zhostil jakékoliv odpovědnosti nebo ručení, protože svůj vklad do společnosti plně

splatil. Jednalo se o regulérní obchodní transakci, ne o podvodné jednání. Uzavřela, že dluh byl platný a bezpochyby vymahatelný, a že Salomon měl právo na přednostní uspokojení co se týká zajištěné části jeho pohledávky.

5.4.1.1. Případ Salomon – shrnutí

Soudce první instance Vaughan Williams rozhodl, že jeden muž (Salomon), který založil společnost plně jím vlastněnou a kontrolovanou (one man company) je vlastně zmocnitelem a společnost jeho zástupcem, a že tudíž musí (Salomon) odškodnit společnost za všechny nároky, které proti ní její věřitelé vnesou. Odvolací soud rozhodl, že „zakladatel“ je vlastně totožný se společností, ale odmítl princip zmocnitele a zmocněnce. Naopak dovedl, že založení společnosti a zajištění pohledávek Salomona za společností byl jenom způsob, jak se vyhnout odpovědnosti vůči Salomonovým věřitelům v rozporu s ustanovením zákona o společnostech (Companies Act). Sněmovna lordů odmítla tento pohled a rozhodla, že zakladatel a jeho společnost jsou naprosto odlišné subjekty s vlastní právní subjektivitou.

5.4.2. Důsledky rozhodnutí ve věci Salomon pro princip omezeného ručení

Případ Salomon byl tak významný hlavně proto, že konečně potvrdil legálnost právě takzvaných „společností jednoho muže“ (one man companies) a ukázal, že privilegium inkorporace a omezeného ručení je dostupné nejen velkým společnostem, ale i malým podnikatelům. Určité obavy však rozhodnutí vzbudilo. Zejména tím, že ukázalo nejen jak omezit podnikatelské riziko založením obchodní společnosti, ale také jak snížit investiční riziko tím, že namísto nákupu podílu ve společnosti jí investor spíše půjčí peníze formou zajištěné půjčky.⁸⁰ (postup velmi oblíbený o sto let později v transformující se české ekonomice)

---

⁸⁰ GRIFFIN, S. : Company Law, Fundamental Principles, second edition, Financial Times Pitman Publishing, London, 1996 s. 11.

Důsledkem inkorporace je tedy vznik samostatné právnické osoby. Ta, slovy H. Ellise, tvoří určité rozhraní, jehož prostřednictvím společníci/investoři mohou podnikat.⁸¹ Takzvanou inkorporační clonu, která funguje jako překážka bránící třetím osobám v tom, aby nastupovaly na společníky a vyžadovaly od nich plnění, které nedokázala poskytnout sama společnost.

5.4.3. Soudní aplikace případu Salomon v Irsku

Jak vyplývá z výkladu o případu Salomon, je jedním ze základních principů irského práva obchodních společností fakt, že společnost je nositelem právní subjektivity zcela odlišné od subjektivit jejích společníků. Mezi společností a společníky neexistuje podle irské doktríny mandátní vztah. Nelze tedy říci, že společnost podniká jménem společníků, ani že podniká v jejich prospěch (tedy přímý prospěch z obchodů uskutečněných společností).

5.4.3.1. Případ Irish Permanent Building Society

V případě Irish Permanent Building Society⁸² se žalobce – Rejstřík stavebních družstev – pokusil obejít teze případu Salomon platné již téměř sto let poukazem na odlišné znění předpisů upravujících zakládání obchodních společností a družstev. Jeho cílem bylo prokázat, že Irish Permanent nemohlo vzniknout podle zákona o stavebních družstvech (1976 Building Societies Act) jako autonomní a nezávislá právnická osoba, protože de facto bylo jen pobočkou jiné právnické osoby – Irish Life Assurance Co. Žalobce odůvodňoval svůj návrh tím, že pokud by byl vznik družstva umožněn, otevřelo by to Irish Life Assurance cestu k nepoctivému a potenciálně škodlivému jednání, jehož by se bez kontroly družstva Irish Permanent dopustit nemohla.

---

⁸¹ ELLIS, H.: Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 32.

⁸² Irish Permanent Building Society v Registrar of Building Societies and Irish Life Building Society (1981) ILRM 242.

V daném případě se jádrem sporu stalo to, že Irish Life Assurance Co. – významná pojišťovna – použila k založení družstva deset svých pověřenců. Žalobce tvrdil, že podle zákona o stavebních družstvech je k založení družstva potřeba shoda deseti nebo více osob na stanovách, a že tudíž shoda deseti osob, jež vlastně jednají pro osobu jedinou, nemůže ke vzniku družstva vést.

Soudce Barrington však tento názor nesdílel a s odkazem na výsledky případu Salomon konstatoval, že závěry, které nabízel žalobce, byly založeny na „*přespříliš jemném, až metafyzickém rozlišování*“, než aby se daly použít v praktickém životě. Soudce uzavřel citací z odůvodnění rozsudku ve věci Salomon : „*Společnost (právníká osoba) je z právního hlediska zcela odlišnou osobou od svých zakladatelů, a ačkoliv po vzniku společnosti může jít stále o stejný podnik jako dřív a i stejní lidé pobírají zisky, společnost není zástupcem zakladatelů.*“

5.4.3.2. Případ Battle v. Irish Art Promotion Centre

V jiném případě ovšem princip samostatné právní subjektivity ukázal svou stinnou stránku. Ve věci Battle v. Irish Art Promotion Centre ⁸³ výkonný ředitel žalované společnosti a zároveň její největší společník navrhoval, aby mohl namísto společnosti jednat před soudem svým jménem (tedy nikoliv jako ředitel) s odkazem na to, že společnost si vzhledem k nedostatku finančních prostředků nemůže dovolit zastupování a právní pomoc kvalifikovaného právníka a v případě ztráty pře by byla vážně poškozena jeho pověst. To vše za situace, kdy mu zákon neumožňoval jednat jménem společnosti před soudem. Jeho návrh byl zamítnut. V odůvodnění soudce O Dalaigh C.J. mimo jiné uvedl:

Je neduhem práva obchodních společností, který ovšem pramení ze samé jeho podstaty, že založení společnosti je aktem jejich zakladatelů. Zakladatelé se tak vzdávají části svých práv jako práv jednotlivců nepochybně proto, aby mohli těžit z výhod, jež inkorporace nabízí obchodnímu světu. Založením společnosti tak

⁸³ Battle v Irish Art Promotion Centre Ltd. (1968) IR 252.

ztrácejí právo slyšení, které by měli jako jednotlivci (rozuměj - pokud by k založení společnosti nedošlo a obchodovali by pod svými jmény).

5.4.3.3. Případ Roundabout Ltd. v O'Beirne

V dalším významném případě Roundabout Ltd v. O Beirne ⁸⁴ (1959) IR 423 dovolily irské soudy, aby byl princip právní subjektivity společnosti zneužit k vymanění se z právní odpovědnosti.

V daném případě došlo ke zrušení provozovny (restaurace) za okolností vedoucích ke sporu s odborovou organizací zaměstnanců provozovny. Prostory byly nato pronajaty žalující společnosti, jejímiž jednatelem byli majitelé zmíněných prostor, jejich účetní a tři barmani. Když byla provozovna znovu otevřena, veškerou práci vykonávali zmínění jednatele – bez toho, aby někoho dalšího zaměstnali. Odbory – v té době ve sporu s původními provozovateli restaurace – se rozhodly pro „držení stráže“ před provozovnou, aby tak odradily „stávkokazy“ od jednání, které podle jejich názoru odporovalo předběžným opatřením vyplývajícím ze sporu.

Soudce Dixon rozhodl, že žalobcům se podařil úspěšný úskok, a že další hlídkování před provozovnou je protiprávní, protože spor s odbory není vázán na provozovnu, ale na její původní provozovatele. Žalobce je, v souladu s doktrínou zavedenou případem Salomon, osoba zcela odlišná od svých zakladatelů a tudíž s probíhajícím sporem nemá nic společného.

Podle Mc Cormacka je Roundabout Ltd případem v němž právní techniky převážily na obchodní praxi a zdravým rozumem.⁸⁵

⁸⁴ Roundabout Ltd v O Beirne (1959) IR 423.

⁸⁵ McCORMACK, G., in : Judicial application of the Salomon case, Law Society Gazette, květen 1984.

5.4.3.4. Případ Power Supermarkets

Soudy se již mnohem méně brání odstranění inkorporačního štítu v souvislosti se skupinami společností. Podle Mc Cormacka je v irské judikatuře zřejmá tendence všímat si podstaty skryté za právní formou společností a tudíž zacházet s holdingy jako s jediným celkem.

S takovým názorem se stotožnil i soudce Costello v rozhodnutí v případě Power Supermarkets Ltd. v Crumlin Investments Ltd and Dunnes Stores Ltd z roku 1981.

Fakta případu jsou následující: Crumlin Investments jako developer postavila obchodní centrum a pronajala jednotlivé jednotky různým nájemcům. Jedním z nájemců byla společnost Quinnsworth Ltd., dceřinná společnost zcela vlastněná společností Powers Supermarkets. V nájemní smlouvě bylo kromě jiného uvedeno, že během doby nájmu se pronajímatel (Crumlin Investments) zavazuje nepronajmout, neprodat, nedovolit a nestrpět prodej jakékoliv jednotky v obchodním centru, pokud to bude v jeho moci, za účelem prodeje potravin a dalších obdobných produktů na ploše přesahující tři tisíce čtverečných stop, ledaže by mu to nařídil příslušný soud.

(zde je třeba učinit poznámku v tom smyslu, že skupina Quinn a skupina Dunnes jsou dva největší maloobchodní prodejci potravin v Irské republice a neustále mezi nimi probíhá poměrně tvrdý konkurenční boj, což kromě jiného vede k neustálému obohacování precedenčního práva jak v oblasti obchodní, tak v oblasti práva ochrany spotřebitelů, skupina Dunnes je dodnes „rodinným podnikem“)

Obchodní centrum postavené Crumlin Investments ovšem nebylo úspěšné což posléze vedlo k prodeji developerské společnosti. Kupcem stoprocentního podílu se stala společnost Dunnes Stores Ltd., tato společnost byla součástí holdingu Dunnes Stores Group, který v té době čítal na sto padesát společností.

Crumlin Investments pod novým vedením převedla uživatelská práva k obchodnímu centru na dalšího člena holdingu, který v něm plánoval otevření prodejny potravin – jako přímé konkurence pro prodejnu Quinnsworth Ltd.. Mateřská společnost vlastníci Quinnsworth Ltd (Powers Supermarkets) žádala o soudní zákaz, který soudce Costello udělil s následujícím odůvodněním.

V první řadě prozkoumal situaci okolo uživatelských práv a konstatoval, že nelze obcházet povinnosti plynoucí z nájemní smlouvy tím, že pronajímatel převede svá uživatelská práva na jiného, ovšem bez odpovídajících povinností, a že je tedy nepřipustné zvýhodnit uživatele nebytových prostor oproti situaci, kdy by tentýž subjekt byl jejich nájemcem (kde by se již povinnosti pronajímatele z jiných nájemních smluv zcela jednoznačně uplatnily). Zde je třeba podotknout, že úprava vlastnických a uživatelských práv k půdě a nemovitostem obecně je v anglo-irské právní kultuře poněkud komplikovanější než v domácí a proto nelze brát doslovně uváděnou terminologii, která je jen nejbližším odpovídajícím překladem irských právních institutů ovládajících užívání nebytových prostor.

Poté se soudce Costello zabýval otázkou vztahů mezi jednotlivými společnostmi v rámci holdingu Dunnes a i vztahy uvnitř nich (neboť jednou z obran žalovaných byl též odkaz na princip samostatné právní subjektivity jednotlivých členů skupiny podle principů založených rozhodnutím ve věci Salomon). Vyjádřil své pevné odhodlání nepřipustit striktní výklad principů samostatné právní subjektivity obchodních společností, jak bylo žalovanými navrhováno, a rozhodl, že s ohledem na okolnosti případu jak Crumlin Investments Ltd., tak Dunnes Stores Ltd. je třeba považovat za součást jediného hospodářského celku, a to skupiny Dunnes Stores Group:

„Rozdíl v právním určení odlišnosti (jednotlivých společností) je zcela bezvýznamný. Rodina Dunne se aktivně podílela na řízení skupiny společností Dunnes Stores Group a jejich přání a rozhodnutí byla zásadní ve všech společnostech tvořících skupinu. Nákupy zboží jménem společnosti činila skupina

lidí v rámci holdingu a „rozepisovala“ závazky z nákupů mezi jednotlivé společnosti ve skupině. Neexistoval jasný systém vedení společností, oddělení jednatelů a společníků a nekonaly se ani valné hromady. Společnosti byly kontrolovány členy rodiny Dunne nebo jejich zástupci či zaměstnanci na neformálních setkáních, kde se určovala strategie řízení celé skupiny. “

Soudce Costello dále poukázal na nedostatky provázející převod užívacích práv (například nezaregistrování listin osvědčujících transakci), svědčící o takovém stupni provázanosti mezi jednotlivými společnostmi, že účastníci operace ani nepovažovali za nutné konkrétní právní úkony formalizovat. Z toho dovedl, že různé funkce, vykonávané členy rodiny v rámci jednotlivých společností patřících k holdingu, byly ve skutečnosti pouhou „fasádou ukrývající skutečný stav“

Význam tohoto rozsudku však spočívá v tom, že soudce Costello se neomezil na pouhé rozhodnutí v konkrétní věci, ale vyslovil mnohem obecnější pravidlo v tom smyslu, že:

„...soud může v zájmu spravedlnosti a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu nakládat se dvěma nebo více propojenými společnostmi jako s jedním hospodářským celkem, kdy podnikání jedné bude považováno za podnikání celé skupiny nebo za podnikání jiného člena skupiny (tedy situace která nastala v právě rozebíraném případě,) jestliže je to v souladu s obchodní a hospodářskou realitou dané situace. “

Costello odkázal na dva anglické precedenty – na rozhodnutí ve věci Smith, Stone and Knight v. Birmingham Corporation,⁸⁶ v němž soudce Atkinson vymezil šest důvodů, kdy soud může uvažovat o odstranění inkorporačního štítu mezi společnostmi patřícími do jedné skupiny:

---

⁸⁶ Smith, Stone and Knight v Birmingham Corporation (1939) 4 All ER 116.

Za prvé: nakládá se se ziskem dceřinné společnosti jako se ziskem matky?

Za druhé: byli jednatelé a další osoby přímo se podílející na podnikání dceřinné společnosti ustaveni mateřskou společností?

Za třetí: je mateřská společnost mozkiem celého podnikání?

Za čtvrté: rozhodla mateřská společnost o konkrétním obchodu, rozhodla o tom, jaké konkrétní kroky budou podniknuty a jaký kapitál bude použit?

Za páté: Dosáhla mateřská společnost zisku jen díky svým „schopnostem“ a vedení (dcer)?

Za šesté: Kontrolovala mateřská společnost účinně a neustále celou transakci?

V určitém rozsahu Costello odkázal i na anglické precedenční rozhodnutí ve věci DHN Food Distributors Ltd. v. Tower Hamlets London Borough Council ⁸⁷, kde anglický Odvolací soud (Court of Appeal) považoval několik společností za jeden hospodářský celek pro účely nároku na náhradu za narušení podnikání (disturbance of business) – v tomto rozhodnutí Lord Denning (významná postava britské právní historie) poukázal na to, že skupina společností byla vlastně něco jako společenství (partnership ve smyslu britského zákona o společenstvech – Partnership Act 1890 – jak je o něm pojednáno dříve v této práci) a že:

„...jednotlivé společnosti v rámci skupiny byly v podstatě partnery podnikajícími ku společnému prospěchu – tudíž nebylo vhodné je nazírat jako samostatné subjekty, čímž by ztratily možnost žádat náhradu díky čistě technickému problému.“

Je však nutné odlišovat situaci v případě DHN Food Distributors Ltd, kde šlo o výklad ve prospěch společností v rámci skupiny, od situace v případě Powers Supermarkets, kde šlo o ochranu třetích stran obchodujících se společnostmi příslušejícími do jedné skupiny, a dále i od situace kde se skupina snaží vyhnout dopadu principů samostatné právní subjektivity, když jí zrovna nejsou k užítku.

---

⁸⁷ DHN Food Distributors Ltd. v. Tower Hamlets London Borough Council (1976) 1 WLR 852.

5.4.4. Soudní aplikace případu Salomon v Irsku - shrnutí

Jak vyplývá z výše uvedeného, z obecného hlediska je jisté, že irské soudy považují a budou považovat obchodní společnost za nezávislou (právní) osobu, nositelku vlastní právní subjektivity, odlišné od subjektivit jejích společníků.

Mc Cormack⁸⁸ však dodává, že nejde o absolutní princip, jímž se budou soudy řídit za všech okolností. Doktrína samostatné právní subjektivity je poněkud volnější v mimořádných situacích, kde by jinak vedla k nespravedlivým závěrům. Není snadné stanovit jasná, jednotící pravidla tváří v tvář džungli jednotlivých rozsudků, často rozhodovaných spíše na základě toho, co se v dané situaci jeví jako lepší, s malým ohledem na nutnost konstrukce uspokojivých konceptů, dovolujících mnohem obecnější aplikaci. Výše zmíněný přístup plodí jen nejistotu a je na soudcích, aby mnohem důkladněji promýšleli dopady svých rozhodnutí.

V pozdějších letech se význam rozhodnutí v případě Salomon často přeceňoval. V Anglii i Irsku panoval názor, že tento případ založil pravidlo, že za jakýchkoliv okolností je třeba zakladatele (jediného společníka) kontrolujícího a zcela vlastnického společnost a jeho společnost považovat za naprosto odlišné subjekty. Takto přehnaný výklad případu Salomon je logicky pochopitelný, zejména když je nazírán na pozadí převažující teorie ekonomického liberalismu a právního formalismu. V současné době je však třeba říci, že nazírání na případ Salomon a rozhodnutí v této věci se do jisté míry posunulo. Moderní právo se zajímá spíše o skutečnou stránku věci, než o formalistickou právní konstrukci.⁸⁹

Anglické a irské právo opustilo přehnaně striktní výklad rozhodnutí ve věci Salomon a zabývá se jím z mnohem příhodnější perspektivy. Jinými slovy, ačkoliv je rozhodnutí ve věci Salomon zjevně správné a jako takové zůstává nezpochybněno, je anglické a irské právo připraveno připustit určitá omezení a

⁸⁸ McCORMACK, G., in : Judicial application of the Salomon case, Law Society Gazette, květen 1984.

⁸⁹ SCHMITHOFF, C. M. in: Salomon in the shadow (1976) JBL 305.

výjimky z principu založeného tímto rozhodnutím⁹⁰, a to odstraněním inkorporační clony, o níž budu dál pojednávat. Je třeba zdůraznit, že ani projevy lordů – soudců v rozhodnutí ve věci Salomon nedávaly záminku pro následující vývoj směřující k petrifikaci pravidla o právní subjektivitě, založeného v tomto rozsudku, bez možnosti jakýchkoliv výjimek. Nezbyde, než ocitovat část z vota lorda Halsburyho v rozsudku ve věci Salomon:

„Nejedná-li se o podvod ani o zastoupení a jde-li o společnost skutečnou, a nikoliv jen fikci nebo smyšlenku, veškeré důvody pro souhlas s (naším) rozsudkem jsou bezpochyby přítomny.“

Ctihodné lordstvo bylo ochotno připustit dva druhy mimořádných okolností, vymykajících se pravidlu uvedenému v rozsudku v dané věci, zejména tedy okolnosti svědčící o podvodném využití právní subjektivity a dále okolnosti svědčící o tom, že společnost je využívána jako zástupce jejího zakladatele (se všemi výhodami omezeného ručení).

Anglické a irské právo tedy je připraveno odstranit inkorporační štít, když si to reálná situace žádá. To však s sebou přináší problém, jak konstruovat doktrínu, na jejímž základě bude možné odstranit inkorporační štít bez naprostého znehodnocení tradičního výkladu rozhodnutí ve věci Salomon. Podle Schmithoffa mohou být precedenční rozsudky rozděleny v podstatě do dvou skupin, s odkazem na nástin uvedený v rozhodnutí ve věci Salomon. Tedy na případy, kde soudy použily konstrukci společnosti jako zprostředkovatele jednajícího pro svého zakladatele či jediného (nebo největšího) společníka (který by tedy v souladu s naší právní terminologií byl zájemcem) a dále případy očividného zneužívání samostatné právní subjektivity společnosti.

---

⁹⁰ Farrar in : FARRAR, J.H., HANNIGAN, B. : Farrar 's Company Law, Butterworths, London, 1998 s. 78.

5.4.5. Zprostředkovatelský, zastupitelský princip v aplikaci rozhodnutí ve věci Salomon

Je nepochybné, že ve skutečnosti člověk, který kontroluje obchodní společnost, jí může použít jako svého zprostředkovatele nebo zástupce, a to bez ohledu na principy stanovené rozhodnutím ve věci Salomon.

Například v již zmiňovaném případě Smith, Stone & Knight v. Birmingham Corporation⁹¹ šlo o to, zda mateřská společnost, stoprocentně vlastníci dceru – Waste Co., podnikající na pozemcích posléze nuceně uvolněných pro žalovanou, má právo nárokovat kompenzaci namísto dcery. Žalovaná na svou obranu použila princip z rozhodnutí ve věci Salomon, tedy že pouze dcera má právo žádat náhradu, nikoli už matka jako odlišná právnická osoba s vlastní (jinou) právní subjektivitou. Soudce Atkinson obranu neuznal a odmítl :

„Vskutku, jestli kdy jedna společnost může být označena jako zprostředkovatel pro jinou, nebo jako její nástroj, pak se domnívám, že Waste Co. byla v tomto případě pouhou právní entitou a ničím víc. Jsem srozuměn s tím, že podnikání (společnosti Waste Co.) bylo podnikáním žalobkyně, podle mne byla (žalobkyně) skutečným uživatelem pozemků.“

Dalším příkladem může být také již zmiňované rozhodnutí Odvolacího soudu (Court of Appeal) ve věci DHN Food distributors⁹². Zde šlo o to, že mateřská společnost provozovala podnik v prostorech patřící jedné z jejích dcer za využití techniky patřící další z jejích dcer. Nemovitosti patřící dceřinné společnosti byly posléze vyvlastněny ve prospěch místní samosprávy. V případě, že by dceřinná společnost v nemovitostech sama podnikala, vznikl by jí nárok na kompenzaci za narušení podnikání. Protože však podnikatelem nebyla, nárok jí nevznikl, a nevznikl ani mateřské společnosti, protože ta zase nebyla vlastníkem vyvlastněných nemovitostí. Ve skutečnosti tak ztratila mateřská společnost možnost podnikat bez

⁹¹ Smith, Stone & Knight v. Birmingham Corporation (1939) 4 All E.R. 116.

⁹² DHN Food distributors Ltd. V. Tower Hamlets London Borough Council. (1976) 1 W.L.R. 852.

jakéhokoliv výhledu na odškodnění, rozhodla se proto vymáhat kompenzaci za narušení podnikání (disturbance of business) soudní cestou.

Místní rada se bránila poukazem na to, že vlastníkem byla dceřinná společnost, a že tedy pouze ta (jako nositelka právní subjektivity odlišné od subjektivity mateřské společnosti) měla nárok na náhradu za narušení podnikání. Ovšem vzhledem k tomu, že v nemovitostech nepodnikala, nemohla jí tak vzniknout škoda (odhlédneme – li od faktu, že náhrada za vyvlastnění byla poskytnuta).

Odvolací soud odmítl takový závěr s tím, že matka má nárok na náhradu za narušení podnikání. Odůvodnění ovšem zcela pominulo otázky právní subjektivity, když se soustředilo na technickou konstrukci ekvitního vlastnictví půdy svědčícího matce z toho důvodu, že dceřinná společnost by za daných okolností (naprostá kontrola matkou) nebyla schopna zabránit matce v užívání předmětných nemovitostí k obchodním účelům.

V daném případě zůstává otázkou, proč si soud našel jiný způsob odůvodnění pro rozhodnutí než ten, který se přímo nabízel (tedy rozvedení argumentace nad otázkami totožnosti subjektů a jejich zájmů s ohledem na význam judikátu ve věci Salomon). Toto rozhodnutí nebylo přijato jednoznačně pozitivně, například Rixon⁹³ píše, že *„soud, v domnění, že dává průchod spravedlnosti, umožnil mateřské společnosti vyhnout se nevýhodám vlastnické struktury, kterou sama založila právě proto, aby plně využila výhod, které tato struktura měla přinést“* (pozn. šlo o daňovou optimalizaci).

Dalším příkladem použití konstrukce zprostředkovatelství je případ F.G. (Films)⁹⁴, v němž se řešila otázka, zda film, vyrobený britskou společností, byl britským filmem ve smyslu zákona o kinematografických dílech z roku 1938. Navrhovatelem byla britská obchodní společnost se základním kapitálem 100 liber

⁹³ RIXON, F.G. in : Lifting the veil between holding and subsidiary companies, (1986) 102 LQR 420.

⁹⁴ F.G. (Films) Ltd. (1953) 1 All. E.R. 615.

rozděleným na akcie s hodnotou jedné libry, z nichž 90 patřilo panu Forrestu Juddovi, americkému občanovi, a zbývajících 10 akcií panu E.A. Davisovi, britskému občanu. Jednateli byli pan Judd, pan Davis a slečna Margery Sutherlandová, také občanka Velké Británie. Jednalo se o film s názvem Monsoon, který byl natočen v Indii za zhruba 80 tisíc liber. Soudce Vaisey rozhodl, že film nebyl natočen navrhovatelem (britskou společností), a tudíž nebyl britským filmem. O britské společnosti řekl:

„Myslím, že její podíl na tomto podniku byl malý až téměř zanedbatelný, a (britská společnost) jednala v tom rozsahu v jakém jednala v této záležitosti čistě a pouze jako zprostředkovatel, jako zástupce americké společnosti jménem Film Group Incorporated, jež, jak se zdá, (mimo jiné) financovala výrobu předmětného filmu v rozsahu nejméně 80 tisíc liber pod záštitou a vedením téhož pana Judda, který je shodou okolností také jejím (Film Group) prezidentem.“

Schmithoff uzavírá, že konstrukce zprostředkovatelství a zastupování poskytuje v mnoha případech velice výhodný způsob, jak se vyhnout svěřací kazajce rigidní interpretace principů rozhodnutí ve věci Salomon a dále konstatuje, že tato konstrukce usnadnila zdomácnění představy mateřské a dceřinné společnosti jako hospodářského celku.⁹⁵

5.4.6. Zneužívání právní subjektivity společnosti a aplikace rozhodnutí ve věci Salomon

Další skupinou případů, v nichž soudy dovolily odstranění inkorporačního štítu, jsou ty, kde se tím mělo předejít zneužívání samostatné právní subjektivity společnosti. Tedy kde byla obchodní společnost (se všemi výhodami, které inkorporace společníkům přináší) zneužita k nezákonným aktivitám nebo aktivitám příčím se dobrým mravům.

---

⁹⁵ SCHMITHOFF, C. M. in: Salomon in the shadow (1976) JBL 311.

Samotný fakt, že obchodní společnost je stoprocentně vlastněna jedinou osobou, jinými slovy, že je to „společnost jednoho muže“, není rozhodující pro závěr, že se jedná o zneužití korporátní formy. Tato myšlenka vyšla z rozhodnutí ve věci Salomon a je stále platná. Pro kvalifikaci určitého jednání jako zneužití korporátní formy je podle judikatury třeba další prvek, patrný z řeči lorda Wilberforce v rozhodnutí ve věci Westbourne Galleries⁹⁶:

„Společnost s omezeným ručením (zde nelze odhadnout zda se jedná o obdobu akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným podle českého práva) je víc než pouhá právní entita s vlastní právní subjektivitou, právo obchodních společností umožňuje přijmout fakt, že za společností nebo uvnitř ní jsou jednotlivci s vlastními právy, očekáváními a závazky, které se nemusí nezbytně nutně projevit v uspořádání samotné obchodní společnosti.“

5.4.6.1. Případ Gilford Motor Co.

Příkladem zneužití korporátní formy je případ Gilford Motor Co. v. Horne⁹⁷:

Jednatel společnosti Gilford Motor Co. souhlasil ve své smlouvě o výkonu funkce s tím, že se nebude snažit získat pro sebe zákazníky společnosti poté, co jeho funkční období skončí. Poté, co přestal pro společnost pracovat, založil si Horne vlastní obchodní společnost a jejím jménem oslovoval zákazníky svého bývalého zaměstnavatele (Gilford Motor Co.). Žalobkyně uspěla se záporní žalobou u Odvolacího soudu (Court of Appeal). Soud zakázal Hornovi přímo nebo i nepřímo prostřednictvím jeho společnosti získávat zákazníky žalobkyně. Lord Hanworth řekl:

„Docházím k tomu závěru, že společnost (žalovaného) byla pouhým převlekem či klamem. Rozhoduji, že byla pouhým prostředkem, který měl žalovanému umožnit pokračování v dalším porušování článku 9 (jeho smlouvy o výkonu funkce).“

⁹⁶ Westbourne Galleries Ltd (1973) A.C. 360.

⁹⁷ Gilford Motor Co. v Horne (1933) Ch. 935.

5.4.6.2. Případ Jones v Lipman

Dalším často uváděným příkladem je případ Jones v. Lipman⁹⁸. V tomto případě pan Lipman uzavřel s manželi Jonesovými smlouvu o smlouvě budoucí, týkající se prodeje nemovitosti. Lipman ovšem později došel k rozhodnutí, že budoucí smlouvu neuzavře. Aby se vyhnul smluvní povinnosti a případnému úspěchu později podané žaloby na plnění ze strany Jonesových, převedl nemovitost na společnost Alamed Ltd., kterou zcela vlastnil a řídil, ve víře, že princip odlišné právní subjektivity, tak jak byl definován v rozhodnutí ve věci Salomon, mu poslouží jako obrana. Soudce Russel ovšem přesto žalobě vyhověl a s odkazem na rozhodnutí ve věci Gilford Motor Co. mimo jiné uvedl:

„Žalovaná společnost (Alamed Ltd. byla další žalovanou vedle Lipmana) byla stvořena prvním žalovaným (Lipmanem) jako prostředek umožňující mu vyhnout se odpovědnosti, jako maska, kterou si drží před obličejem ve snaze nebýt poznán okem spravedlnosti.“

Podle Schmithoffa⁹⁹ je v praxi mnohem snazší (z pohledu potenciálního žalobce) vyhnout se přísnému soudnímu výkladu principů vzešlých z rozhodnutí ve věci Salomon využitím konstrukce zprostředkovatelství a zastoupení než spoléháním na průkaz zneužití korporátní formy tak, jak byl právě popsán výše.

Posledně zmíněná konstrukce vždy předpokládá jistý stupeň „nepravosti“, byť zcela nutně nemusí jít o podvod. Proto úspěch žalob na ní založených je spíše výjimečný. Využití konstrukce zprostředkovatelství a zastoupení na druhou stranu žádné „nízké úmysly“ nepředpokládá a pro rozhodnutí nevyžaduje. To vše za předpokladu, že posuzování výjimek z principů vzešlých z rozhodnutí ve věci Salomon se opírá o situaci konkrétního případu.

⁹⁸ Jones v. Lipman (1962) 1 W.L.R. 832.

⁹⁹ SCHMITHOFF, C. M. in: Salomon in the shadow (1976) JBL 309.

Jak to vypadá, principy založené v rozhodnutí ve věci Salomon již ztratily auru nedotknutelnosti, jsou stále živé, ale již nezaujímají výsadní postavení ve středu, okolo něhož se otáčí celé irské právo obchodních společností. Postupem času nauka obchodních společností přestala vnímat obchodní společnost jako formalistického nositele vlastní právní subjektivity, ale spíše jako hospodářskou jednotku. Z téhož důvodu se objevily návrhy, aby dceřinné společnosti zcela vlastněné matkou byly přirovnány spíše k jejím organizačním složkám.

Pokud jde o vlastnictví obchodní společnosti, vede moderní teorie podniku k realističtějšímu zhodnocení situace s tím výsledkem, že principy případu Salomon jsou stále právem, ale že tento případ byl sesazen z trůnu nejdůležitějšího rozhodnutí v právu obchodních společností a nyní zaujímá místo mezi ostatními běžnými rozhodnutími, na nichž spočívá struktura práva společností.¹⁰⁰

5.5. Geneze principu omezeného ručení společníků v irském právu

Spolu s principem samostatné právní subjektivity obchodních společností je princip omezeného ručení společníků kapitálových společností v Irsku jedním ze základních kamenů irského obchodního práva. K jeho položení však došlo ještě za období britské koloniální nadvlády nad ostrovem.

5.5.1. Historické okolnosti vzniku principu omezeného ručení společníků v anglo-irském právu

V polovině devatenáctého století nebyli investoři spokojeni s faktem, že jejich odpovědnost za ztráty společnosti neměla mezí. Hledali proto způsob jak stanovit strop své odpovědnosti. To se podařilo přijetím Limited Liability Act v roce 1855, který přinesl koncept omezeného ručení společníků za závazky společnosti, za předpokladu že budou splněny další podmínky (například že firma společnosti bude obsahovat slovo „limited“ nebo ltd. – období českého „s ručením omezeným“ a „s.r.o.“.)

¹⁰⁰ KEENAN, A., *Essentials of Irish Business Law*, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd, 2001 s. 316.

Během druhého čtení návrhu zákona v dolní sněmovně se k otázce omezeného ručení vyjádřil její člen Bouverie. Tento jeho projev je pro svou nadčasovost a didaktičnost často citován:

„Každý člověk si musí přát, stává-li se společníkem v akciové společnosti (Joint-stock company), aby jeho odpovědnost za jednání jednatelů byla omezena na sumu peněz, kterou do společnosti vložil. Akciové společnosti se liší od partnerství zásadně, a to zejména tím, že v nich, na rozdíl od posléze jmenovaných, neexistuje ona vzájemná znalost a důvěra mezi společníky. A v akciové společnosti, ač společník může v jeden okamžik mít plnou důvěru v jednatele, přec další den mohou být ustaveni jednatele noví, o nichž společník – ručící ovšem všemi svými statky za jejich činy – neví zhola nic.

Návrh předložený této sněmovně je prostě ten, že společnostem, které zvolí obchodování na tomto základě a dají veřejnosti na vědomí, že tak učinily, by mělo být umožněno obchodovat s omezeným ručením společníků.

Mnoho námitek bylo vzneseno proti navrženému plánu. Bylo tvrzeno, že by mohl dodat kuráž k podvodům a nečestnostem. Jeden přítel mi řekl, že předmětný zákon je zákon na podporu švindlů. Věřil, že ve veřejnosti existuje mnoho nepochopení co se podvodů týče.

Jedním z velkých cílů práva je zabránit podvodům a nepravostem v jednáních jednoho muže s druhým. Je ale povinností zákonodárce, aby zabránil podvodům a nepravostem. Ne tak, že zakáže celý jeden druh obchodních transakcí, z nichž mnohé jsou čestné a prospěšné pro veřejnost i zúčastněné strany, ale tak, že se postará, aby faleš a podvod, kdekoli se vyskytnou, byly odhaleny a potrestány.

Další námitkou vznesenou proti akciovým společnostem bylo, že podporují spekulace. Slovo spekulace má však dnes (t.j. v roce 1855) dva zásadně rozdílné

významy podle toho, v jakém smyslu je použito. V jednom smyslu představuje spekulace ducha podnikavosti a pokroku, který učinil z lidu této země to, čím dnes je. V tom záporném smyslu je spekulace slovem pro nepředložené a nerozvážené obchodní kroky. Kroky, které neměly nikdy být podniknuty, nebo jenž byly podniknuty nesprávně. Nedomnívám se, že je mojí povinností jako zákonodárce zabránit neopatrnosti v obchodním podnikání. Skutečná obrana před neopatrností v obchodě je ztráta, kterou neopatrnost přivolá na bedra neopatrníka. Žádná záruka před ní není tak významná, jako trest, který na sebe neopatrný muž sešle tím, že se jí dopustí.“¹⁰¹

Jak vyplývá z citátu, britský zákonodárce se necítil povinen předcházet obchodním neúspěchům podnikatelů, snažil se pouze chránit investory před neopatrností jednatelů, na jejichž činy měli v případě velkých akciových společností (v té době se ani o jiných neuvažovalo) jen minimální vliv.

5.5.2. Důsledky zavedení principu omezeného ručení společníků

Cenou za omezené ručení společníků za závazky společnosti bylo zejména to, že jim byl odebrán vliv na běžné denní obchodní vedení společnosti. Investoři sice vlastní společnost (zde se anglo-americká terminologie odlišuje od naší), avšak nemohou ji řídit nebo jejím jménem jednat.¹⁰² V irském právu je tudíž vlastnictví a řízení společnosti odděleno.

To je naprostá pravda v případě irských akciových společností (public limited companies), kde vlastnictví a management jsou záležitostmi různých osob. Ovšem devadesát pět procent všech irských obchodních společností existuje ve formě odpovídající české společnosti s ručením omezeným. V nich je vcelku obvyklé, že větší společníci jsou zároveň i jednateli společnosti. V takovém případě jde o jednu osobu na dvou židlích, a irské právo velmi jasně rozlišuje, kdy na které z nich

¹⁰¹ Barnes, A.J., Dworkin, T. M., Richards, E.L. Law for Business 4. vydání, Irwin Ltd., Boston 1991 s. 399.

¹⁰² DAVIES, P.L. : Gower's principles of modern company law, sixth edition, Sweet & Maxwell, London 1997 s. 82.

společník sedí a jaké je v daném okamžiku jeho právní postavení. Přesto se vyskytly případy nedorozumění ohledně toho, kdy jednatel, který je zároveň společníkem, jednal za společnost jako její jednatel, ale kvůli formálním a věcným chybám přivodil místo odpovědnosti společnosti odpovědnost sebe sama jako jejího společníka (jde zejména o případy nejasných obchodních listin a používání soukromých účtů pro firemní platby).

5.5.3. Privilegium obchodování s omezeným ručením společníků

Nejzásadnější forma ochrany investorů je takzvané privilegium obchodování s omezeným ručením. Investoři (nebo též společníci) společností založených a registrovaných na základě ustanovení Companies Act byli chráněni tak, že jejich odpovědnost za ztráty vytvořené v případě kolapsu společnosti byla omezena na sumu, která představovala souhrn jejich nesplacených vkladů (pokud vůbec nějaké vklady poskytli). Tudíž vše, co mohl společník, ztratit byly peníze, které investoval do společnosti, která posléze selhala.

Nesmírná výhoda takové ochrany se naplno ukázala v tehdejším (konec 19. století) případě Lloyds Syndicates – kde investoři ztratili obrovské sumy v důsledku toho, že investovali do této společnosti, jenž ovšem obchodovala bez omezeného ručení. Když utrpěla vysoké ztráty z obchodování, byla schopna je plně přenést na své společníky. Tragičnost důsledků takového postupu je zřejmá.

Omezené ručení, které se nabízelo investorům do společností od roku 1855 bylo nejúspěšnějším způsobem ochrany investorů před druhem případů jako Lloyds. Jako všeobecná „imunita“ společníků před nároky věřitelů společnosti prokázalo omezené ručení své výhody a jako princip se prosadilo a udrželo po celou dobu až dodnes.

5.5.4. Soudní aplikace principu omezeného ručení společníků v anglo-irském právu

Poté co Limited Liability Act nabyl účinnosti, potvrdily a rozvinuly koncept omezeného ručení společníků také soudy:

V případě *Oakes v. Turquand and Harding*¹⁰³ lord-soudce Cranworth znovu vyjádřil princip imunity společníků před odpovědností za dluhy jejich společnosti :

„Je nepochybné, že nárok věřitele na nápravu směřuje přímo a pouze proti společnosti. Nemá co do činění se žádným jednotlivým společníkem. Je-li nucen přistoupit k žalobě, aby vymohl svá práva, jakkoliv jich nabyl, musí žalovat společnost, a nikoliv společníky jež ji tvoří.“

Obdobně soudce Cotton v případě *Guinness v. Land Corporation of Ireland*¹⁰⁴:

„Legislativa zajišťuje, že v případě zániku společnosti s omezeným ručením společníků nemůže být od kteréhokoli společníka vyžadován žádný příspěvek převyšující nominální hodnotu jeho vkladu.“

Obdobně soudce Murnaghan v již irském případě *Commission of Inland Revenue v. Governor and Company of the Bank of Ireland*¹⁰⁵:

„S vyloučením podvodů a trestné činnosti v common law neexistuje odpovědnost společníků společnosti s ohledem na závazky společnosti. Pokud se týká odpovědnosti společnosti samé, ta musí být dána zákonem.“

Toto privilegium omezeného ručení společníků za závazky společnosti však má své meze. Ve zcela výjimečných případech může dojít k narušení tohoto

¹⁰³ *Oakes v. Turquand and Harding* (1876) LR 2 HL 325.

¹⁰⁴ *Guinness v. Land Corporation of Ireland* (1886) 22 Ch D 349.

¹⁰⁵ *Commission of Inland Revenue v. Governor and Company of the Bank of Ireland* (1925) 2 IR 90

privilegia soudy. Jedná se o takzvané „proražení inkorporační clony“ o němž pojednávám dále v části věnované odpovědnosti a ručení za závazky obchodních společností.

6. Práva a povinnosti společníků irských kapitálových společností

Vzhledem k tomu, že úpravu práv a povinností společníků irské obdoby českých osobních společností, tedy Společenství (Partnership) a Společenství s omezeným ručením některých společníků (Limited Liability Partnership) jsem již podrobněji zmínil v části věnované jednotlivým formám irských obchodních společností, budu se nadále věnovat pouze irským obdobám našich kapitálových společností a to zejména Veřejné a Soukromé společnosti s ručením společníků omezeným výší vkladu (Public a Private Company Limited by Share) jako nejčastěji se vyskytujícím formám obchodních korporací v Irsku.

6.1. Kdo se může stát společníkem irské obchodní kapitálové společnosti

Irská úprava je poměrně otevřená v otázce, kdo může nabývat podíly v obchodních společnostech. Je však důležité poznamenat, že pouhé vlastnictví podílu ve společnosti ještě automaticky neznamená, že taková osoba je i společníkem. Společníkem se vlastník podílu stává až okamžikem zápisu do seznamu společníků (o tom pojednám dále).

Obecným pravidlem irského práva obchodních společností je, že podíly v obchodních společnostech může podle irské úpravy nabývat každá osoba, ať už fyzická nebo právnická, která je plně způsobilá k právním úkonům. Výjimkou z tohoto pravidla je úprava nabývání a vlastnictví podílů ve společnostech nezletilci, obchodními společnostmi, úpadci a dále osud podílu jako pozůstalosti.

Až do roku 1985 byl v Irské republice stanoven jako práh zletilosti 21. rok života a do jeho dosažení byl z českého pohledu nezletilec označován jako dítě. Účinností zákona o věku zletilosti ¹⁰⁶ byl věk zletilosti snížen na 18 let a osoby nedosahující tohoto věku označeny za nezletilé (minors). Nezletilí mohou v Irsku uzavírat smlouvy obdobné českým smlouvám o převodu obchodních podílů nebo o koupi akcií, zákonná úprava smluvního práva jim však přiznává zvýšenou ochranu tak, že se nezletilec může až do dosažení věku 18 let, nebo v rozumné době po jeho dosažení, domoci relativní neplatnosti takto uzavřené smlouvy. Pokud tak neučiní, je samozřejmě zavázán plnit všechny povinnosti, které na sebe uzavřením smlouvy převzal. Taková možnost však činí právní vztahy s nezletilcem poněkud nejistými a většina obchodních společností se tomu vyhýbá tím, že ve své společenské smlouvě vylučují možnost nezletilců stát se společníky.

Irská obchodní společnost se může stát společníkem jiné obchodní společnosti, pokud jí to umožňuje její vlastní společenská smlouva a stanovy. Zákon omezuje nabývání vlastních podílů a podílů vlastní mateřské společnosti, to vše s cílem ochrany základního kapitálu společnosti následovně:

Společnost smí nabýt vlastní podíly při umořování tzv. umořitelných akcií (s následným vydáním nové emise akcií nebo s následným vytvořením zvláštního rezervního fondu – capital redemption reserve fund), dále při přechodu podílu na společnost v důsledku toho, že společník nesplatil řádně a včas svůj podíl, nebo při stahování akcií při snižování základního kapitálu, na základě rozhodnutí soudu ukládajícího společnosti povinnost vykoupit podíl menšinového společníka. Na tomto místě je třeba upozornit na fakt, že irské obchodní právo považuje poskytnutí půjčky společností na nákup vlastních podílů za nepřímé snížení základního kapitálu a jako takové je obecně zakazuje, nedojde-li k naplnění dalších podmínek pro poskytnutí půjčky (zejména jde o schválení úmyslu poskytnout půjčku kvalifikovanou většinou na valné hromadě svolané s uvedením příslušných podrobností o půjčce a posouzení schopnosti společnosti dostát svým závazkům po

---

¹⁰⁶ The Age of Maturity Act 1985

jejím poskytnutí, a to v období nejdéle 12 měsíců před zamýšleným poskytnutím půjčky¹⁰⁷).

Obdobný zákaz nabývání podílů ovládající osoby ovládanou osobou český obchodní zákoník uvádí v § 120 odst. 3 pro společnosti s ručením omezeným, který odkazuje na přiměřené použití úpravy nabývání vlastních zatímních listů a akcií akciovou společností. Paragraf 161e obchodního zákoníku v prvním odstavci výslovně stanoví, že společnost nesmí při nabývání vlastních akcií poskytovat zálohy ani půjčky či úvěry pro účely nabytí vlastních akcií. Navazující § 161f v odstavci prvním vztahuje zákaz půjček na nabytí vlastních akcií podle § 161e i na vztahy mezi ovládající a ovládanou osobou. Z dikce odst. 2 a 3 § 120 obchodního zákoníku vyplývá, že zákaz půjček na nabytí vlastních podílů se v případě společnosti s ručením omezeným řídí úpravou pro akciovou společnost. Pro akciové společnosti pak zákaz poskytování půjček pro nabytí jejich (vlastních) akcií upravuje ustanovení paragrafu 161e obecně a navazující ustanovení paragrafu 161f pro případy nabývacích vztahů mezi osobou ovládající a ovládanou. Dohoda o poskytnutí půjčky v rozporu s uvedenými zákazy by byla neplatná¹⁰⁸ a to, s ohledem na ustanovení § 39 občanského zákoníku, absolutně.

Irská obchodní společnost může nabýt podíl ve své mateřské společnosti za předpokladu, že finanční zdroje na nákup podílu pocházejí ze zisku dceřiné společnosti určeného k rozdělení, a dále že zisk k rozdělení bude snížen o částku odpovídající nákupní ceně podílu mateřské společnosti. Dceřiná společnost také nesmí vykonávat hlasovací práva náležející k nabytému podílu v mateřské společnosti. Statutární orgány dceřiné společnosti jsou povinny zaplatit společnosti cenu nabytého podílu, pokud do šesti měsíců od nabytí dojde ke zrušení dceřinné společnosti, která se dostala do úpadku.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Companies Act 1963 – sekce 60

¹⁰⁸ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004 s. 510 ačkoliv odkaz zřejmě měl směřovat na ustanovení § 39 občanského zákoníku.

¹⁰⁹ Companies (Amendment) Act 1990 – sekce 224 a násl.

Správce konkursní podstaty úpadce může v Irsku nechat zahrnout úpadcův podíl v obchodní společnosti do konkursní podstaty, nebo se práva na zahrnutí podílu do podstaty vzdát, pokud by se pro podstatu stal zátěží, do 12 měsíců od vzniku práva převod požadovat.¹¹⁰

Stane-li se podíl v irské obchodní společnosti po smrti společníka součástí pozůstalosti, bude s ním nakládáno v souladu s irskou úpravou dědického práva. Fyzická osoba smrtí ztrácí schopnost být společníkem a vlastnictví jejího podílu přechází na její dědice.

6.2. Vznik členství v obchodní společnosti

Podíl v irské obchodní společnosti lze nabýt více způsoby. V první řadě úpisem při založení společnosti, kdy se upisovatel podepisuje pod memorandum o inkorporaci obsahující rozsah jeho upsaných akcií (výši obchodního podílu) a závazek je splatit. Dále úpisem při vydání nové emise akcií, nebo převodem podílu od stávajícího společníka společnosti.

Převod podílu bývá označován jako dobrovolný, jeho přechod jako nedobrovolný. V prvně zmíněném případě půjde o smlouvu o převodu obchodního podílu nebo smlouvu o prodeji akcií, ve druhém případě o pozůstalostní přechod vlastnictví na dědice nebo o nástupnictví do vlastnických práv úpadce k podílu.

Jak jsem již zmínil výše, samo vlastnictví podílu v irské obchodní společnosti nedělá z jeho vlastníka automaticky i společníka. Podmínkou vzniku členství ve společnosti je zápis vlastníka podílu do seznamu společníků. Česká právní nauka naopak (originární) vznik členství spojuje přímo s právními skutečnostmi vztahujícími se k nabytí podílu – tedy v první řadě s uzavřením společenské smlouvy (v případě společnosti s ručením omezeným a při simultánním založení

---

¹¹⁰ Podrobnosti stanoví irské úpadkové právo, zejména zákon o úpadku – Bankruptcy (Ireland) (Amendment) Act 1872, jehož detailnější analýza přesahuje cíle této práce

akciové společnosti), případně upsáním akcií zájemci z řad veřejnosti v případě sukcesivního založení akciové společnosti.¹¹¹

Každá irská obchodní společnost je povinna vést seznam společníků s uvedením jména, adresy, počtu a čísel akcií, a údaj o výši v jaké byl podíl společníka splacen a odkdy je společník v seznamu zapsán, případně kdy byl ze seznamu vymazán. Seznam společníků musí být bezplatně k nahlédnutí všem společníkům v obvyklé pracovní době a to zdarma, třetí osoby mohou do seznamu nahlížet, případně získat jeho kopii, ovšem již za poplatek (zákon výslovně vyžaduje přiměřenost takového poplatku). Společnost musí zajistit, aby seznam byl přístupný minimálně dvě hodiny denně, a smí seznam uzavřít maximálně na 30 dnů v roce za předpokladu, že uzavření dostatečně předem avizuje.¹¹² Uzavření seznamu má význam pro sestavení listiny příjemců dividend (tato poměrně dlouhá doba je odůvodňována potřebami společností s větším množstvím společníků, které agendu zpracovávají bez využití výpočetní techniky¹¹³). Zákon nestanoví, kde přesně má být seznam společníků k nahlédnutí, je obvyklou praxí, že celou agendu vedení seznamu společníků společnosti přenášejí na externí dodavatele, v jejichž prostorách se pak společníci i veřejnost s obsahem seznamu (a dalšími skutečnostmi týkajícími se obchodní společnosti) mohou seznamovat. Povinnost vést seznam společníků – akcionářů ukládá statutárním orgánům českých kapitálových společností obchodní zákoník. V případě společnosti s ručením omezeným výslovně v § 135, v případě akciové společnosti, která vydala akcie na jméno, podle § 156 odst. 2, kde je povinnost výslovně uložena společnosti, nicméně s ohledem na to, že obchodní vedení akciové společnosti zabezpečuje představenstvo podle ustanovení paragrafů 191 odst. 1 a 192 odst. 1 jako její statutární orgán, který jejím jménem jedná a řídí její činnost, bude vedení seznamu akcionářů věcí představenstva.

¹¹¹ Pelikánová in : PELIKÁNOVÁ, I., a kol.: Obchodní právo, 1. díl, 2. přeprac. vyd., Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 300

¹¹² Companies Act 1963 – sekce 116. a násl.

¹¹³ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 472.

Ten, kdo z jakéhokoliv důvodu dovolí, aby jeho jméno figurovalo na seznamu společníků irské obchodní společnosti, nebo jinak napomáhá, či jen nebrání vzniku dojmu, že je společníkem (byť by společníkem nebyl), může být podle práva zbaven možnosti účinně své (byť i domnělé) členství popřít. Jde o uplatnění právního institutu angloamerického práva zvaného Estoppel, který lze charakterizovat jako překážku uplatnění žalobního nároku nebo námitky proti žalobě z důvodu předchozího protichůdného chování nebo tvrzení žalobce, případně žalovaného¹¹⁴. To může mít dalekosáhlé následky zejména na poli ručení společníků za závazky společnosti, proto zákon¹¹⁵ stanoví, že v případě, že záznam v seznamu členů je v rozporu se skutečností, tedy někdo na něj byl zanesen, ačkoliv se nezavázal k úpisu, nebo platně nenabyl akcie nebo podíl, či naopak byl ze seznamu vypuštěn, ačkoliv svůj podíl platně nepřevodil, má každý společník právo navrhnout soudu opravu („rektifikaci“) záznamů. O opravě v seznamu členů musí být uvědomen i Rejstřík společností.

Význam zápisu do seznamu členů spočívá v tom, že teprve jeho okamžikem vzniká společníkovi právo podílet se na řízení společnosti, zejména půjde o právo účasti a hlasování na valných hromadách.

V případě *Kinsella and Others v Alliance and Dublin Consumers Gas Company and Others*¹¹⁶ soudce Barron uvedl: „*Společníci musí být zapsáni v seznamu členů. Dokud se tak nestane, nejsou oprávněni hlasovat (na valné hromadě). Je to dobře zavedený princip a bylo by chybou se jej nedržet...*“

Z uvedeného vyplývá, že zápis do seznamu členů má prvořadý význam zejména pro investory, kteří se na řízení společnosti skutečně chtějí podílet.

¹¹⁴ BOČÁNKOVÁ, M., KALINA, M., OHEROVÁ, J., SVOBODA, M.: Anglicko-český právní slovník, LINDE Praha, a.s., 2001.

¹¹⁵ Companies Act 1963 – sekce 122.

¹¹⁶ *Kinsella and Others v Alliance and Dublin Consumers Gas Company and Others* 1982

Členství v irské obchodní společnosti přináší společníkům další práva, vyplývající buď přímo ze zákona¹¹⁷, nebo upravená v zakladatelské smlouvě společnosti, která představuje vzájemnou dohodu všech společníků o úpravě jejich práv a povinností, ovšem pouze ve vztahu k účasti ve společnosti.¹¹⁸

6.3. Základní práva společníků irských kapitálových společností

Česká právní nauka¹¹⁹ dělí základní práva společníků do tří skupin, a to sice na skupinu práv na účast na řízení společnosti a kontrole její činnosti, skupinu majetkových práv a nakonec skupinu práv pomocných (např. právo společníků s určitým počtem hlasů požadovat svolání valné hromady). Podobné dělení práv společníků do skupin tak, jak bylo právě popsáno, se v irské literatuře nevyskytuje, nicméně je lze i pro irskou právní úpravu akceptovat. Mezi nejdůležitější práva společníků irské obchodní společnosti tedy budou v závislosti na úpravě její společenské smlouvy patřit:

- právo na podíl na hospodářském výsledku společnosti ve formě dividendy, za předpokladu, že valná hromada schválí návrh vedení společnosti na rozdělení zisku mezi společníky a výplatu dividend. Zde je třeba poznamenat, že jednatele či představenstvo společnosti nemůže být k navržení dividend žádným způsobem donuceno a určení výše zisku k rozdělení závisí pouze na jejich úvaze. Je však pravděpodobné, že bezdůvodné zadržování rozdělitelného zisku ve společnosti by nakonec vedlo k odvolání takového vedení společnosti společníky. Způsob výplaty dividendy, tedy zda bude vyplácena v hotovosti, šekem nebo bankovním převodem, může být předem stanoven ve společenské smlouvě, nebo rozhodnut pro každý případ výplaty dividend valnou hromadou zvlášť. Namísto výplaty dividend může také dojít ke zvýšení základního kapitálu ze

¹¹⁷ Companies Act 1963 a další

¹¹⁸ Clarke v Workman 1920, Hickman v Kent or Romney Marsh Sheepbreeders Association 1915

¹¹⁹ Pelikánová in : PELIKÁNOVÁ, I., a kol.: Obchodní právo, 1. díl, 2. přeprac. vyd., Praha, Codex Bohemia, 1998 s. 305

zisku společnosti, a to jak vydáním nových akcií, tak zvýšením hodnoty akcií stávajících.

- právo účasti a hlasování na valných hromadách společnosti, což zahrnuje i právo volit a odvolávat členy orgánů, které společnost zřizuje, právo hlasovat při rozhodování o změnách společenské smlouvy a obchodních záležitostech společnosti, jako například o zvyšování či snižování základního kapitálu, připuštění dalších (nových) společníků, to vše za předpokladu, že taková práva jsou spojena s podílem společníka
- právo žádat o svolání mimořádné valné hromady, za předpokladu dosažení dostatečného počtu hlasů k výkonu takového práva
- právo na informace o společnosti, zpravidla ve formě účetních závěrek, nahlížení do účetnictví, výročních a obdobných zpráv vedení společnosti, zpráv auditora a podobně
- právo na přednostní úpis nově emitovaných akcií
- právo nakládat se svým podílem ve společnosti, vždy však v souladu se společenskou smlouvou, která může v případě soukromých společností (Private Limited Company) převoditelnost akcií či podílů omezit
- a konečně právo na podíl na likvidačním zůstatku v případě, kdy po zrušení společnosti a uspokojení všech jejích věřitelů zbyde majetek k rozdělení mezi společníky.

6.4. Základní povinnosti společníků

Hlavní povinností každého společníka je podle Ellise¹²⁰ dostát svému poslání investora, tedy vnést do společnosti vklad, k němuž se ve společenské smlouvě zavázal.

Z dříve uvedeného vyplývá, že vklad nemusí být splacen ihned a v některých případech dokonce vůbec, daří – li se společnosti dobře (případ společnosti s ručením společníků omezeným do výše záruky). Při absenci jiné úpravy by v

---

¹²⁰ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 251.

případě částečného splacení vkladu společnost mohla kdykoliv požadovat jeho doplacení do plné výše, proto obvykle společenská smlouva stanoví způsob splácení vkladů „ve splátkách“, kdy k zaplacení konkrétní splátky společnost společníky vyzve. Společenská smlouva může určit i pravidla pro stanovení výše a času splátek, například tak, že jednotlivá splátka nesmí přesáhnout čtvrtinu celkové výše vkladu, nebo že další výzva ke splátce nesmí být učiněna dříve než měsíc od data splatnosti předchozí splátky. Předčasné splacení splátek je přípustné a společnost v takovém případě může vyplácet z předčasně splacené částky úrok.

O výzvě ke splátce vkladu rozhodují členové statutárního orgánu společnosti s ohledem na její obchodní potřeby. Výzva by měla směřovat stejně ke všem společníkům ve stejném postavení. V případě *Alexander v Automatic Telephone Co*¹²¹ soud dospěl k závěru, že je zneužitím postavení statutárního orgánu, pokud výzvu ke splátce vkladu adresuje všem akcionářům s výjimkou těch, kteří jsou jeho členy. Stejně tak lze citovat část odůvodnění v případě *Galloway v Halle concerts Society*¹²²: „*Existuje předpoklad rovnosti práv mezi akcionáři s tímž druhem akcií, od členů představenstva bylo zcela nesprávné vyzvat ke splátce vkladu jen některé akcionáře aniž by stejně vyzvali i všechny ostatní akcionáře s tímž druhem akcií.*“

Na výzvu ke splátce vkladu musí v Irsku společníci reagovat, jinak se vystavují nebezpečí postihu za nesplacení vkladu ze strany společnosti. První nepřijemnou sankcí může být úrok z prodlení vymáhaný společností za dobu prodlení. Obdobně dvacetiprocentním (případně ve společenské smlouvě stanoveným vyšším či nižším) úrokem z prodlení z částky vkladu nesplacené v určené lhůtě sankcionuje společníka české společnosti s ručením omezeným § 113 odst. 2 a upisovatele akcií akciové společnosti § 177 odst. 2. obchodního zákoníku.

---

¹²¹ *Alexander v Automatic Telephone Co* 1900

¹²² *Galloway v Halle Concerts Society*, 1915

V případě, že k zaplacení po výzvě vůbec nedojde, má irská obchodní společnost několik možností dalšího postupu, vždy s ohledem na konkrétní úpravu společenské smlouvy. Podíl společníka, který je v prodlení se splacením celého nebo části vkladu, může v souladu se společenskou smlouvou propadnout společnosti poté, kdy statutární orgán zopakoval výzvu k úhradě se stanovením nejméně čtrnáctidenní lhůty. Po jejím marném uplynutí usnesením statutárního orgánu podíl propadá společnosti a může být znovu prodán novému zájemci. Původní společník propadnutím přestává být společníkem, to však nemá vliv na jeho povinnost zaplatit všechny splátky vkladu, k nimž byl před propadnutím jeho podílu vyzván, pokud je nezaplatí nový nabyvatel podílu. Obdobou uvedeného postupu je v českém právu u společnosti s ručením omezeným kaduční řízení podle § 113 odst. 3 a 4 obch. zákoníku, dodatečná až tříměsíční lhůta pro splacení se v porovnání s irskou, která je sice stanovena jako lhůta minimální, zřejmě s cílem ochrany upisovatelů před šikanózním výkonem práva ze strany společnosti, jeví jako příliš shovívavá. Důsledky prodlení se splácením akcií pro upisovatele stanoví § 177 obchodního zákoníku.

V případě, kdy hrozí propadnutí podílu a společenská smlouva irské obchodní společnosti dále uvedený postup umožňuje, může se společník svého podílu vzdát, aby se vyhnul formalitám (a nákladům) které by proces propadnutí vyvolal. Společnost s podílem naloží stejně, jako by došlo k jeho propadnutí, jinak by šlo o protiprávní snížení základního kapitálu.

K zajištění povinnosti společníků splatit vklad nebo jeho splátky může společenská smlouva irské obchodní společnosti stanovit, že společnost má zástavní právo na podíly společníků. Prodejem zástavy společnost může uhradit své pohledávky na splacení vkladu, přebytek z výtěžku prodeje odvede nyní již bývalému společníkovi.

6.5. Zánik členství v irské kapitálové společnosti

Stejně jako u vzniku, může i k zániku členství v obchodní společnosti v irské právní úpravě dojít více způsoby. Prvním a nejobvyklejším způsobem bude převod podílu. Dojde-li ovšem do 12 měsíců od prodeje podílu k zahájení procesu zrušení společnosti, bude mít převodce povinnost přispět na zrušení. Dalším způsobem zániku členství je propadnutí podílu ve prospěch společnosti v případě, že společník neuposlechne výzvu ke splacení svého vkladu jak je uvedeno výše. Tento postup musí výslovně umožnit společenská smlouva. Třetím způsobem zániku členství je případ, kdy společnost při uplatnění zástavního práva k podílu společníka jej prodá s cílem úhrady pohledávek, které za společníkem má na splacení vkladu. Čtvrtým způsobem zániku členství je vzdání se podílu společníkem. V případě smrti, úpadku nebo ztráty způsobilosti k právním úkonům se členem společnosti namísto dosavadního společníka a člena stávají jeho dědici, respektive správce jeho konkursní podstaty nebo zákonný zástupce či opatrovník. Posledním způsobem zániku členství ve společnosti je v případě nezletilce námitka relativní neplatnosti smlouvy o úpisu nebo koupi akcií či smlouvy o převodu podílu, jinak výpověď nebo odstoupení kteréhokoliv člena od smlouvy o převodu nebo úpisu z důvodů podvodu, uvedení v omyl nebo neplatného (absolutně či relativně) úpisu.

7. Práva a povinnosti členů statutárních orgánů irských kapitálových společností

7.1. Jednatelé

Obchodní vedení společnosti náleží v irské právní úpravě jejím statutárním orgánům, kterými jsou v případě společností dříve přirovnaných k období českých kapitálových společností „ředitelé“ (Directors), jejichž postavení zhruba odpovídá postavení členů představenstva české akciové společnosti a v případě jednočlenného statutárního orgánu pak postavení českého jednatele společnosti s ručením omezeným. Pro zjednodušení o nich dále budu hovořit jako o jednatelech.

Jednatelé irských obchodních společností tedy vykonávají všechna práva a povinnosti společnosti, kterou řídí, a jejich jednání je v takovém případě jednáním společnosti. Mají samozřejmě možnost zmocnit třetí fyzické i právnické osoby, aby je při výkonu práv a povinností jednatele zastupovaly. Stejně tak mohou udělit plnou moc jménem společnosti. Pro zajímavost uvádím, že v českém prostředí v poslední době diskutovaná¹²³ otázka, zda člen statutárního orgánu může být zaměstnán společností k výkonu činnosti statutárního orgánu, je předmětem právního zkoumání v Irské republice již po nějaký čas s tím výsledkem, že jednatelé irských obchodních společností jsou v první řadě vykonavatelé funkce (office holders), nikoliv zaměstnanci, ale mohou být společností zaměstnáni i jako vedoucí pracovníci.

V případě Dairy Lee Ltd, Stakelum v Canning¹²⁴ soudce Kenny v odůvodnění uvádí: „...společenská smlouva dovoluje, aby jednatel vykonával vedle své funkce (jednatele) ještě další práci pro společnost jako její zaměstnanec, a to v jakékoliv (pracovní) pozici, po libovolnou dobu a za libovolných podmínek, podle rozhodnutí jednatelů (o jeho přijetí do pracovního poměru). Výsledkem je, že jednatel může být společností zaměstnán, ne jako jednatel, ale jako placený zaměstnanec.“ V terminologii se pro jednatele, kteří jsou zároveň zaměstnanci společnosti ve vedoucí pozici vžil pojem „výkonný ředitel“ (Executive Director).

7.1.1. Obchodní vedení společnosti

Prvořadou povinností jednatelů irské společnosti je její obchodní vedení. V případě jediného jednatele tu nevystává žádný problém, v případě většího počtu jednatelů již ano, neboť na obchodním vedení se musejí shodnout většinou hlasů. Jaká většina to bude, jakým způsobem se zjistí a kde je fórum pro debaty o obchodním vedení uvádí společenská smlouva.

¹²³ Rada, I. in : Souběh funkce (člena) statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance, Právní Rozhledy 1/2006 s. 20 a násl., C.H.Beck, Praha 2006 a dále např. Ševčík, D., in : Vztahy funkce jednatele s jinými vedoucími posty ve společnosti s ručením omezeným, Právní fórum 1/2005 s. 35

¹²⁴ Dairy Lee Ltd, Stakelum v Canning (1976) IR 314 (HC)

Obdobně v českém právu přiznává § 134 obchodního zákoníku jednatelům právo na obchodní vedení společnosti. Jednatelská oprávnění českých jednatelů společnosti s ručením omezeným může omezit pouze společenská smlouva, stanovy nebo rozhodnutí valné hromady. Takové omezení však nebude účinné vůči třetím osobám a v případě, že dojde k překročení mezí jednatelských oprávnění, nastoupí odpovědnost jednatele za škodu pro jejíž úpravu se s ohledem na ustanovení § 66 odst. 2 obchodního zákoníku přiměřeně použijí ustanovení o odpovědnosti mandátáře (obdobně v případě omezení práva představenstva akciové společnosti podle § 191 odst. 2), případně dojde i k aktivaci sankčních mechanismů obsažených ve smlouvě o výkonu funkce jednatele, pokud na ně při jejím sjednání bylo pamatováno. Plíva¹²⁵ uvádí příklad smluvní pokuty při překročení jeho omezení jednatelem. Štenglová se přimlouvá za včlenění detailní úpravy základních práv a povinností společnosti a jejích orgánů do společenské smlouvy.¹²⁶

Pro účely srovnání je třeba poznamenat, že omezení oprávnění statutárních orgánů je výhradně interní záležitostí každé české obchodní společnosti a podle § 13 odst. 5 nelze omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánů právnické osoby uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna. Český jednatel tedy i při překročení svých (interně omezených) oprávnění společnost zaváže, irský jednatel, naopak, ve stejné situaci zaváže sám sebe, nikoliv společnost.

Irští jednatelé o obchodním vedení rozhodují na zasedání jejich rady (Board Meetings), ne nepodobné českému zasedání představenstva akciové společnosti. Ze svého středu si volí a případně odvolávají předsedu rady, o jednáních pořizují zápis, na jednotlivá zasedání rady musí být jednatelé pozváni s dostatečným předstihem a pozvánka musí obsahovat nástin projednávaných záležitostí (pořad jednání) a návrh

---

¹²⁵ Plíva, S. in: Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004 s. 40

¹²⁶ Štenglová, I. in: Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha, C.H.Beck, 2006, s. 183

případných usnesení, která mají být přijata. Českou obdobu úpravy postupu vzniku rozhodnutí o obchodním vedení ve společnostech, které mají více členů statutárního orgánu najdeme v § 66 odst. 4 obecně a dále v § 134 a 194 odst. 3 obch. zák. pro společnost s ručením omezeným, resp. pro společnost akciovou.

Ve své podstatě irská úprava zasedání rady jednatelů směřuje k přeformalizovanosti, proto společenská smlouva může povolit i neformálnější postup v případech, kdy jsou všichni členové rady jednatelů přítomni na neformálním setkání a jednomyslně se vysloví pro konkrétní usnesení, pak postačí, aby všichni připojili své podpisy k sepsanému usnesení, které pak má stejnou váhu, jako by bylo přijato na řádně svolaném a provedeném zasedání rady. Přílišná neformálnost však může vést i k nedorozuměním. V případě Aston Colour Print Ltd¹²⁷ bylo rozhodnuto, že i když bylo setkání jednatelů neformální, musela u nich existovat povědomost o tom, že se jedná o jednání rady (byť neformální). V uvedeném případě neformální setkání přerostlo v zasedání rady, aniž ovšem bylo správně předsedáno a pořizován jasný zápis, což posléze vedlo ke komplikacím při řešení otázky, zda na zasedání došlo ke jmenování nuceného správce nebo jen ke konstatování, že takové jmenování je nezbytné.

Zápisy z jednání rady jednatelů irské obchodní společnosti musí být pořizovány v souladu se zákonem¹²⁸ a musí být na požádání předkládány ke kontrole příslušným úřadům (např. Úřadu ředitele pro vymáhání korporátního práva – Office of Director of Corporate Enforcement). Náležitosti zápisu z jednání představenstva české akciové společnosti řeší § 195 obchodního zákoníku. Neupravuje však, kdo má zápis pořizovat. V případě, že zapisovatelem nebude někdo z členů představenstva, přichází na řadu otázka zajištění ochrany obchodních informací na zasedání projednaných a pojatých do zápisu. Členové představenstva jsou povinni zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích společnosti, zapisovatel mimo okruh představenstva však takovou povinností vázán není.

¹²⁷ Aston Colour Print Ltd 1997

¹²⁸ např. Companies Act 1963 – sekce 145

V případě, že zapisovatelem bude zaměstnanec a vyzrazením informací, které se při pořizování zápisu dozvěděl, způsobí společnosti škodu, nastoupí jeho odpovědnost podle § 172 a násl. zákoníku práce¹²⁹, společnost jako zaměstnavatel však ponese důkazní břemeno a její úspěch a rozsah přiznané náhrady bude navíc záviset i na případné spoluodpovědnosti za vznik škody na její straně a dále též na tom, zda se zaměstnanec vyzrazení dopustil z nedbalosti nebo úmyslně. V porovnání s rozsahem odpovědnosti členů představenstva za škodu se pak pozice zaměstnance-zapisovatele jeví pro společnost jako velmi riziková.

Úprava české společnosti s ručením omezeným pořizování zápisu o rozhodnutích jednatelů nevyžaduje, když ve čtvrtém dílu první hlavy druhé části obchodního zákoníku povinnost pořizovat zápis obdobnou té stanovené pro akciovou společnost v § 195 nestanoví, ani na uvedené ustanovení neodkazuje. Vzhledem k tomu, že při existenci více jednatelů ve společnosti s ručením omezeným se pro rozhodování o obchodním vedení společnosti vyžaduje podle § 134 obch. zák. souhlas jejich většiny, pořízení zápisu o usnášení více jednatelů ve společnosti s ručením omezeným podle § 66 odst. 4 za analogického použití ustanovení § 195 se jeví jako velmi vhodné (byť zákonem nevyžadované) s ohledem na následky, které by případné rozhodnutí poškozující společnost mohlo pro jednotlivé jednatele mít, a případné obtíže s unesením důkazního břemene pro tvrzení, že konkrétní jednatel jednal s péčí řádného hospodáře.

Společenská smlouva irských společností může stanovit, že rada jednatelů zřizuje podvýbory, jejich složení a náplň jejich činnosti může být částečně definováno ve společenské smlouvě, nebo ponecháno zcela na rozhodnutí rady jednatelů. Totéž by zřejmě bylo možné říci i o úpravě struktury představenstva české akciové společnosti, ovšem za předpokladu, že takové podvýbory by měly spíše poradní funkci a nepříslušelo by jim rozhodování o obchodním vedení, které ze zákona je věcí představenstva jako celku.

---

¹²⁹ zákon č. 65/65 Sb.

7.1.2. Výkonný jednatel

Protože se rada jednatelů irských obchodních společností neschází každý den, je obvyklé, že ze svého středu určí vedle svého předsedy také vedoucího či výkonného jednatele (Managing nebo Executive Director), který bude každodenním řízením společnosti pověřen v rámci pracovního poměru za plat. Takový jednatel pak je povinen vykonávat činnost osobně. Ostatní jednatelé se dokonce ani nemusí účastnit všech jednání rady jednatelů. Například v případě Marquis of Bute¹³⁰ se markýz zúčastnil pouze jediného zasedání rady za 38 let, aniž by tím porušil své povinnosti jednatele. V uvedeném případě v markýzův prospěch hovořilo zejména to, že vždy dostával pozvánky na jednání a společnost po celou dobu fungovala bez problémů a byla řádně spravována ostatními jednately. Jestliže se ale jednatel dozví o tom, že společnost má problémy, je jeho povinností jednat. V případě Jackson v Munster Bank Ltd¹³¹ byl jednatel ostatními členy rady informován o pochybeních k nimž ve společnosti došlo a přiměřeně na to nereagoval, což pro něj mělo následky v podobě plnění povinnosti k náhradě škody.

V českém právu bude obtížné najít obdobu funkce výkonného jednatele u společnosti s ručením omezeným, kde obchodní vedení společnosti není jen právem, ale zajisté též povinností jednatelů a situace podobné případu markýze z Bute vzhledem k poměrně krátkému fungování tržní ekonomiky v naší zemi nebudou příliš časté. Možnost, že by jednatel společnosti s ručením omezeným byl zároveň i jejím vedoucím zaměstnancem, je za současné právní úpravy a s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu ČR¹³², podle níž činnost statutárního orgánu nebo jeho člena nelze vykonávat v pracovněprávním poměru, přinejmenším sporná. V případě člena představenstva je situace podobná, byť podle § 192 odst. 1 představenstvo pouze zabezpečuje obchodní vedení (narozdíl od jednatelů společnosti s ručením omezeným, kde se zákon o možnosti delegace nezmiňuje) a možnost pověřit řízením společnosti některého jejího zaměstnance zůstává tedy

¹³⁰ Marquis of Bute Case 1892

¹³¹ Jackson v Munster Bank Ltd (1885) 15 LR IR 365

¹³² např. rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 108/92 zmiňované Radou v dříve citovaném článku o souběhu funkce statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance

otevřená. Pokud by vedoucím zaměstnancem měl být člen představenstva, čelil by stejnému právnímu dilematu, jak je uvedeno výše.

7.1.3. Kompetentní výkon funkce jednatele

Všichni jednatelé irských společností pak musí svou funkci vykonávat kompetentně, tedy s přiměřenou mírou péče a nezbytných schopností. Míra kompetence jednatele podle precedentních rozhodnutí má zhruba odpovídat míře péče a schopností, kterou lze obvykle očekávat od „rozumné“ osoby v podobném postavení.

V případě *Lagunas Nitrate Co v Lagunas Syndicate*¹³³ padlo: „*Je těžké určit míru péče, kterou by jednatel měl vyvinout, aby se nedopustil nedbalosti při vedení společnosti. Za nedbalost nemůže být považováno, pokud jednatel nevyvinul veškerou možnou péči, nedbalost musí být v obchodním smyslu trestuhodná a hrubá.*“

V případě *Simmon Box (Diamonds) Ltd*¹³⁴ bylo jednání jednatele prohlášeno za hrubě nedbalé (a tedy v rozporu s požadavkem kompetentního výkonu funkce), když při služební cestě ztratil zásilku diamantů, které nenechal pojistit.

Všeobecně jednatelé nemusejí mít žádné zvláštní znalosti v oboru, který je předmětem činnosti jimi řízené společnosti, pokud však takové zvláštní znalosti mají, předpokládá se, že je využijí ku prospěchu společnosti, a právě kvůli jejich zvláštním znalostem či zkušenostem jsou na míru jejich kompetence pak kladeny vyšší nároky. V případech, kdy některý z jednatelů má zvláštní znalosti či zkušenosti, pak bývá míra kompetence a tedy práh, kdy se konkrétní jednatel může dopustit nedbalého jednání, určována na individuální bázi, narozdíl od objektivního testu kompetentnosti porovnáním jednání jednatele s jednáním, které lze obvykle očekávat od rozumné osoby v jeho postavení, bude činnost jednatele podrobena

¹³³ *Lagunas Nitrate Co v Lagunas Syndicate* 1899

¹³⁴ *Simmon Box (Diamonds) Ltd* 2000

subjektivnímu testu, tedy zda by osoba v jeho postavení a se stejnými zkušenostmi a znalostmi jednala s přihlédnutím k povinnosti jednat v nejlepším zájmu společnosti tak, jak jednal uvedený jednatel. Bude-li odpověď záporná, pak se jednatel zřejmě choval nedbale a tedy nekompetentně, se všemi následky, které takové pochybení může přinést (například povinnost k náhradě škody apod.).

V případě City Equitable Fire Insurance Co.¹³⁵ soudce Romer uvedl: „*Péče, se kterou je jednatel povinen vykonávat svou funkci, byla popsána jako „rozumná péče“ určená podle míry péče, kterou bychom mohli očekávat od běžného člověka za daných okolností. Jednatel nemusí při výkonu své funkce jednat s větší péčí, než jakou bychom mohli rozumně očekávat od osoby s jeho zkušenostmi a znalostmi.*“ Ve světle právě uvedeného je tedy nasnadě, že zájmem společníků irské obchodní společnosti by mělo být získat pro vedení „své“ společnosti jednatele s co nejvyšší mírou znalostí a zkušeností, neboť takoví manažeři budou zárukou, že obchodní záležitosti společnosti budou spravovány na kvalitativně vyšší úrovni.

Požadavek na úroveň znalostí a schopností statutárních orgánů českých kapitálových obchodních společností je v první řadě dán textem ustanovení § 194 odst. 5, podle něhož jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. Určení, kdy jednání je či není činěno s péčí řádného hospodáře, bude nutné posuzovat vždy pro konkrétní případ. Zcela jistě nebude s péčí řádného hospodáře prováděna činnost, která je v rozporu se zákonem. Štenglová¹³⁶ péčí řádného hospodáře definuje jako péči, s jakou by hospodář vybavený potřebnými znalostmi a dovednostmi, chovající se odpovědně a svědomitě, pečoval o svůj vlastní majetek, a zahrnuje do ní i schopnost rozeznat, kdy vlastní schopnosti a dovednosti na zařízení určitých záležitostí společnosti s takovou péčí nestačí a je třeba jejich prováděním pověřit odborníky.

¹³⁵ City Equitable Fire Insurance Co. (1925) Ch 407

¹³⁶ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004 s. 693

S ohledem na ustanovení § 66 odst. 2 obch. zák. odkazující na přiměřené použití ustanovení o mandátní smlouvě, pokud pro vztah mezi společností a osobou, která je jejím statutárním orgánem (případně jeho členem) ze zákona nebo smlouvy o výkonu funkce nevyplývá jiné určení práv a povinností, je třeba považovat ustanovení paragrafu 194 odst. 5 o povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře za zvláštní úpravu práv a povinností oproti úpravě povinností mandatáře v mandátní smlouvě. Paragraf 567 odst. 1 obchodního zákoníku stanoví povinnost mandatáře postupovat při zařizování mandantovy záležitosti s odbornou péčí. Otázkou zůstává, zda pojem péče řádného hospodáře může být vyložen tak, že zahrnuje též povinnost jednat s odbornou péčí uloženou mandatáři. Mandátní smlouva podle obchodního zákoníku předpokládá, že na obou stranách vystupují podnikatelé a že tedy mandant mandatáře vyhledá zejména proto, že ten disponuje potřebným vzděláním, tedy odborností, a zkušenostmi potřebnými pro úspěšné zařízení jeho záležitosti. V případě, že zařízením záležitosti bude předmětem podnikatelské činnosti mandatáře, lze předpokládat, že určité vzdělání bude vyžadováno již pro udělení oprávnění takovou podnikatelskou činností vykonávat (např. pro zastupování v celním řízení živnostenský zákon¹³⁷ vyžaduje vysokoškolské vzdělání a 1 rok praxe v obchodování se zahraničím).

Na druhé straně, pro výkon funkce statutárního orgánu obchodní zákoník v § 194 odst. 7 vyžaduje pouze plnoletost, bezúhonnost a způsobilost k právním úkonům a o další nutnosti odborných znalostí se nezmiňuje. Domnívám se proto, že standard péče řádného hospodáře musí nutně být nižší než standard vyžadovaný pro výkon činnosti mandatáře s odbornou péčí, kterou nebude možné od členů statutárních orgánů vyžadovat všeobecně, neboť to by předpokládalo existenci jakési měřitelné odbornosti na jejich straně. Možnost zakotvit ve společenské smlouvě nebo ve stanovách, že statutárním orgánem, nebo jeho členem může být ustanovena pouze osoba splňující další přísnější kritéria, zůstává samozřejmě zachována, je však otázkou, zda v případě porušení povinností těchto osob by se na ně uplatnil přísnější test postupu s odbornou péčí, nebo jen méně přísný test postupu

---

¹³⁷ zákon č. 455/91 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

s péčí řádného hospodáře. Přísnější test by zřejmě bylo možné uplatnit například u jednatelů auditorské společnosti podle § 2 a 4 zákona o auditorech¹³⁸, kteří jsou zároveň auditory ovšem zřejmě jen v souvislosti s porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře v záležitostech souvisejících s prováděním auditorské činnosti.

7.1.4. Povinnost jednatelů zabezpečit vedení účetnictví

Poslední významnou povinností jednatelů irských společností, kterou chci zmínit, je povinnost vést řádně účetní knihy společnosti. Tato povinnost byla původně zavedena prostřednictvím precedenčních soudních rozhodnutí, ale v současné irské právní úpravě ji nalezneme v sekci 202 zákona o společnostech z roku 1990. Každá společnost je podle uvedeného ustanovení povinna vést řádné účetnictví, tedy zejména vést účetní knihy průběžně a konzistentním způsobem tak, „aby podávalo pravdivý a spravedlivý obraz o stavu záležitostí společnosti“.

Všichni jednatelé odpovídají za takové vedení účetních knih, mohou však samotnou účetní činnost delegovat na osobu, „o níž mají důvod se domnívat, že je kompetentní účetnictví vést spolehlivě“. Pokud však účetnictví společnosti není vedeno v souladu se sekci 202, všichni jednatelé mohou být uznáni osobně odpovědnými za závazky společnosti (a to vedle trestní odpovědnosti za jednání přibližně odpovídající skutkové podstatě českého trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření podle § 125 odst. 1 trestního zákona¹³⁹). Likvidátor nebo kterýkoli věřitel insolventní společnosti může soudu navrhnout, aby prohlásil všechny nebo některé jednatele společnosti odpovědné za závazky společnosti, pokud porušení povinností vést řádné účetnictví přispělo k neschopnosti firmy dostát svým závazkům, nebo vyústilo ve stav, kdy panuje značná nejistota ohledně majetku a závazků společnosti nebo nesprávně vedené účetnictví brání řádnému průběhu likvidace.¹⁴⁰

¹³⁸ zákon č. 254/2000 Sb. o auditorech

¹³⁹ zákon č. 140/61 Sb., Trestní zákon

¹⁴⁰ Companies Act 1990 sekce 204

Povinnost vést účetnictví ukládá českým obchodním společnostem jako právnickým osobám se sídlem na území České republiky zákon o účetnictví¹⁴¹ v § 4 a to ode dne jejich vzniku do dne zániku, tedy podle § 62 odst. 1 resp. § 68 odst. 1 obchodního zákoníku ode dne zápisu do obchodního rejstříku do dne výmazu. V této souvislosti se nabízí otázka, zda má obchodní společnost jako účetní jednotka povinnost účtovat též, slovy § 2 zákona o účetnictví, „o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv“ za období od jejího založení do dne jejího vzniku zápisem do obch. rejstříku, což může být významné zejména pokud k založení a vzniku dojde například na přelomu kalendářního roku a tedy v různých zdaňovacích obdobích.

Povinnost vést účetnictví je tedy uložena samotným obchodním společnostem, zajištění vedení účetnictví je pak obchodním zákoníkem uloženo jednatelům (v § 135 odst. 1) a představenstvu (v § 192 odst. 1). Pokud se statutární orgány rozhodnou zajistit vedení účetnictví pověřením třetí osoby, bude nutné výběr „účetního“ posuzovat s otázkou, zda takové rozhodnutí bylo učiněno s péčí řádného hospodáře, k níž jsou členové představenstva podle § 194 odst. 4 a zprostředkovaně též jednatele podle § 135 odst. 2 zavázáni. Tedy zejména půjde o to, zda vybraná osoba disponuje dostatečnou kvalifikací a praxí nezbytnou pro zvládnutí rozsahu účetních operací konkrétní právnické osoby, která ji zaměstnává, případně najímá (otázky souladu tzv. outsourcingu účetních služeb s právem na zaměstnání stanoveným zákonem o zaměstnanosti ponechávám stranou).

7.2. Tajemník společnosti

Každá irská obchodní společnost musí ustavit svého tajemníka, kterým může být i jeden z jejích jednatelů. Tajemníka jmenuje a odvolává rada jednatelů. Tajemník je nejvyšším administrativním úředníkem společnosti. Z původní, spíše služební role se tajemník s narůstajícím objemem korporátní agendy, kterou

---

¹⁴¹ zákon č. 563/91 Sb.

předepisuje irské právo, stal klíčovou osobou pro fungování irské obchodní společnosti, odpovědnou za dodržování všech požadavků práva obchodních společností v Irsku. Předpokladem (byť ne nezbytným) pro výkon funkce tajemníka je jeho členství v jedné z certifikovaných profesních komor a dále čistý morální profil. Jeho povinnosti zahrnují vedení všech povinných seznamů (seznam členů, seznam jednatelů, seznam podílů držných jednatelem a osobami jim blízkými, seznam dluhopisů apod.), dále všechna podání společnosti zasílaná rejstříku společností, udržování aktuálního znění společenské smlouvy a stanov, řádné svolávání valných hromad, pořizování zápisů z jednání rady jednatelů a zápisů z valných hromad, agenda obchodních podílů na společnosti a jejich převodů, a další.

Zjednodušeně se dá říci, že rozdíl mezi jednatelem a tajemníkem irské obchodní společnosti spočívá v tom, že prvnímu náleží obchodní vedení společnosti a druhému pak administrace společnosti tak, aby byly dodrženy všechny požadavky zákona a společenské smlouvy. Jestliže tedy jednatele společníci vybírají a jmenují s ohledem na jejich obchodní schopnosti s cílem zhodnotit svou investici do společnosti, tajemník slouží k tomu, aby výsledky činnosti jednatelů, tedy obchodní úspěchy či neúspěchy společnosti, byly správným způsobem administrativně podchyceny. Role obou orgánů společnosti – jednatelů i tajemníků, jsou tedy oddělené a vzájemně nezastupitelné (ačkoliv, jak jsem zmínil výše, může jednatel vykonávat i funkci tajemníka) a pouze ve svém souladu poskytují předpoklad pro zdárné fungování obchodní společnosti jak ve vztahu k jejím společníkům, tak s ohledem na ochranu veřejnosti a čistoty podnikatelského prostředí.

V českém právu obchodních společností období tajemníka společnosti nenajdeme. Veškeré povinnosti k udržování řádné administrativy a dodržování všech zákonných povinností podnikatele padají na bedra statutárních orgánů. Na místě by snad bylo zmínit jistou vzdálenou paralelu tajemníka podle irské úpravy

s institutem odpovědného zástupce podle § 11 živnostenského zákona¹⁴², kde český odpovědný zástupce odpovídá za dodržování (pouze) živnostenských předpisů a řádný provoz živnosti a u nějž je v případě některých živností vyžadováno jak určité vzdělání, tak praxe v oboru. Odpovědnost za nedodržení živnostenských předpisů ovšem i tak nese v první řadě sám podnikatel.

Při pohledu na narůstající administrativní zátěž podnikatelů (a v případě obchodních společností jejich statutárních orgánů) v důsledku častých novelizací a rozšiřování zákonem ukládaných povinností v naší zemi se zdá, že zákonné zakotvení nového orgánu odpovědného za administrativu a soulad činnosti obchodních společností s právními předpisy by uvolnil managementu firem ruce k činnostem, pro něž jsou společníky a akcionáři vybíráni především, tedy zejména k samotnému obchodnímu vedení, do nějž plnění právem ukládaných administrativních úkolů jaksi nenápadně vplulo a postupně ukrajuje stále více času a prostředků (např. vyplňování dotazníků statistického úřadu, sledování nutnosti změnit název předmětu činnosti při každé překvalifikaci živností podle živnostenského zákona, evidence zahraničních zaměstnanců, vedení evidencí ukládaných zákonem o ochraně osobních údajů a pod.). Při neexistenci požadavku na odbornou kvalifikaci členů stávajících statutárních orgánů by zajisté bylo možné pro funkci české obdoby tajemníka obchodní společnosti, který by zároveň mohl nahradit i současnou funkci odpovědného zástupce podle živnostenských předpisů, s ohledem na náplň jeho činnosti vyžadovat kombinaci právního a ekonomického vzdělání například na úrovni bakalářské sféry, případně složení kvalifikačních zkoušek u některé (nebo i více) z existujících profesních komor, ať již komory auditorů, daňových poradců, komory certifikovaných účetních nebo komory advokátní, případně u profesní komory nově zřízené.

---

¹⁴² zákon č. 455/1991 Sb.

8. Rozdělení moci nad společnostmi mezi jednatele a společníky

V Irské a anglo-americké právní kultuře se mnohem výrazněji než v kontinentální oblasti zdůrazňuje, že účast v obchodní společnosti je v první řadě investicí s cílem dosáhnout zisk – ať již ve formě dividend nebo formou zhodnocování investice růstem hodnoty obchodní společnosti. Společníci – investoři se přirozeně snaží svou „investici“ co nejlépe chránit a určovat její osud. Ne každý společník a investor je ovšem také dobrým manažerem schopným svůj majetek vlastní činností rozmnožovat, a proto ve statutárních orgánech obchodních společností často najdeme profesionály s potřebným vzděláním a zkušenostmi, kteří za odměnu pro investory – společníky na zhodnocování jejich investic pracují. Členové statutárních orgánů tak často (v případech, kdy nejsou zároveň sami společníky) spravují majetek někoho jiného, v první řadě jde o majetek společnosti jako samostatné právnické osoby, ale bývá vnímán též jako souhrn účastí jednotlivých společníků na společnosti. Zcela přirozeně pak dochází ke střetu představ společníků a manažerů (statutárních orgánů) společnosti o tom, jak nejlépe majetek společnosti (a účasti jejích společníků v ní) zhodnotit. Odpověď na otázku, kdo má větší právo prosadit svou představu o způsobu zhodnocování majetku společnosti najdeme ve společenské smlouvě každé jednotlivé irské obchodní společnosti. A také v precedenčních rozhodnutích irských soudů.

Jak jsem již zmínil dříve, společenská smlouva a zákon stanoví, že obchodní vedení irské obchodní společnosti náleží jejím jednatelům. Obchodní vedení společnosti ovšem pro jednatele není jen právem, ale též povinností. Povinností vést společnost s ohledem na její nejlepší zájmy, které občas mohou být diametrálně odlišné od nejlepších zájmů jejích společníků. Jednatelé podle irské právní úpravy jednají v nejlepším zájmu společnosti tehdy, pokud jsou v dobré víře, že jejich rozhodnutí o společnosti prospěje jejím zájmům.

V případě Smith & Fawcett Ltd¹⁴³ byla otázka posouzení dobré víry pojata takto : „Učinili jednatele to, o čem byli čestně přesvědčeni, že je pro společnost správné?“ V případě Dawson International plc v Coats Patons plc¹⁴⁴ se rozhodovalo o tom, zda jednatele mají povinnost jednat v nejlepším zájmu společníků, pokud se týče otázek prodeje jejich obchodních podílů ve společnosti. V odůvodnění padlo : „ Soudu se předkládá k posouzení údajná povinnost jednatelů jednat v zájmu společníků jako převodců svých podílů, to nesmí být zaměňováno s povinností jednatelů brát v potaz zájmy společníků při plnění povinnosti jednat v zájmu společnosti. ... To, co je v zájmu současných společníků, nemusí nutně souhlasit s tím, co je v zájmu společnosti. Nelze přijmout jako všeobecný předpoklad, že změna v osobách společníků se nedotýká zájmů společnosti, jistě se vyskytují okolnosti, kdy jednatele budou vnímat převzetí konkrétním společníkem jako prospěšné (nebo škodlivé) pro společnost.“

Stejně jako v irském právu je i v českém právu jednoznačně stanoveno, že obchodní vedení kapitálových společností náleží jejím statutárním orgánům, pro českou společnost s ručením omezeným to stanoví § 134, pro akciovou společnost § 192 odst. 1 obchodního zákoníku. Česká právní nauka obchodním vedením rozumí činnost statutárních orgánů směřující dovnitř společnosti (oproti jednání jménem společnosti, které směřuje vůči třetím osobám), jde při něm o řízení společnosti včetně rozhodování o podnikatelských záměrech, a pouze v některých případech na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení navazuje jednání jménem společnosti ve vztahu ke třetím osobám – tam, kde na obchodní rozhodnutí musí nutně navazovat právní jednání.¹⁴⁵ Možnosti statutárních orgánů a jejich členů při výkonu obchodního vedení mají jasné mantinely, dané v první řadě platným právním rámcem a na jeho základě postavenou společenskou smlouvou, případně stanovami.

¹⁴³ Smith & Fawcett Ltd, Re (1942) 1 All ER 542

¹⁴⁴ Dawson International plc v Coats Patons plc. 1989

¹⁴⁵ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004 s. 278

Jisté pochybnosti může vyvolat otázka po vztahu první a poslední věty čtvrtého odstavce paragrafu 194 obchodního zákoníku, v nichž je nejdříve uvedeno, že představenstvo se řídí zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, a následně, že nikdo není oprávněn, nestanoví-li zákon jinak, dávat představenstvu, potažmo jednatelům pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Štenglová¹⁴⁶ dovozuje, že představenstvo (jednatelé) je povinno řídit se pokyny valné hromady, ta však nesmí vydávat pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Z praktického hlediska se však nejeví pravděpodobným, že by členové představenstva obchodně vedli společnost v jasném rozporu s názorem většiny akcionářů, který mohou předpokládat, snad jen v situaci, kdy by jim nezáleželo na případném odvolání z funkce na mimořádné valné hromadě svolané akcionáři s dostatečným počtem hlasů (otázku kompenzací menežmentu za předčasné ukončení smlouvy ve formě tzv. „zlatých padáků“ ponechávám stranou). Povinnost členů představenstva jednat s péčí řádného hospodáře a případná odpovědnost za její porušení směřující vůči společnosti dávají tušit, že primárním hlediskem pro posouzení, zda bylo nebo nebylo jednáno s uvedenou péčí bude hledisko zájmu společnosti samé, nikoliv jejich akcionářů. Členové představenstva a jednatelé by tedy rozhodně měli v první řadě mít na mysli blaho (obchodní) společnosti a až následně potřeby jejich akcionářů. Výjimkou může v českém právu být situace, kdy mezi ovládající a ovládanou osobou byla uzavřena ovládací smlouva v souladu s § 66a obchodního zákoníku.

9. Odpovědnost a ručení za závazky irské obchodní společnosti

9.1. Postavení jednatelů

Stejně jako v České republice je v případě irských obchodních společností platné pravidlo, že společnost za své závazky (včetně závazků k náhradě škody) odpovídá sama. Za jistých okolností však může být tato odpovědnost, případně ručení přeneseno na další osoby, zejména pokud jejich vinou společnost není

¹⁴⁶ Štenglová in : Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004 s. 692

schopná sama svým závazkům dostát. Do takové situace mohou společnost přivést v první řadě její jednatelé. Irské právo pojmenovává několik způsobů, kterými jednatelé mohou poškodit společnost a její věřitele (o společnících nemluvě).

9.1.1. Hazardní obchodování jednatelů jménem společnosti

Prvním způsobem způsobení škody společnosti a jejím věřitelům je činnost jednatelů definovaná zákonem¹⁴⁷ jako „hazardní“ (reckless) obchodování. V tomto případě nejde o trestný čin, ale o soukromoprávní delikt (tort) statutárních orgánů proti společnosti, jejím věřitelům a společníkům. Jednatel se dopustí hazardního obchodování tehdy, když se podílí na obchodním vedení společnosti takovým způsobem, že s ohledem na všeobecné znalosti, schopnosti a zkušenosti, které lze rozumně očekávat od osoby v jeho postavení, měl vědět, že jeho jednání nebo činnost společnosti přivodí ztrátu jejím věřitelům. To vše za předpokladu, že jednatel při sjednávání obchodu nemohl bez rozumných důvodů vážně věřit, že společnost bude schopna plnit závazek v okamžiku, kdy se stane splatným. V případě, že soud uzná, že jednatel prováděl hazardní obchody jménem společnosti, může jej učinit osobně odpovědným za škody vzešlé z takového obchodování v případě, kdy mezi hazardním obchodováním a vznikem škody u věřitele existuje příčinná souvislost, a dále pokud společnost sama není schopna závazek splnit.

9.1.2. Podvodné obchodování jednatelů jménem společnosti

Dalším způsobem jak jednatel může přivodit svou osobní odpovědnost za škody vzešlé z postupu společnosti vůči jejím věřitelům je jednání zákonem¹⁴⁸ definované jako „podvodné“ (fraudulent) obchodování. Podstatou tohoto soukromoprávního deliktu je vědomá účast jednatele na jednání jménem společnosti, které má za cíl poškodit nebo podvést její věřitele nebo pro jiný

¹⁴⁷ Companies Act 1963 sekce 297A (2) a násl.

¹⁴⁸ Companies Act 1963 sekce 297A (1) a násl.

podvodný cíl. Například v případě Contract Packaging Ltd¹⁴⁹ jednatele mimo jiné zřídili několik depozitních účtů, které ovšem nezanesli do účetnictví společnosti, a peníze z těchto účtů zpronevěřili. Ve výsledku soud uznal odpovědnost některých jednatelů za podvodné obchodování. Ustanovení zákona o podvodném obchodování byly napadeny jako protiústavní, neboť údajně vzhledem ke své „trestající“ povaze vytvářejí novou skutkovou podstatu trestného činu. Ve věci O’Keefe v Ferris, Ireland and the Attorney General¹⁵⁰ irský Nejvyšší soud potvrdil názor nižších instancí, že v případě podvodného obchodování nejde o novou skutkovou podstatu trestného činu. Mimo jiné padlo : *„Je pravda, že podvod je ingrediencí mnoha trestných činů, ale je také součástí mnoha soukromoprávních deliktů.“* Trestající povaha podvodného obchodování spočívá v tom, že „pachatel“ může být donucen vrátit více, než kolik svým podvodným jednáním získal. K tomu soudce O’Flaherty poznamenal : *„Jakákoliv sankce uložená za podvodné obchodování by měla být přiměřená rozsahu podvodného jednání. Je však jasné, že naše právo umožňuje aby byly ve zvláštních případech přiznány nároky trestající nebo exemplární povahy.“*

9.1.3. Otázky náhrady škody

Pokud se jednatele dopustí jednání, v jehož důsledku vznikne společnosti škoda, je to v první řadě společnost sama, která by měla o její náhradu usilovat. To však může být složité, pokud má společnost jediného jednatele, nebo všichni její jednatele se na vzniku škody podíleli dříve popsánymi způsoby. Proto také výše zmíněné případy hazardního a podvodného obchodování jsou řešeny v zásadě až v souvislosti s likvidací (insolventní) společnosti, neboť v této fázi její obchodní vedení přechází na jinou osobu – likvidátora (možnost, že likvidátorem bude někdo ze stávajících jednatelů ponechávám stranou). Dřívější řešení situace, kdy jednatele společnost poškozují, je možné v případě, kdy společníci s dostatečným počtem hlasů mohou svolat valnou hromadu a členy statutárních orgánů vyměnit s tím, že nové vedení bude stíhat původní jednatele. Možný je i stav, kdy většinoví společníci

¹⁴⁹ Contract Packaging Ltd 1992

¹⁵⁰ O’Keefe v Ferris, Ireland and the Attorney General (1993) 3 IR 165

a zároveň jednatelé prodají svůj podíl a jeho nabyvatel je poté může žalovat pro poškození společnosti hazardním nebo podvodným obchodováním (je však obvyklé, že smlouva o převodu podílu takovou situaci preventivně vyloučí). Většinoví společníci naopak mohou také jednání jednatelů, které by znaky hazardního či podvodného obchodování naplňovalo, na valné hromadě společnosti schválit. To za předpokladu, že porušení jednatelských povinností bylo společníkům predestřeno se vším všudy a rozhodování se tedy dělo na základě znalosti všech relevantních skutečností. Ani většinový souhlas však nemůže zhojit nedostatky jednání, které je svou podstatou protiprávní nebo přesahovalo oprávnění přiznaná jednatelům ve společenské smlouvě nebo v zákoně. Jednatelé, kteří zároveň drží většinu hlasovacích práv ve společnosti, se tedy nemusí příliš bát postihu ze strany své vlastní společnosti (to ale nevylučuje postih ze strany věřitelů takové společnosti, jak uvádím dále).

Vzhledem k tomu, že velká část irských obchodních společností má ve svých statutárních orgánech i své společníky, výše uvedený druh žalob společnosti proti vlastním (případně bývalým) jednatelům nebývá příliš častý. Mnohem častěji se vyskytují žaloby věřitelů společnosti, ať už jako jednotlivých věřitelů, nebo v případě likvidace insolventní společnosti tak, že za všechny neuspokojené věřitele stíhá jednatel likvidátor, případně správce konkursní podstaty. Jestliže tedy k insolvenci společnosti přispěli jednatelé tím, že řádně nevedli účetnictví, obchodovali hazardně nebo podvodně, nebo i v dalších případech (např. poskytování půjček z majetku společnosti osobám jednatelů v rozporu se zákonným omezením jejich výše do 10% vlastního kapitálu společnosti), mají věřitelé možnost žádat soud aby vyslovil povinnost členů statutárního orgánu k náhradě škody.

Pro srovnání s českou úpravou lze bez opuštění sféry obchodního práva odkázat na dříve uvedenou povinnost členů statutárních orgánů jednat s péčí řádného hospodáře a jejich odpovědnost za škodu vzešlou z porušení této povinnosti a ručení za závazky společnosti podle § 194 odst. 5 a 6 obchodního zákoníku.

9.2. Postavení společníků

Postavení společníků irských kapitálových obchodních společností je ovlivněno v první řadě tím, že tyto společnosti, až na výjimky typu společnosti s neomezeným ručením společníků, jsou v irském právu upraveny jako společnosti s omezeným ručením společníků za jejich závazky. Cestu, po níž se irská právní věda dobrala poznání výhod omezeného ručení společníků, jsem popsal již dříve a stejně tak i rozsah, v němž společníci podle dnešní irské právní úpravy za splnění závazků jejich obchodní společnosti budou ručit. Omezené ručení společníků je jednou z výhod vzešlých z uznání samostatné právní subjektivity kapitálových obchodních společností, nesmí však společníky být využíváno v rozporu s původním cílem, k jehož naplnění kombinace samostatné právní subjektivity obchodní společnosti a omezeného ručení jejich společníků za její závazky mají sloužit.

9.2.1. Přístup irských soudů k otázce právní subjektivity obchodní společnosti

Obecné pravidlo pramenící již z rozhodnutí ve věci Salomon zní, že právní subjektivita obchodní společnosti je v irské doktríně vnímána jako štít, který brání třetím osobám v nastupování na společníky společnosti, a to i když se třetí osoba dozví, kdo je společníkem a jaký podíl ve společnosti má. Právní subjektivita obchodní společnosti bývá v irské nauce často přirovnávána ke cloně, která chrání společníky před nároky jinak směřujícími proti společnosti.

Na druhou stranu jsou ovšem i situace, kdy soudy dovolily třetím osobám nastoupit na společníky namísto společnosti. Takové případy jsou označovány jako „odstranění inkorporační clony“.

K soudům se postupně přidala i legislativa, a tak dnes v irském právu existují dva prameny důvodů pro „odstranění inkorporační clony“.

9.2.2. Odstranění inkorporační clony na základě zákona

Příležitosti, kdy irské zákony odstraňují inkorporační clonu s cílem přenést odpovědnost za závazky společnosti na společníky/investory, jsou spíše výjimečné.

Nejdůležitější příklady odstranění inkorporačního štítu zákonem zahrnují:

- 1) konstrukci odpovědnosti za podvodné obchodování (fraudulent trading)
- 2) zavedení konceptu spřízněné společnosti (related company concept)

9.2.2.1. Osoby odpovědné za podvodné obchodování

Podle výše zmíněné sekce 297A (I) b) irského zákona o obchodních společnostech (Companies Act 1963) každý, kdo se vědomě podílí na podvodném podnikání obchodní společnosti s úmyslem poškodit věřitele, může být odsouzen k povinnosti přispět do majetkové podstaty insolventní společnosti.

V případě Aluminium Fabricators Ltd ¹⁵¹ na základě žaloby likvidátora společnosti byli bývalí jednatele shledáni podle zákona odpovědnými za podvodné obchodování (zde je třeba tento termín vnímat spíše ve významu českého poškozování věřitele) společnosti s důsledky uvedenými výše. Soudce O'Hanlon řekl:

„Privilegium omezeného ručení poskytnuté zákonem o obchodních společnostech nenáleží těm, kdo používají obchodní společnost jen jako zástěrku, za níž provozují podvodný systém obchodů k jejich vlastnímu prospěchu.“

¹⁵¹ Aluminium Fabricators Ltd (1984) ILRM 399 (HC).

Pod sekci 297A (I) b) irského zákona o obchodních společnostech spadá poměrně široká škála osob, počínaje jednatelem a společníky a za jistých okolností se může dotknout i věřitelů společnosti.

V případě Gerald Cooper Chemicals Ltd. z roku 1976 došlo k tomu, že věřitel obdržel platbu za fiktivní dodávku zboží. Cílem byla úhrada věřitelovy pohledávky v situaci blížící se insolvence společnosti.

Jednou z podmínek výše uvedeného ustanovení je ovšem to, že dotčené osoby se budou vědomě podílet na podvodném podnikání společnosti. Definicí takového jednání ovšem zcela jednoznačně nenaplňuje postup společníka, který splatil svůj podíl a podílel se na ustanovení statutárních zástupců společnosti, čímž se jeho „podíl na podnikání společnosti“ vyčerpal.

Je otázkou, zda je ustanovení sekce 297A (I) irského zákona o obchodních společnostech skutečným příkladem „odstranění inkorporační clony“.

Jak vyplývá z doktríny založené na rozhodnutí ve věci Salomon, chrání inkorporační štít, tedy právní subjektivita společnosti, pouze její společníky. Proto nebude zřejmě možné považovat případy, kdy jsou k odpovědnosti hnáni jednatele a další osoby podílející se na obchodním vedení společnosti, za příklady odstranění inkorporačního štítu. Zejména též proto, že zákon o obchodních společnostech jednatelům ukládá další povinnosti v souvislosti s řízením obchodní společnosti a v důsledku toho jeho sekce 297A (I) b), tak jak je uvedena výše, na tyto osoby dopadá spíše z titulu jejich povinností vyplývajících z jejich postavení (smlouva o výkonu funkce statutárního orgánu).

Jak podotýká Ellis¹⁵², potenciální neomezená odpovědnost statutárních orgánů za jejich selhání při řízení společnosti pravděpodobně poskytne mnohem plodnější

---

¹⁵² ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 472.

zdroj úhrady, než starší cesta spoléhající na odstranění inkorporační clony na cestě k majetku společníků.

9.2.2.2. Koncept spřízněné společnosti

Koncept spřízněné společnosti je jednoznačně jednou z ukázek odstranění inkorporační clony na základě zákona. Smyslem tohoto institutu je rozšíření příležitostí k zahrnutí majetku do podstaty úpadce.

Sekce 140 zákona o obchodních společnostech z roku 1990 zavedla pro situace konkursu insolventních firem koncept spřízněné společnosti spočívající v tom, že se jedna (spřízněná) společnost podílí na obchodním vedení druhé společnosti, dále v propojenosti jejich podnikání, jejich vystupování vůči věřitelům a rozsahu, v němž jednání spřízněné společnosti vedlo k insolvenci.

Ten, kdo chce ve svůj prospěch využít výše uvedená ustanovení (tedy zejména konkursní správci či věřitelé insolventní společnosti), musí však prokázat, nejen že společnosti jsou spřízněné, nebo že věřitelé insolventní společnosti spoléhali na spřízněnost druhé společnosti s insolventní společností. Musí také přinést jasné důkazy o tom, že okolnosti vedoucí k insolvenci a konkursu (likvidaci) lze přičíst jednání nebo opomenutí spřízněné společnosti. Podle zákona je společnost spřízněnou společností na základě splnění určitých kritérií včetně obvyklého vztahu mateřské a dceřinné společnosti, vztahů v rámci konsorcia nebo obvyklých spoluvlastnických vztahů.

9.2.3. Odstranění inkorporační clony soudy

V rozhodnutí ve věci Littlewoods Mail Order Stores¹⁵³ Lord – soudce Denning řekl:

„Doktrína právní subjektivity obchodní společnosti musí být bedlivě sledována. Často se má za to, že kryje společnost štítem, skrz který soudy nejsou

---

¹⁵³ Littlewoods Mail Order Stores v Inland Revenue commissioners (1969) 3 All E.R. 442, (1969) 1 WLR 1241 (CA)

schopny vidět. Ale to není pravda. Soudy mohou a často také strhnou tuto masku a podívají se co za ní opravdu leží. Legislativa nám ukázala cestu se skupinovými účty a podobně. Je na soudech, aby pokračovaly dál.“

Soudy v Irsku (a Anglii) mohou proniknout inkorporační clonou a povolat společníky k odpovědnosti za závazky společnosti. Nestává se to však často a soudy k tomuto opatření sáhnou zejména v případech, kdy je společnost a její právní subjektivita využita společníky jako „krytí“ pro podvod nebo jinou trestnou činnost. Z povahy věci vyplývá, že tento postup se uplatňuje zejména vůči významným společníkům vykonávajícím značný vliv na chování společnosti (irská doktrína používá zkratku „dominantní společníci“).

Nejčastěji bývá inkorporační clona odstraněna ne tak proto, aby byli dominantní společníci voláni k odpovědnosti za závazky společnosti, jako spíš proto, aby se zodpovídali za nevhodné (protiprávní) použití formy obchodní společnosti pro svou činnost nebo k odhalení jejich obchodních zájmů v konkrétní společnosti (často na základě zákonných ustanovení o vnitroholdingových vztazích)

V rozhodování irských soudů je mnoho příkladů odstranění inkorporačního štítu. Zatím však nelze říci, že by se irská právní věda dokázala s mnohdy protichůdnými judikáty vyrovnat a zkonstruovala jasná pravidla, podle nichž se v případech týkajících se právní subjektivity právnických osob postupuje. Často se mluví o džungli rozsudků čekajících na uspořádání.

Podstatným rozdílem oproti české doktríně, která uvádí, že společníci společnosti za závazky odpovídat nemohou, neboť odpovědnost lze nést pouze za závazky vlastní, stejně jako ručit lze pouze za závazky cizí¹⁵⁴, je tento přístup irských soudů, kdy jejich rozhodnutím se potenciálně z ručení stane přímá odpovědnost za závazek.

¹⁵⁴ Štenglová in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 279.

Ve světle pohledů Ellise¹⁵⁵, Ottolenghiho¹⁵⁶ a McCormacka¹⁵⁷ lze judikáty členit do několika skupin. V podstatě v závislosti na tom, co přesně soudy s právní subjektivitou společnosti provedou spíše než kdy tak učiní.

Soudy v podstatě při práci s inkorporační clonou (právní subjektivitou) společnosti mají následující možnosti:

- 1) nahlédnutí za inkorporační clonu
- 2) proniknutí inkorporační clonou
- 3) rozšíření inkorporační clony
- 4) ignorování inkorporační clony

9.2.3.1. Nahlédnutí za inkorporační clonu

Nahlédnutí za inkorporační clonu může sestávat z toho, že soud se informuje o vlastnické struktuře společnosti aby poté jednal jen vůči společnosti (bez ohledu na její vlastníky). Příkladem zákonného „nahlédnutí“ je sekce 115 zákona o obchodních společnostech, definující mateřskou společnost v holdingu. Dalším důvodem „nahlédnutí“ může být potřeba soudu předběžně získat dostatek informací pro rozhodnutí, zda případně právní subjektivitu společnosti zachová nebo ne (tedy pro rozhodnutí, zda do řešení věci vtáhne i společníky, či bude jednat jen se samotnou společností).

Nahlížení za inkorporační clonu není ještě samo o sobě krokem nevratně vedoucím k osobní odpovědnosti společníků za závazky společnosti (Ottolenghi). Je to spíše průzkumný postup pro získání informací, které lze získat pouze tímto způsobem. Půjde zejména o informace o postavení společnosti – mateřská společnost, dcera, spřízněná společnost, daňové rezidentství, kontrolu společnosti a

¹⁵⁵ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 59.

¹⁵⁶ OTTOLENGHI, S. in : „From Peeping behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely“ (1990) 53 MLR 338.

¹⁵⁷ MCCORMACK, G., in : Judicial application of the Salomon case, Law Society Gazette, květen 1984.

jiné. Po provedení tohoto předběžného průzkumu se soud musí rozhodnout, co se získanými poznatky provede dále. Následovat musí rozhodnutí soudce, zda inkorporační štít není třeba odstraňovat a právní subjektivita společnosti zůstane nedotčena, nebo jsou okolnosti případu takové, že soud musí inkorporační štít odstranit.

9.2.3.1.1.

Případ State v Dublin County Council

Příkladem, kdy k posledně uvedenému postupu soud přímo vyzýval navrhovatel, je věc State v. Dublin County Council¹⁵⁸. Zde navrhovatelka požadovala, aby soud uznal, že vzhledem k tomu, že ona a další společnost vlastníci nemovitosti jsou součástí holdingu, je nutné odstranit inkorporační clonu a mít za to, že mateřská společnost je v podstatě vlastníkem předmětné nemovitosti. To ovšem soudce Carroll odmítl s odůvodněním:

„Zde nejde o případ, kdy spravedlnost vyžaduje odstranění inkorporačního štítu. Ignorování principu právní subjektivity tu není od toho, aby jej holdingy využívaly k osvětlení jediného aspektu jejich podnikání zatímco trvají na zachování právní subjektivity k izolaci jednotlivých aktivit svých dceřinných společností v ostatních ohledech.“

9.2.3.1.2.

Případ Rex Pet Foods

Ve věci Rex Pet Foods Ltd. v. Lamb Bros (Ireland) Ltd. z roku 1985 konkursní správce žalobkyně neuspěl s návrhem na odstranění inkorporačního clony žalované, která se krátce předtím stala jediným společníkem žalobkyně. Cílem žaloby bylo získat dodatečné prostředky do podstaty s odůvodněním, že žalovaná se podílela na vyvedení majetku prostřednictvím jí dosazených statutárních orgánů. To se ale žalobkyni nepodařilo prokázat a soud věc uzavřel s tím, že dosazení nových statutárních orgánů při změně společníků je standardní obchodní postup bez vztahu k právní subjektivitě společnosti.

¹⁵⁸ The State (Thomas McInerney & Co Ltd.) v Dublin County Council (1985) ILRM 513.

Po rozhodnutí ve věci Rex Pet Foods došlo k legislativním změnám zaměřeným na otevření přístupu věřitelů ke zdrojům ve spřízněných společnostech. Podle sekce 140 zákona o obchodních společnostech z roku 1990, jak již bylo výše uvedeno, může likvidátor, konkursní správce nebo kterýkoliv věřitel požádat soud o rozhodnutí v tom smyslu, že společnost spřízněná s úpadcem je povinna přispět do podstaty částkou odpovídající všem nebo jen některým závazkům úpadce. To vše za předpokladu, že takové rozhodnutí by bylo vhodné a spravedlivé.

Jedním z příkladů, kdy soud poté co, „nahlédne“ za hranici právní subjektivity společnosti (tedy obrazně za její „inkorporační clonu“) a přistoupí k odstranění této clony, je již zmiňované rozhodnutí ve věci Power Supermarkets Ltd. v. Crumlin Investments Ltd. Soudce Costello se zde mimo jiné vyslovil, že pokud by po nahlédnutí za inkorporační štít nepřistoupil k jeho odstranění (a nepovažoval žalované společnosti za jeden hospodářský celek), znamenalo by to podstatnou nespravedlnost vůči žalobkyni, jejíž práva podle nájemní smlouvy by pak mohla být popřena založením nové společnosti „...se základním kapitálem pouhých dvou liber, jenž by nikdy nebyla samostatným a nezávislým subjektem“.

9.2.3.2. Proniknutí inkorporační clonou

Proniknutí inkorporační clonou je dalším krokem poté, co soud za ni nahlédl a shledal okolnosti vyžadující zacházet se společností a jejími společníky jinak než obvyklým způsobem (čímž je myšleno respektování právní subjektivity společnosti bez dalších otázek).

Účelem proniknutí inkorporačním štítem je někdy potřeba uložit dominantním společníkům společnosti odpovědnost za závazky společnosti. Ve skutečnosti je však nejčastějším důvodem nutnost postihnout společníky za nevhodné využití formy obchodní společnosti (jak se v případě Powers Supermarkets domnívá Ellis a shodně i Ottolenghi) nebo k objasnění obchodních zájmů společníků vážících se k majetku společnosti.

Dalšími případy, v nichž soudy pronikly inkorporačním štítem aby zabránili nevhodnému použití korporátní formy, zahrnují věci Jones v. Lipman, dále Cummins v. Stewart nebo Cockburn v. Newbridge Sanitary Steam Laundry Co Ltd..

9.2.3.2.1. *Případ Cummins v Stewart*

V případě Cummins v. Stewart¹⁵⁹ se Stewart pokusil vyhnout odpovědnosti (respektive povinnosti platit licenční poplatky) z uzavřené licenční smlouvy převodem licence na společnost, kterou založil. Založení nové společnosti zjevně mělo sloužit jen úniku ze smluvní odpovědnosti. Na základě skutkových zjištění v případě soud pronikl inkorporační clonou a určil Stewartovu povinnost platit, přestože ten již (de iure) licenci neměl.

9.2.3.2.2. *Případ Cockburn v Newbridge Sanitary Steam Laundry*

V případě Cockburn v. Newbridge Sanitary Steam Laundry¹⁶⁰ šlo o zabránění protiprávnímu jednání. Fakta jsou následující:

Pan Llewellyn, významný společník žalované a zároveň její jednatel uzavřel svým jménem a na svůj účet smlouvy zavazující společnost. Poté, co společnost plnila podle smlouvy, jí Llewellyn vyplatil pouze část odměny, kterou za plnění od třetí strany obdržel, s odvoláním na dohodu s ostatními jednatelem, že není povinen vyčísřit zisk z transakce. Bylo namítáno, že Llewellyn používal společnost jako prostředek k vlastnímu obohacení, a to na úkor ostatních společníků. Soud nicméně odmítl odstranit inkorporační clonu a nahlížel na příjmy Llewelyna jako společníka, jako na příjmy společnosti. (Nezákonnost Llewelynova postupu byla určena na základě dalších skutečností, zahrnujících neschopnost prokázat existenci zmiňované

¹⁵⁹ Cummins v Stewart (1911) 1 IR 236 (ChD).

¹⁶⁰ Cockburn v Newbridge Sanitary Steam Laundry Co Ltd. (1915) 1 IR 237 (CA).

dohody, která, jak posléze vyšlo najevo, měla sloužit k vyrovnání výdajů, vzniklých při získávání zakázky uplácením).

Z tohoto případu lze vyvodit, že soudy odstraňují inkorporační štít pouze neochotně, pokud společnost byla původně založena v souladu s právem a bez postranních úmyslů, bez ohledu na to, že nová společnost potom zvýhodňuje některé své zakladatele.

9.2.3.2.3. *Případ Roundabout Ltd v O'Beirne*

V již zmiňovaném případě Roundabout Ltd v. Beirne soud rozhodl, že ačkoliv založení nové společnosti bylo jedním z prvků řešení probíhajícího sporu s odbory, nešlo o jediný, a ani nejdůležitější důvod inkorporace.

K otázce rozlišení, s kým vlastně odbory vedou spor (tedy zda s původní, nebo i nově založenou společností – jak odborová organizace navrhovala), soudce Dixon uvedl:

„Spor (s odbory) stále probíhá s tím, koho budu nazývat starou společností. Otázkou je zda se odborová organizace může odvolávat na tento spor za účelem okupace (ve skutečnosti šlo o mírnější formu okupační stávky vyznačující se pouze „hlídáním“ odborářů před provozovnou) provozovny, která nyní patří nové společnosti a v níž nová společnost podniká.

Nová společnost je podle zákona subjekt zcela odlišný od staré společnosti. Musím tedy postupovat na základě toho, že vlastníkem provozovny je nyní nový a odlišný subjekt a podniká v ní. Bylo namítáno, a do jisté míry odůvodněně, že nová společnost byla založena jen proto, aby se vlastníci staré společnosti zbavili sporu s odboráři. Jsou dvě otázky, které proto musím vyřešit. Za prvé, zda jde v případě založení nové společnosti vlastníky staré společnosti o úskok, ba co víc, zda je takový úskok způsobitý dosáhnout svého deklarovaného cíle (tedy založení společnosti). Druhou otázkou je, zda tento úskok byl hlavním a jediným motivem pro založení nové společnosti. Myslím, že skutečným záměrem bylo vnést do

podnikání nového ducha. Ačkoli v založení nové společnosti je obsažen úskočný prvek jako prostředek k eliminaci potíží vyplývajících ze sporu s odbory (je-li to vůbec po právu možné), nejde rozhodně o jediný a ani nejdůležitější důvod inkorporace. Musím k nové společnosti přistupovat tak jak je, tedy jako k naprosto odlišnému subjektu, a nahlížet danou situaci jako v případě, kdy by se nějaký zcela cizí a se starou společností nespojený subjekt stal vlastníkem a provozovatelem provozovny. Tak jak se jíím stala nová společnost.“

Podle Ottolenghiho lze jen těžko akceptovat představu, že primárním důvodem založení nové společnosti nebyla snaha vyhnout se důsledkům odborového sporu. Podle něj soudce Dixon selhal při odstraňování inkorporačního štítu a umožnil tím jednatelům Marian Park Inn zneužít obchodní společnost k nemravnému účelu.

Obdobně McCormack se domnívá, že v tomto rozsudku zvítězil právnícký formalismus a technikalita nad obchodní praxí a zdravým rozumem.

9.2.3.3. Rozšíření inkorporační clony

Poté, co soud nahlédne za inkorporační clonu a zjistí, že společnost, o níž se jedná, je součástí skupiny společností, tak jak ji definuje irská legislativa, může namísto toho, aby s každou společností ze skupiny zacházel jako se samostatným subjektem s vlastní právní subjektivitou, považovat celou skupinu za jeden hospodářský celek, potažmo za jeden subjekt. Pro tuto techniku se hodí spíše název rozšíření právní subjektivity, než proniknutí inkorporačního štítu, neboť lépe odpovídá obchodní a hospodářské realitě. Ottolenghi odkazuje na případ Powers Supermarkets jako na příklad rozšíření inkorporačního štítu (odlišně od Ellise).

Soudy ovšem nebudou takto postupovat vždy. Zejména pokud jde o situace, kdy se žalobci snaží prolomit meze právní subjektivity s cílem zhojit své ztráty

utržené při obchodech s dceřinnou společností z majetku společnosti mateřské. Takové postupy totiž vyvolávají otázky ohledně skutečné omezenosti ručení u jednotlivých společností.

9.2.3.3.1. *Případ Allied Irish Coal*

Příkladem může být rozhodnutí ve věci Allied Irish Coal¹⁶¹. Zde se žalobkyně domáhala s odkazem na rozhodnutí ve věci Powers Supermarket (kde dcery a matka byly považovány za jeden hospodářský celek) určení, že matka a dcera jsou de facto jediným subjektem. Soudce Laffoy vyslovil:

„Situace v tomto případě je taková, že žalobkyně se snaží dosáhnout na majetek mateřské společnosti k úhradě závazků společnosti dceřinné. Musím se tedy zabývat otázkou, zda zde lze uplatnit princip rozhodnutí ve věci Powers Supermarkets k dosažení výše uvedeného. Princip, kdy soud, když to spravedlnost a okolnosti případu vyžadují, nahlíží na propojené společnosti jako na jediný subjekt (tedy tak, že podnikání jedné společnosti je považováno za podnikání celé skupiny, pokud to odpovídá obchodní realitě daného případu), nemůže být použit pro zpřístupnění majetku matky pro věřitele její dceřinné společnosti se kterou obchodovali. Pokud by se tak stalo, zdá se mi, že by to zásadně zpochybnilo princip samostatné právní subjektivity položené rozhodnutím ve věci Salomon v. Salomon a také koncept omezeného ručení spřízněných společností za závazky společnosti.“

Soudní stanovisko, že mateřská společnost neodpovídá za závazky svých dceřinných společností však je modifikováno legislativou, zejména pokud se týká konkursu insolventních spřízněných společností (tedy i v rámci holdingu).

Případ Allied Irish Coal Suppliers ovšem výše uvedeným rozhodnutím neskončil a měl ještě dohru u irského nejvyššího soudu (Supreme Court). Nicméně

---

¹⁶¹ Allied Irish Coal Suppliers Ltd v Powell Duffryn International Fuels Ltd. (1997) 1 ILRM 306.

ani zde stanovisko soudce Laffoye nebylo překonáno. Soudce Murphy v potvrzujícím rozsudku uvedl:

„Před sto lety byl položen základní kámen práva obchodních společností v rozsudku Sněmovny lordů ve věci Salomon v. Salomon & Co. V něm bylo jasně stanoveno, že obchodní společnost má vlastní právní subjektivitu, že je odlišným subjektem od svých zakladatelů a společníků, a byl také učiněn závěr, že tomu tak je i přesto, že v mnoha případech to povede k oslabení pozice těch, kdo s takovou společností obchodují (v porovnání s obchody s jejími společníky).“

9.2.3.4. Ignorování inkorporační clony

Ignorování inkorporační clony je v podstatě nejdůraznější formou postupu technicky nazvaného odstraňování inkorporačního štítu a svým obsahem tento název téměř zcela vyplňuje. Právo pominout právní subjektivitu právnické osoby v irském právu přísluší soudům tehdy, je-li z okolností případu (zjištěných například pomocí nahlednutí, proniknutí nebo rozšíření inkorporační clony) zřejmé, že společnost byla založena, nebo funguje jen s cílem krýt podvodné, nezákonné nebo jinak nemravné jednání svých společníků, nebo jako prostředek úniku společníků před jejich vlastními závazky.

Názvy pro společnosti sloužící výše uvedeným cílům se v judikatuře irských (a anglických) soudů pohybují od „klamu“, „loutky“ nebo „zástěrky“ až po „bublinu“ (bubble company) nebo „úklad“. (Ellis)

Příklady, kdy soud ignoroval právní subjektivitu obchodní společnosti, se v mnohém kryjí s případy definujícími její meze. Téměř vždy s použitím odkazů na zásadní judikát ve věci Salomon.

V již zmiňovaném případě Jones v. Lipman soud ignoroval právní subjektivitu obchodní společnosti, na niž Lipman převedl nemovitosti, jež byl povinen prodat Jonesovým. Důsledkem bylo určení povinnosti společnosti převést nemovitosti na žalobce. (V podstatě jako způsob odčinění nevhodného použití korporátní formy k vyloučení osobní odpovědnosti žalovaného)

V dalším případě – Buggle Press Ltd.¹⁶² se společníci s celkovým devadesátiprocentním podílem na společnosti rozhodli „vyštitpat“ menšinového společníka tak, že založili novou společnost, na niž převedli své podíly. Tato společnost poté v souladu s obchodním právem učinila povinnou nabídku převzetí menšinovému společníku za situace, kdy mu nezbývalo než ji přijmout. Soud námítku menšinového společníka uznal po nahlédnutí za inkorporační štít s tím, že celý „fígl“ je provozován právě onou devadesátiprocentní většinou akcionářů, a nikoli jiným právním subjektem (t.j. onou nově založenou společností).

9.2.4. Obdoba irského odstraňování inkorporační clony v českém právu

České právo výslovně o odstraňování inkorporační clony nemluví, ani v české judikatuře se s podobným přístupem nelze setkat. Nezbude tedy než prozkoumat ustanovení obchodního zákoníku upravující obchodní společnosti s důrazem na podmínky obdobné těm v irské úpravě odstraňování inkorporační clony.

9.2.4.1. Obdoba nahlédnutí za inkorporační clonu v českém právu

Nahlížení za inkorporační clonu slouží v irsku zejména k získání informací, které nejsou soudu běžně známy z jeho jiné činnosti, nebo nevyplývají z veřejných rejstříků vedených o společnostech. Rozsah a podrobnost takového nahlédnutí bude v podstatné míře záviset na tvrzeních účastníků sporu a na cíli, kterého sporem chtějí dosáhnout.

---

¹⁶² Buggle Press Ltd. (1960) 3 All E.R. 791 (CA).

Český soud v průběhu procesního dokazování zkoumá rozhodné skutečnosti, na jejichž základě by přicházela v úvahu aplikace příslušných ustanovení hmotného práva¹⁶³. Mezi takové skutečnosti mohou patřit i údaje o vlastnické struktuře, způsobu řízení a výkonu hlasovacích práv ve společnosti atp. na základě označení důkazů účastníky řízení podle § 120 občanského soudního řádu.¹⁶⁴ Tento postup však je běžnou součástí civilního řízení a nemá tudíž zvláštní postavení jako v irské úpravě. Nelze tedy říci, že by české právo ohledně obchodních společností upravovalo (nebo omezovalo) možnost soudu pohlížet jakýmkoliv jiným způsobem na obchodní společnost a její členy, než podle ustanovení obchodního zákoníku upravujících obchodní společnosti.

9.2.4.2. Obdoba proniknutí inkorporační clonou v českém právu

Obdobou proniknutí inkorporační clonou, tak jak je pro irskou sféru představena v případě *Cockburn v. Newbridge Sanitary Steam Laundry*, může přibližně být české ustanovení § 136 upravující zákaz konkurence pro statutární orgány a případně i společníky společnosti s ručením omezeným.

Z fakt případu *Cockburn* vyplývá, že Llewellyn (jednatel a zároveň i společník) uzavřel se společností zprostředkovatelskou smlouvu týkající se obchodů společnosti a z této transakce získal prospěch.

V českém prostředí by pravděpodobnou reakcí na takovou situaci bylo využití právě §136, s ohledem na postavení Llewelyna jako statutárního orgánu společnosti. V této pozici by uzavření zprostředkovatelské smlouvy bylo v přímém rozporu se zákazem konkurence dle odst. 1) písm b) a zároveň i a) uvedeného paragrafu, podle nichž statutární orgány nemohou být obchodními partnery společnosti a zejména s ní uzavírat smlouvy obstaravatelského typu.

¹⁶³ Winterová in : Winterová, A. a kolektiv : Civilní právo procesní, Linde Praha a.s., Praha 2004 s. 247.

¹⁶⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., ve znění novel.

Pro prevenci takového jednání u společníků společnosti by bylo třeba na ně zákaz konkurence rozšířit ve společenské smlouvě, ať již ve stejném nebo užším rozsahu než pro jednatele. Ustanovení § 163 odst.3) obchodního zákoníku podle výkladu umožňuje užší a spíše neumožňuje širší nastavení zákazu konkurence pro společníky než u jednatelů¹⁶⁵. Následkem porušení zákazu konkurence by kromě potenciální hrozby trestního stíhání pro zneužití informací v obchodním styku¹⁶⁶ byl i postup podle § 65 odst. 2) obch. zákoníku – tedy požadavek společnosti na vydání prospěchu získaného z transakce porušující zákaz konkurence.

Je otázkou, jak aktivní by v tomto směru byla společnost, pokud by porušitelem byl její největší společník (případně vystupující zároveň i jako jednatel). Možnost navrhnout postup podle § 65 však mají všichni společníci a nevyhovění návrhu by mohlo založit důvod pro zrušení účasti takového společníka ve společnosti podle § 148 obchodního zákoníku.

9.2.4.3. Obdoba rozšíření inkorporační clony v českém právu

Obdobu irského rozšíření inkorporační clony na další společnosti ze stejné skupiny společností (holdingu) najdeme v českém právu v úpravě podnikatelských seskupení a jednání ve shodě podle obchodního zákoníku. Zejména ustanovení § 66a odstavce 7) zakotvující právní domněnku vytvoření koncernu mezi ovládající a ovládanou osobou, vedoucí ke vzniku povinností zejména podle odstavců 8), 14) a 15) téhož paragrafu. Tato úprava však nemíří na třetí osoby stojící mimo společnosti koncernu, narozdíl od irského přístupu umožňujícího flexibilnější pohled na vnitroholdingové vztahy (ovšem za cenu snížení právní jistoty). Česká úprava smluvního koncernu podle ustanovení paragrafů 190a až 190d obchodního zákoníku se při srovnání jeví jako možný ekvivalent. Již vzhledem k tomu, že v § 190b odst. 3 a 5 je upravena povinnost členů statutárních orgánů k náhradě škody způsobené porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře při výkonu

¹⁶⁵ Štenglová in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 426.

¹⁶⁶ podle §128 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

jednotného řízení v rámci koncernu a také ručení ovládající osoby za splnění uvedené povinnosti i vůči věřitelům ovládané osoby, pokud jim při realizaci ovládací smlouvy vznikla škoda.

9.2.4.4. Obdoba ignorování inkorporační clony v českém právu

Ukázkou možné obdoby ignorování inkorporační clony v českém právu je v první řadě ustanovení § 66 odst. 6 obchodního zákoníku. Jeho poměrně stručný text však podle mého názoru brání tomu, aby zde uvedený princip rozšíření ručení, případně i odpovědnosti v rozsahu přiznaném statutárním orgánům i na další osoby mohl být v praxi účinně využíván. Problematickým se jeví zejména unesení důkazního břemene o tom, že uvedené osoby mají vztah k obchodní společnosti a že na základě tohoto vztahu ovlivňují chování obchodní společnosti a že je ovlivňují podstatným způsobem. Zákon žádný z právě zmíněných pojmů blíže nevymezuje a přestože se z jeho textu může zdát, že kvalita vztahu osob ovlivňujících chování obchodní společnosti k této společnosti není důležitá, opak je pravdou.

Určení kvality, případně rozsahu vztahu je rozhodující pro posouzení otázky, zda na základě takového vztahu mohlo dojít vůbec k nějakému ovlivnění chování obchodní společnosti, tedy zda takový vztah byl způsobilý změny chování u společnosti vyvolat. Je otázkou zda při hodnocení kvality vztahu bude posuzována jen otázka zda uvedený vztah mohl vyvolat změny chování čistě z hlediska právního (tedy zejména v případě dohody, případně podílu na společnosti) nebo i jen z hlediska faktického, kde povinnost obchodní společnosti změnit své chování není dána zákonem. Z textu rozebíraného ustanovení vyplývá, že při hodnocení bude nutné vzít v úvahu jak právní tak faktické hledisko, což mne přivádí k závěru, že pokud by vztah měl být založen jen na faktickém vlivu, pak jeho prokázání může být pro žalobce nesoucího v této části důkazní břemeno nadmíru

složité. Dědič¹⁶⁷ faktický vliv, ovšem pro účely ustanovení § 66a obch. zák., vymezuje jako vliv, který někdo fakticky má, aniž by k němu musel mít právní titul (například osobní vztah nebo informace, která umožňuje „vydírání“ členů představenstva)

Dalším příkladem české obdoby ignorování inkorporační clony může být ustanovení § 66c obchodního zákoníku. Naše úprava nejde tak daleko, že by osobu iniciující jednání ke škodě společnosti učinila přímo odpovědnou za tím vzniklou škodu, nicméně staví „iniciátora“ do role ručitele za splnění povinnosti k náhradě škody. Ze zákona nevyplývá původ vlivu, který iniciátor škodlivého jednání má na statutární orgány, nicméně je pravděpodobné, že většinou vzejde z poměru hlasovacích práv ve společnosti.

Uvedené ustanovení lze jistě vztáhnout na situace, jež podle irské úpravy jsou následkem toho, že forma obchodní společnosti byla využita nebo funguje jen s cílem krýt podvodné, nezákonné nebo jinak nemravné jednání jejích společníků. Česká verze postihu se však ve srovnání s irskou úpravou jeví jako slabší.

Dalším příkladem z českého práva v této souvislosti může být ustanovení § 56a obch. zákoníku zakazující zneužití většiny i menšiny hlasů ve společnosti. Podle výkladu jde o případy, kdy ovládající osoba či osoby jednající ve shodě využijí váhy svých hlasů k přijetí opatření, která je zvýhodňují na úkor ostatních akcionářů¹⁶⁸.

Působení většinového společníka na společnost může být nejen v rozporu s dobrými mravy podle ustanovení § 3 odst. 1) občanského zákoníku¹⁶⁹, ale též v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, jak je uvádí § 265 obchodního zákoníku. Sankcí za takové závadné jednání v českém obchodním světě je však

¹⁶⁷ Dědič in : Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I. *Akciové společnosti*. 5., přepracované vydání, Praha, C.H. Beck, 2003, s. 159

¹⁶⁸ Štenglová in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : *Obchodní zákoník. Komentář*. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 166.

¹⁶⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., ve znění novel.

pouze odepření vymahatelnosti práv takto vzniklých. Toto ustanovení poskytuje českým soudům významné možnosti definovat hranice přípustného jednání podnikatelů, a to nejen s ohledem na zneužívání právní subjektivity obchodních společností. V této věci však zatím zásadní rozhodnutí nebyla publikována¹⁷⁰. České právo je v tomto směru poněkud statické, narozdíl od irského, kde je soudcům nabízena možnost proaktivního přístupu. Tento rozdíl je ovšem důsledkem odlišného postavení soudů a soudců v obou zemích.

Posledním a spíše výjimečným příkladem obdoby odstraňování inkorporační clony v českém právu je ustanovení § 8 odst.2) zákona o konkursu a vyrovnání¹⁷¹ hovořící výslovně o odpovědnosti společníků veřejné obchodní společnosti za škodu společností způsobenou v souvislosti s výkonem funkce správce konkursní podstaty. S ohledem na úpravu ručení společníků v.o.s. v § 76 odst.1) a § 86 obchodního zákoníku, a dále první odstavec § 8 zákona o konkursu a vyrovnání, však nejde o žádný průlom v úpravě, ale spíše o nekonzistentní terminologii zákonodárce.

V daném případě je správcem stále veřejná obchodní společnost, která činnost správce pouze vykonává prostřednictvím svých společníků (resp. společníka, jehož jméno oznámí soudu), a která odpovídá za své závazky celým svým majetkem a mimo jiné je povinna se proti odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem funkce správce pojistit. Jak vyplývá z již citovaného výkladového názoru, odpovědnost lze nést pouze za závazky vlastní a ručit jen za závazky cizí¹⁷², a proto asi nebude možné vykládat ustanovení odst. 2) § 8 zákona o konkursu a vyrovnání tak, že vedle odpovědnosti společnosti tu existuje ještě další odpovědnost jejích společníků za tutéž případnou škodu vzniklou z činnosti společnosti. Takový výklad daného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání by přinesl více otázek

¹⁷⁰ Tomsa in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 943.

¹⁷¹ Zákon č. 328/1991 Sb., ve znění novel.

¹⁷² Štenglová in: Štenglová, I., Plíva S., Tomsa M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004 s. 342.

než opovědí (například proč tedy nemají i společníci povinnost se pojistit tak jako v.o.s. ustavená správcem)

10. Zrušení a zánik irské obchodní společnosti

Zrušení irské obchodní společnosti může proběhnout několika způsoby. Ellis¹⁷³ rozlišuje dvě metody zrušení společnosti a to povinné zrušení společnosti soudem a dobrovolné zrušení společnosti buď jejími společníky, nebo jejími věřiteli. V obou případech rozhodnutí o zrušení následuje likvidace společnosti.

10.1. Zrušení společnosti soudem

Soud zruší společnost, pokud její společníci kvalifikovanou většinou rozhodnou o tom, že společnost má být zrušena soudem. Sami jednatelé takový návrh soudu nemohou podat bez schválení valnou hromadou, neboť rozhodování o zrušení společnosti přísluší společníkům.¹⁷⁴ Dále soud společnost zruší v případě, kdy nově založená společnost nevykonávala žádnou činnost po dobu delší než jeden rok, nebo existující společnost po dobu jednoho roku svou činnost přerušila, a pak i v případě, kdy počet společníků klesl pod zákonem stanovené minimum (s výjimkou jednočlenných společností). Dalšími důvody pro rozhodnutí soudu o zrušení společnosti bude zejména pokud společnost není schopna splácet své dluhy; pokud soud dospěje k závěru, že je s ohledem na okolnosti případu ospravedlnitelné a nutné (just and equitable) společnost zrušit; a dále pokud soud dospěje k závěru, že záležitosti společnosti jsou spravovány způsobem, který poškozují některého společníka nebo jeho zájmy.

Obdobu výše uvedeného v české právní úpravě najdeme zejména v ustanovení § 68 obchodního zákoníku, soud bude zpravidla zasahovat na návrh (podle odst. 6), v případě prohlášení neplatnosti podle § 68a i bez návrhu. Státním orgánem, který podá návrh na zrušení společnosti, bude zpravidla orgán, který v rámci své

¹⁷³ ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001 s. 599.

¹⁷⁴ Jak bylo vymezeno v rozsudku Galway and Salthill Tramway Co. 1918

působnosti zjistil, že je dán důvod ke zrušení společnosti, zejména půjde o živnostenské nebo finanční úřady.¹⁷⁵ Jako další případy zásahu soudu s úmyslem vynutit dodržování zákona českými obchodními společnostmi uvádím zejména zásahy proti prodlužování stavu, který ohrožuje kredibilitu konkrétní korporace nebo právní jistotu třetích osob. Například podle § 119 obch. zák. v situaci, kdy podíly spojené v rukou jediného společníka nejsou dosud splaceny, nebo podle § 29 odst. 6, kdy údaje o společnosti uvedené v obchodním rejstříku neodpovídají skutečnosti.

Nejzajímavější pro účely srovnání se jeví otázka určení insolvence irské obchodní společnosti a tedy důvodu pro její zrušení, kde zákon¹⁷⁶ předjímá tři možné scénáře: za prvé, pokud věřitel má splatnou pohledávku přesahující tisíc irských liber¹⁷⁷ a ani po třech týdnech poté, kdy doručil do zapsaného sídla společnosti písemnou výzvu k úhradě, neobdržel platbu nebo zajištění pohledávky, je společnost insolventní; za druhé, pokud věřitel získá rozsudek proti společnosti určující její povinnost plnit závazek, ale závazek nemůže být splněn pro nedostatek majetku společnosti, je společnost insolventní; a konečně za třetí, pokud věřitel prokáže soudu, že společnost není schopná plnit své závazky a to buď tím, že společnost neplní své závazky v době jejich splatnosti, nebo tím, že majetek společnosti je nižší než její závazky; v tomto případě je vždy třeba brát v potaz i pravděpodobné budoucí výnosy a náklady společnosti.

Ze srovnání s definicí úpadku podle § 1 českého zákona o konkursu a vyrovnání¹⁷⁸ vychází irská úprava jako kazuističtější, avšak pokud jde o délku doby, kdy insolventní dlužník neplní své splatné závazky, mnohem návodnější.

Návrh na zrušení irské obchodní společnosti může soudu podat kterýkoliv věřitel společnosti, všechny osoby, které by v případě zrušení společnosti byly

¹⁷⁵ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, Praha, C.H. Beck, 2006 s.298

¹⁷⁶ Companies Act 1963 sekce 214.

¹⁷⁷ Tedy 1.269,74 Euro

¹⁷⁸ zákon č. 328/91 Sb. o konkursu a vyrovnání

povinný přispět k úhradě jejích závazků (zde zejména půjde o ručitele, společníky a jednatele), dále i společník, který se cítí poškozen jednáním ostatních společníků a vedení společnosti, a konečně i společnost sama (prostřednictvím svých jednatelů).

Zrušení irské obchodní společnosti soudem s likvidací má za následek přechod oprávnění statutárního orgánu na likvidátora, prohlášení likvidace působí stejně vůči všem věřitelům společnosti bez ohledu na to, zda byli účastníky řízení o návrhu na prohlášení likvidace či nikoliv. V českém právu rozsah, v němž na jmenovaného likvidátora přechází oprávnění statutárního orgánu, řeší obdobně § 72 ve spojení s ustanovením § 70 odst. 3 obchodního zákoníku. Ustanovením likvidátora irské obchodní společnosti zásadně dochází k ukončení pracovních poměrů zaměstnanců společnosti. Likvidátor však může automatickou výpověď vyloučit. Zaměstnanci jsou pak ve stejné pozici jako zajištění věřitelé společnosti pokud jde o jejich splatné mzdy, další nároky na pracovněprávní odměny a odstupné. Ustanovení likvidátora může vést také k ukončení zmocnění udělených statutárními orgány společnosti. Po zahájení likvidace rozhodnutím soudu jsou jakékoliv převody obchodních podílů neplatné, s výjimkou těch, které soud schválí.

Po podání návrhu na zrušení irské obchodní společnosti soudem může navrhovatel požádat soud o ustanovení prozatímního likvidátora (v podstatě jde o návrh na předběžné opatření s cílem zabránit vyvedení majetku ze společnosti v období od podání návrhu na zrušení do pravomocného ukončení řízení o návrhu).

10.2. Zrušení společnosti společníky

Důvody pro dobrovolné zrušení irské obchodní společnosti společníky uvádí zákon¹⁷⁹ následovně: společnost může být zrušena pokud uplynula doba, na kterou byla založena, nebo nastala skutečnost, se kterou společenská smlouva spojuje zrušení společnosti, a zároveň valná hromada přijala usnesení o dobrovolném zrušení společnosti; dále je důvodem pro zrušení, pokud valná hromada přijala

¹⁷⁹ Companies Act 1963 sekce 251.

kvalifikovanou většinou usnesení o dobrovolném zrušení společnosti, a nakonec pokud valná hromada rozhodla s ohledem na výši závazků společnosti, že společnost nebude pokračovat v podnikatelské činnosti a dobrovolně se zruší. Rozhodnutí o dobrovolném zrušení společnosti musí být zveřejněno v Iris Oifigiúl – irském obchodním věstníku, likvidace začíná okamžikem přijetí usnesení o zrušení společnosti na valné hromadě. Až potud je paralela s ustanoveními českého obchodního zákoníku zjevná, jeho ustanovení § 68 odst. 3 pojednává důvody zrušení českých obchodních společností v podstatě stejně, povinnost zveřejnění vstupu do likvidace s výzvou k přihlášení pohledávek řeší § 73.

Jednatelé irské společnosti musí nejpozději v den přijetí usnesení valné hromady společnosti o jejím zrušení doručit obchodním rejstříku prohlášení o solventnosti společnosti s účetními výkazy ne staršími tří měsíců, prokazujícími tvrzení jednatelů, že společnost bude schopna dostát svým závazkům v období nejméně následujících 12 měsíců od zrušení. Prohlášení jednatelů musí být ověřeno (a schváleno jako důvodné) auditorem. Do 28 dnů od zveřejnění usnesení o zrušení v irském obchodním věstníku mohou věřitelé společnosti u soudu napadat jak samo zrušení, tak otázku solventnosti společnosti. Pokud soud dospěje k závěru, že společnost nebude schopna svým závazkům dostát, bude likvidace dále probíhat podle pravidel pro zrušení společnosti věřiteli, a nikoliv podle pravidel pro zrušení společnosti společníky.

V českém právu je povinnost zjistit ekonomickou situaci společnosti k okamžiku vstupu do likvidace a seznámit s ní věřitele řešena postupem, kdy podle § 74 odst. 1 obch. zák. první i druhé věty sestavenou účetní závěrku likvidátor založí v souladu s § 38i odst. 1 písm c) do Sbírky listin a zároveň je povinen vyhovět žádosti společníků o zaslání soupisu jmění, takže každý věřitel, pokud má zájem, může získat poměrně podrobný přehled o majetku (zahrnujícím ve smyslu § 6 odst. 1 i pohledávky) a závazcích likvidované společnosti a o tom, jak se skutečný stav promítá do účetních výkazů. Statutární orgány české společnosti odpovídají za škodu, která může vzniknout z toho, že nesestavily (případně nesprávně sestavily)

účetní závěrku podle § 74 odst. 1 druhé věty, v souladu s ustanovením § 757 a 373 a násl. obchodního zákoníku.¹⁸⁰ Povinnost ověřovat účetní závěrku auditorem ukládá českým společnostem (vedle ustanovení paragrafů 39 a 40 obchodního zákoníku) zákon o účetnictví¹⁸¹ v § 20 za předpokladu splnění tam uvedených podmínek a navazující § 21a v odstavci čtvrtém s účinností od patnáctého března 2006 ukládá společnostem, které auditorsky ověřují účetní závěrku, také povinnost jejího zveřejnění v obchodním věstníku.

Zrušení irské obchodní společnosti proběhne věřitelskou likvidací i v případě, kdy jednatelé nevydadají prohlášení o solventnosti společnosti. V případě postupu podle úpravy dobrovolného zrušení společnosti společníky náleží právo určit likvidátora společníkům a jeho další postup je také pod jejich vlivem.

10.3. Zrušení společnosti věřiteli

Pokud jednatelé nevydadají prohlášení o solventnosti, nebo jej věřitelé úspěšně popřou, bude likvidace pokračovat podle pravidel pro zrušení společnosti věřiteli. Jednatelé společnosti v takovém případě musí svolat schůzi věřitelů na níž věřitelé ustanoví likvidátora společnosti. Pokud to bude někdo jiný, než koho likvidátorem ustanovila valná hromada, stane se likvidátorem ten, kdo byl zvolen schůzí věřitelů. V takovém případě je nasadně, že vliv společníků na postup likvidátora ustanoveného věřiteli nebude významný.

10.4. Zánik společnosti

Konkrétní postup likvidátora v různých metodách likvidace irské obchodní společnosti (povinná, věřitelská, likvidace podle rozhodnutí společníků) je poměrně podrobně upraven zákonem.¹⁸² Jeho další analýza však přesahuje možnosti této práce. Poté co likvidátor v souladu se zákonem provede všechny kroky předepsané

¹⁸⁰ Štenglová in: Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004 s. 264

¹⁸¹ zákon č. 563/91 Sb. ve znění účinném od 1.4.2006

¹⁸² Companies Act 1963

pro povinné zrušení společnosti soudem, podá soudu návrh na konečné rozpuštění (dissolution) společnosti. Soud rozhodne usnesením, které musí být do 21 dnů doručeno obchodnímu rejstříku, z něhož pak společnost bude vymazána. V případě obou forem dobrovolných likvidací svolá likvidátor po provedení všech úkonů likvidace závěrečnou valnou hromadu a schůzi věřitelů (v případě věřitelské likvidace), kde účastníkům předloží vyúčtování a zprávu o průběhu likvidace. Vyúčtování a zprávu o konání závěrečných schůzí (valné hromady, případně výboru věřitelů) zašle likvidátor obchodnímu rejstříku. Uplynutím tří měsíců od doručení vyúčtování a zprávy o konání závěrečných schůzí obchodnímu rejstříku je společnost vymazána, pokud soud na návrh likvidátora nebo jiné osoby, která prokáže právní zájem, lhůtu pro výmaz neprodlouží.

V české úpravě by výše uvedenému odpovídala úprava schválení zprávy o průběhu likvidace a návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku společníky nebo příslušným orgánem společnosti podle § 75 odst. 1 obchodního zákoníku. Schválení či případné neschválení návrhu likvidátora na rozdělení likvidačního zůstatku sice nebrání výmazu společnosti z obchodního rejstříku, nicméně s ohledem na novou úpravu řízení ve věcech obchodního rejstříku účinnou od 1.7.2005 bude nutné tuto skutečnost rejstříkovému soudu doložit, jinak návrh na výmaz společnosti bude odmítnut podle § 200d písm. e) občanského soudního řádu.

V případě společnosti s ručením, nestanoví-li její společenská smlouva jinak, je ke schválení návrhu likvidátora na rozdělení likvidačního zůstatku (pominu-li možnost schválení návrhu společníky) příslušná valná hromada jako nejvyšší orgán společnosti. V případě, že společníci společnosti s ručením omezeným by se návrhem na rozdělení likvidačního zůstatku nezabývali, případně se valná hromada pro neúčast vůbec nekonala, postačí zřejmě jako důkaz o předložení zprávy likvidátora podle § 75 pouhé písemné sdělení adresované společníkům. V případě akciové společnosti, jejíž valná hromada podle §186 obch. zák. o návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku rozhoduje kvalifikovanou většinou s tím, že o rozhodnutí se pořizuje notářský zápis je situace zajímavější. Zde k unesení

důkazního břemene při návrhu na její výmaz z obchodního rejstříku bude nezbytné s návrhem předložit též notářský zápis zachycující usnesení valné hromady, kterým schvaluje nebo neschvaluje návrh na rozdělení likvidačního zůstatku. Komplikace s výmazem akciové společnosti z obchodního rejstříku by zřejmě nastaly v případě, kdy by valná hromada nebyla usnášeníschopná, nebo se vůbec (ani jako náhradní valná hromada podle § 185 odst. 3 obch. zák.) nesešla.

11. Závěr

Cílem této práce bylo prozkoumat základní instituty irského práva obchodních společností a porovnat s nimi nejpodobnější instituty práva českého.

Po provedeném srovnání lze konstatovat, že v základních otázkách zákonné úpravy obchodních společností se oba právní řády v mnohém velice podobají. Zásadnější výjimkou je odlišný přístup k právní subjektivitě entit, které podle českého práva mají, ale podle irského nemají, právní subjektivitu – tedy českých osobních společností a jejich irských protějšků. Jinak je například úprava české veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti velmi podobná irské úpravě společenství (Partnership) a společenství s omezeným ručením některých společníků (Limited Partnership). V irském právu je patrný menší důraz na formálnost právních úkonů při zakládání tohoto druhu společností než v právu českém.

Ze srovnání dále vyplývá, že v irském právu existuje více forem obchodních společností než v právu českém. České právo si vystačí s menším počtem forem, avšak umožňuje v jejich rámci další modifikace. Rozlišování forem irských obchodních společností je primárně založeno právě na způsobech, jakými společníci mohou omezit své ručení za závazky společnosti, případně své ručení neomezovat. Existence kapitálové společnosti s neomezeným ručením společníků (Unlimited Company) je však spíše jevem výjimečným. Z hospodářského hlediska jde o formu málo používanou. Nejčastěji využívanou formou obchodní společnosti je z hlediska omezení ručení společníků irská společnost s ručením omezeným (Private Company

Limited by Share), a to její forma, v níž je ručení společníků omezeno do výše jejich nesplaceného vkladu. Při porovnání této irské společnosti s českou společností s ručením omezeným, a zejména při porovnání úpravy ručení společníků, je podobností snad více než rozdílů. Forma irské obchodní společnosti, ručení jejíchž společníků je omezeno do výše poskytnuté záruky (Company Limited by Guarantee), sice nemá v Česku svůj protějšek, nicméně její zavedení by jistě bylo zajímavým zpestřením, zejména pro situace, kdy zakládající společníci nemají dostatek volných prostředků ke vkladu do základního kapitálu zakládané společnosti, ač jinak by byli hodnotnými ručiteli.

Snad kvůli existenci společenstev bez právní subjektivity (tedy obdob našich osobních společností) je v irské nauce mnohem více než u nás zdůrazňována důležitost právní subjektivity pro omezování rizik plynoucích z podnikání. V návaznosti na zákonnou úpravu irské soudy blíže zkoumají a vymezují její meze v rámci precedenčního systému. Na několik nejdůležitějších rozsudků jsem v této práci poukázal. Nade všemi stále ční rozhodnutí ve věci Salomon, které má i po více než sto letech vliv na praktické dění v irském obchodním světě. Přístup irských soudů k právní subjektivitě obchodních společností, tedy těch, kterým ji irské právo přiznává, má vliv i na otázky ručení společníků těchto právních subjektů. Ekvitní právní systém umožňuje irským soudcům odhalovat nepravosti a bránit zneužívání ochrany poskytnuté společníkům právní subjektivitou, onou inkorporační clonou, jejich společnosti. Z českého pohledu se může zdát, že tento přístup snižuje právní jistotu a může potenciálně komplikovat obchodní rozhodnutí. Na irské půdě je však tento tradiční výklad práva přijímán bez větších protestů a zjevně nebrání prosperitě tamějších podnikatelů.

Za úvahu by jistě stálo zavedení některých irských právních institutů, které české právo řeší jinak, nebo neřeší vůbec. V první řadě jde o osobu tajemníka irských kapitálových společností. Zavedení nového orgánu českých obchodních společností s podobnou funkcí by snad mohlo přispět ke zlepšení situace, kdy značná část české podnikatelské obce prostě není schopna plnit všechny zákonné

požadavky. Dalším námětem vzešlým ze srovnání může být zavedení obdoby vzorových společenských smluv a stanov v přílohách obchodního zákoníku, obdobně jako to činí irský Companies Act. Rizikem pro české prostředí by zde však zřejmě byla neustálenost právní úpravy a z toho plynoucí nejistota budoucích společníků ohledně vývoje jejich práv a povinností v případě spoléhání se jen na zákonnou normu.

Seznam použité literatury:

Publikace:

1. BARNES, A.J., DWORKIN, T. M., RICHARDS, E.L. : Law for Business, 4. vydání, Irwin Ltd., Boston 1991.
2. BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha, C.H.Beck, 2006.
3. BOČÁNKOVÁ, M., KALINA, M., OHEROVÁ, J., SVOBODA, M.: Anglicko-český právní slovník, LINDE Praha, a.s., 2001.
4. DAVIES, P.L. : Gower's principles of modern company law, sixth edition, Sweet & Maxwell, London 1997.
5. DĚDIČ, J. a kol : Obchodní zákoník, Komentář, Nakladatelství POLYGON, Praha 2002.
6. DĚDIČ, J., KŘÍŽ, R., ŠTENGLOVÁ, I. Akciové společnosti. 5., přepracované vydání, Praha, C.H. Beck, 2003.
7. DINE, J. : Company Law, MACMILLAN PRESS LTD., Houndmills, 1998.
8. DVOŘÁK, T. : Veřejná obchodní společnost, Praha, ASPI Publishing s.r.o., 2003.
9. ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kol. : Kurs obchodního práva. Právní osoby jako podnikatelé. 5. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005.
10. ELLIS, H. : Modern Irish Company Law, Bristol, Jordan Publishing Limited, 2001.
11. FARRAR, J.H., HANNIGAN, B. : Farrar 's Company Law, Butterworths, London, 1998.
12. GRIFFIN, S. : Company Law, Fundamental Principles, second edition, Financial Times Pitman Publishing, London, 1996.
13. HENDRYCH, D. a kol. : Právní slovník. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2001.

14. KEENAN, A. : Essentials of Irish Business Law, 3. vydání Dublin, Gill & Macmillan Ltd , 2001.
15. KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K., ZUNT, V. : Úvod do studia českého práva mezinárodního obchodu, Plzeň, Vydavatelství Západočeské univerzity Plzeň, 1997
16. MAYSON, S.W., FRENCH, D., RYAN, C.L. : Company Law, twentieth edition, Oxford University Press, Oxford, 2003.
17. MORSE, G., MARSHALL, E. A., MORRIS, R. : Charlesworth & Morse, Company Law, Sweet & Maxwell, London, 1991.
18. PAUKNEROVÁ, M. : Společnosti v mezinárodním právu soukromém, Praha, Karolinum, 1998.
19. PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo, 1. díl , 2. přeprac. vyd. Praha, Codex Bohemia, 1998.
20. PLÍVA, S. : Změny v obchodním právu, Praha, NAKLADATELSTVÍ ORAC, 2003.
21. POKORNÁ, J. : SUBJEKTY OBCHODNÍHO PRÁVA, Vybrané problémy, Masarykova univerzita v Brně, 1997.
22. RABAN, P. : Obchodní zákoník, 3. dopl. vydání, Eurounion Praha s.r.o., Praha, 2003
23. RADA, I. : Jednatelé s.r.o. Představenstvo a.s., práva, povinnosti, odpovědnost, Praha, LINDE nakladatelství s.r.o., 2002.
24. ŠTENGLOVÁ, I.: Přehled judikatury ve věcech obchodního rejstříku a rejstříku společenství vlastníků jednotek, Praha, ASPI Publishing s.r.o., 2002.
25. WINTEROVÁ, A. a kolektiv : Civilní právo procesní, Linde Praha a.s., Praha 2004.

Časopisecké články:

26. McCORMACK, G. : Judicial application of the Salomon case, Law Society Gazette, květen 1984.
27. OTTOLENGHI, S. : From peeping behind the corporate veil to ignoring it completely, Monthly Law Reports, 1990 s. 338.
28. RIXON, F.G. : Lifting the veil between holding and subsidiary companies, Law Quarterly Reports, 1986, s. 420.
29. SCHMITHOFF, C. M. in: Salomon in the shadow , Journal of Business Law, 1976, s. 311.
30. RADA, I. in : Souběh funkce (člena) statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance, Právní Rozhledy 1/2006 s. 20 a násl., C.H.Beck, Praha 2006

Soudní rozhodnutí:

31. Alexander v Automatic Telephone Co, 1900 2 Ch s. 56.
32. Allied Irish Coal Suppliers Ltd v. Powell Duffryn International Fuels Ltd., Irish Law Reports Monthly, 1997 s. 306.
33. Aluminium Fabricators Ltd., Irish Law Reports Monthly, 1984 s. 399.
34. Aston Colour Print Ltd, 1997 4 CLP s. 153.
35. Battle v. Irish Art Promotion Centre Ltd., Irish Reports, 1968 s. 252.
36. Broderip v. Salomon ,1895 2 Ch s.323.
37. Buggle Press Ltd., All English Reports, 1960 s. 791.
38. Clarke v Workman, 1920, 1 Irish Reports s. 107.
39. City Equitable Fire Insurance Co.,1925 Ch s. 407.
40. Cockburn v. Newbridge Sanitary Steam Laundry Co Ltd. (1915) Irish Reports, 1915 s. 237.
41. Commission of Inland Revenue v. Governor and Company of the Bank of Ireland, Irish Reports, 1925 s. 90.
42. Contract Packaging Ltd 1992

43. Cummins v. Stewart, Irish Reports, 1911 s. 236.
44. Dairy Lee Ltd, Stakelum v Canning (1976) Irish Reports (HC) s. 314
45. Dawson International plc v Coats Patons plc., 1989, BCLC s.233.
46. DHN Food distributors Ltd. v. Tower Hamlets London Borough Council, World Law Reports, 1976 s. 852.
47. F.G. (Films) Ltd., All English Reports, 1953 s. 615.
48. Galloway v Halle Concerts Society, 1915, All English Reports s. 543.
49. Gerald Cooper Chemicals Ltd., 1976.
50. Gilford Motor Co. v. Horne, 1933.
51. Guinness v. Land Corporation of Ireland, 1886.
52. Hickman v Kent or Romney Marsh Sheepbreeders Association, 1915, All English Reports s. 900.
53. Irish Permanent Building Society v. Registrar of Building Societies and Irish Life Building Society, Irish Law Reports Monthly, 1981 s. 242.
54. Jackson v Munster Bank Ltd (1885) 15 Law Review Irish Reports s. 365
55. Jones v. Lipman, World Law Reports, 1962 s. 832.
56. Kinsella and Others v Alliance and Dublin Consumers Gas Company and Others 1982
57. Lagunas Nitrate Co v Lagunas Syndicate, 1899
58. Littlewoods Mail Order Stores v. Inland Revenue commissioners (1969) 3 All English Reports, 1969 s. 442.
59. Macken v. the Revenue Commissioners, 1962.
60. Marquis of Bute Case 1892
61. Mercantile Credit Co. of Ireland Ltd v. Garrod, 1962.
62. Oakes v. Turquand and Harding, Law Reports, 1876 s. 325.

63. O'Keefe v Ferris, Ireland and the Attorney General (1993) 3 Irish Reports s. 165.
64. Power Supermarkets Ltd. v. Crumlin Investments Ltd and Dunnes Stores Ltd., 1981.
65. Rex Pet Foods Ltd. v. Lamb Bros (Ireland) Ltd., 1985.
66. Roundabout Ltd v. O Beirne, Irish Reports, 1959 s. 423.
67. Salomon v. Salomon & Co., 1897.
68. Simmon Box (Diamonds) Ltd, 2000, BCC s.275.
69. Smith, Stone & Knight v. Birmingham Corporation, All English Reports, 1939 s. 116.
70. Smith & Fawcett Ltd, Re (1942) 1 All English Reports s. 542
71. The State (Thomas McInerney & Co Ltd.) v. Dublin County Council, Irish LawReports Monthly, 1985 s. 513.
72. Westbourne Galleries Ltd., 1973.

Elektronické zdroje:

73. Internetová prezentace British and Irish Law Information Institute, <http://www.bailii.org>.
74. Internetová prezentace Company Law Review Group, <http://www.clrg.org>.
75. Projekt BASIS, internetová prezentace Ministerstva obchodu Irské republiky, <http://www.basis.ie>
76. Internetová prezentace Generálního Direktorátu pro Ekonomické a Finanční záležitosti
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/euro/transition/past_transition.htm